Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 26 marca 2026 r.*

Spis treści

I. Ramy prawne i okoliczności powstania sporów 9

A. Decyzja 2022/329 10

B. Decyzja 2014/145, zmieniona w szczególności decyzją 2022/329 11

C. Rozporządzenie nr 269/2014 12

D. Sporna decyzja i sporne rozporządzenie (sprawy C-696/23 P i C-35/24 P) 12

E. Sporne akty (sprawy C-704/23 P, C-711/23 P i C-111/24 P) 14

1. Pierwotne sporne akty (sprawy C-704/23 P, C-711/23 P i C-111/24 P) 14

2. Pierwsze sporne akty utrzymujące (sprawy C-704/23 P, C-711/23 P i C-111/24 P) 15

3. Drugie sporne akty utrzymujące (sprawy C-704/23 P i C-711/23 P) 15

II. Skargi do Sądu i zaskarżone wyroki 16

A. Postępowanie przed Sądem i pierwszy zaskarżony wyrok (sprawa C-696/23 P) 16

B. Postępowanie przed Sądem i drugi zaskarżony wyrok (sprawa C-704/23 P) 17

C. Postępowanie przed Sądem i trzeci zaskarżony wyrok (sprawa C-711/23 P) 18

D. Postępowanie przed Sądem i czwarty zaskarżony wyrok (sprawa C-35/24 P) 19

E. Postępowanie przed Sądem i piąty zaskarżony wyrok (sprawa C-111/24 P) 20

III. Postępowanie przed Trybunałem i żądania stron w postępowaniu odwoławczym 22

A. W przedmiocie połączenia 22

B. W przedmiocie wniosków o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta 22

* Języki postępowania: angielski i francuski.

C. Żądania stron w postępowaniu odwoławczym . . . 22

1. Żądania stron w sprawie C-696/23 P . . . 22

2. Żądania stron w sprawie C-704/23 P . . . 23

3. Żądania stron w sprawie C-711/23 P . . . 23

4. Żądania stron w sprawie C-35/24 P . . . 24

5. Żądania stron w sprawie C-111/24 P . . . 24

D. W przedmiocie wniosku o otwarcie ustnego etapu postępowania na nowo . . . 25

1. W przedmiocie wniosku o otwarcie ustnego etapu postępowania na nowo w sprawie C-696/23 P . . . 25

2. W przedmiocie wniosku o otwarcie ustnego etapu postępowania na nowo w sprawie C-711/23 P . . . 26

IV. W przedmiocie odwołań . . . 26

A. W przedmiocie zarzutów opartych na naruszeniu przez Sąd kryterium g) . . . 28

1. W przedmiocie argumentów dotyczących błędnej wykładni przez Sąd sformułowania „zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej" w rozumieniu kryterium g) . . . 29

a) W przedmiocie zarzutu drugiego i części pierwszej zarzutu trzeciego w sprawie C-711/23 P oraz zarzutu drugiego i części pierwszej zarzutu trzeciego w sprawie C-35/24 P . . . 29

1) Argumentacja stron . . . 29

2) Ocena Trybunału . . . 30

b) W przedmiocie drugiego zarzutu szczegółowego w ramach drugiej części zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P, części od pierwszej do trzeciej zarzutu czwartego w sprawie C-711/23 P, pierwszego zarzutu szczegółowego w ramach części drugiej zarzutu czwartego w sprawie C-35/24 P oraz zarzutu siódmego w sprawie C-111/24 P . . . 35

1) Argumentacja stron . . . 35

2) Ocena Trybunału . . . 37

2. W przedmiocie zarzutów dotyczących błędnej wykładni przez Sąd pojęcia „wiodący" w rozumieniu kryterium g) . . . 38

a) Argumentacja stron . . . 38

b) Ocena Trybunału . . . 40

1) W przedmiocie dopuszczalności zarzutu pierwszego w sprawie C-696/23 P . . . 40

2) Co do istoty 42

i) W przedmiocie zarzutu pierwszego w sprawie C-696/23 P, części trzeciej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P i części czwartej zarzutu pierwszego w sprawie C-35/24 P 42

ii) W przedmiocie zarzutów szczegółowych pierwszego i drugiego w ramach części pierwszej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P oraz zarzutu drugiego i części pierwszej zarzutu czwartego w sprawie C-111/24 P 46

B. W przedmiocie zarzutów dotyczących naruszenia przez Sąd zasady proporcjonalności i art. 52 ust. 1 Karty oraz w przedmiocie części drugiej zarzutu czwartego w sprawie C-111/24 P 48

1. W przedmiocie zarzutu trzeciego w sprawie C-696/23 P, dotyczącego naruszenia art. 52 ust. 1 zdanie pierwsze Karty 49

a) Argumentacja stron 49

b) Ocena Trybunału 49

2. W przedmiocie zarzutu czwartego w sprawie C-696/23 P i zarzutu trzeciego w sprawie C-704/23 P, dotyczących naruszenia art. 52 ust. 1 zdanie drugie Karty, a także w przedmiocie części drugiej zarzutu czwartego w sprawie C-704/23 P, dotyczącej naruszenia zasady proporcjonalności 51

a) Argumentacja stron 51

b) Ocena Trybunału 52

1) W przedmiocie dopuszczalności części pierwszej, drugiej i czwartej zarzutu czwartego w sprawie C-696/23 P 52

2) Co do istoty 53

i) Uwagi wstępne 53

ii) Analiza 54

3. W przedmiocie części drugiej zarzutu czwartego w sprawie C-111/24 P 57

a) Argumentacja stron 57

b) Ocena Trybunału 57

C. W przedmiocie zarzutów dotyczących naruszeń prawa popełnionych przez Sąd w ramach analizy zarzutów niezgodności z prawem kryterium g) 58

1. W przedmiocie zarzutu trzeciego w sprawie C-111/24 P 58

a) Argumentacja stron 58

b) Ocena Trybunału 59

2. W przedmiocie części drugiej zarzutu trzeciego w sprawach C-711/23 P i C-35/24 P . . 62

a) Argumentacja stron 62

b) Ocena Trybunału 63

D. W przedmiocie zarzutów dotyczących naruszeń prawa popełnionych przez Sąd w ramach analizy zasady równego traktowania 64

1. Argumentacja stron 64

2. Ocena Trybunału 65

E. W przedmiocie zarzutów opartych na naruszeniu prawa oraz przeinaczeniu okoliczności faktycznych i dowodów przez Sąd w odniesieniu do kwestii, czy przesłanki kryterium g) zostały spełnione w odniesieniu do pięciu wnoszących odwołanie 67

1. W przedmiocie zarzucanych naruszeń prawa i przeinaczeń, których miał dopuścić się Sąd w ramach analizy kwestii, czy sektory gospodarcze, w których działają bądź działali wnoszący odwołanie od drugiego do piątego, zapewniały „istotne źródło dochodów" rządowi Federacji Rosyjskiej 67

a) W przedmiocie zarzutu drugiego w sprawie C-704/23 P oraz części pierwszej zarzutów pierwszych w sprawach C-711/23 P i C-35/24 P 68

1) Argumentacja stron 68

2) Ocena Trybunału 69

i) W przedmiocie dopuszczalności zarzutu drugiego w sprawie C-704/23 P i części pierwszej zarzutu pierwszego w sprawie C-35/24 P . . . 69

ii) Co do istoty 70

b) W przedmiocie pierwszego zarzutu szczegółowego w ramach części drugiej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P, części drugiej zarzutu pierwszego i części od czwartej do szóstej zarzutu czwartego w sprawie C-711/23 P, części drugiej i trzeciej zarzutu pierwszego, części pierwszej i drugiego zarzutu szczegółowego w ramach części drugiej zarzutu czwartego w sprawie C-35/24 P, a także zarzutów piątego i szóstego w sprawie C-111/24 P 71

1) W przedmiocie pierwszego zarzutu szczegółowego w ramach części drugiej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P 71

i) Argumentacja stron 71

ii) Ocena Trybunału 72

2) W przedmiocie części drugiej zarzutu pierwszego oraz części od czwartej do szóstej zarzutu czwartego w sprawie C-711/23 P 73

i) Argumentacja stron 73

ii) Ocena Trybunału 74

3) W przedmiocie części drugiej i trzeciej zarzutu pierwszego oraz części pierwszej i drugiego zarzutu szczegółowego w ramach części drugiej zarzutu czwartego w sprawie C-35/24 P 75

i) Argumentacja stron 75

ii) Ocena Trybunału 76

4) W przedmiocie zarzutów piątego i szóstego w sprawie C-111/24 P 78

i) Argumentacja stron 78

ii) Ocena Trybunału 79

2. W przedmiocie podnoszonych naruszeń prawa i przeinaczeń, które miał popełnić przez Sąd w odniesieniu do „wiodącego" charakteru drugiego wnoszącego odwołanie i „zaangażowania" wnoszących odwołanie pierwszego i piątego w rozumieniu kryterium g) 80

a) W przedmiocie części pierwszej zarzutu drugiego w sprawie C-696/23 P 80

1) Argumentacja stron 80

2) 2) Ocena Trybunału 80

b) W przedmiocie trzeciego zarzutu szczegółowego w ramach części pierwszej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P 81

1) Argumentacja stron 81

2) 2) Ocena Trybunału 81

c) Sprawa C-111/24 P 82

1) Argumentacja stron 82

2) 2) Ocena Trybunału 83

i) W przedmiocie dopuszczalności 83

ii) Co do istoty 84

F. W przedmiocie części drugiej zarzutu pierwszego i zarzutu piątego w sprawie C-696/23 P, żądania trzeciego w sprawie C-704/23 P, części piątej zarzutu pierwszego w sprawie C-35/24 P oraz zarzutu pierwszego w sprawie C-111/24 P 85

1. W przedmiocie części drugiej zarzutu pierwszego i zarzutu piątego w sprawie C-696/23 P 85

a) W przedmiocie części drugiej zarzutu pierwszego 85

1) Argumentacja stron 85

2) 2) Ocena Trybunału 85

b) W przedmiocie zarzutu piątego 85

2. W przedmiocie żądania trzeciego w sprawie C-704/23 P 86

3. W przedmiocie części piątej zarzutu pierwszego w sprawie C-35/24 P 86

4. W przedmiocie zarzutu pierwszego w sprawie C-111/24 P 87

a) Argumentacja stron 87

b) Ocena Trybunału 87

V. Wnioski 89

VI. W przedmiocie kosztów 89

Odwołanie – Środki ograniczające przyjęte w związku z agresją wojskową wobec Ukrainy – Decyzja 2014/145/WPZiB – Artykuł 1 ust. 1 lit. e) i art. 2 ust. 1 lit. g) – Rozporządzenie (UE) nr 269/2014 – Artykuł 3 ust. 1 lit. g) – Zamrożenie środków finansowych i zasobów gospodarczych – Pojęcie „wiodących przedsiębiorców zaangażowanych w sektorach gospodarczych zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej” – Zarzut niezgodności z prawem – Artykuły 7, 16, 17, 47 i art. 52 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, wolności prowadzenia działalności gospodarczej, prawo własności i prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem – Ograniczenia – Zasady legalności i proporcjonalności – Zasada równego traktowania

W sprawach połączonych C-696/23 P, C-704/23 P, C-711/23 P, C-35/24 P i C-111/24 P

mających za przedmiot pięć odwołań na podstawie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesionych: w sprawach C-696/23 P i C-704/23 P – w dniu 16 listopada 2023 r., w sprawie C-711/23 P – w dniu 22 listopada 2023 r., w sprawie C-35/24 P – w dniu 18 stycznia 2024 r., oraz w sprawie C-111/24 P – w dniu 8 lutego 2024 r.,

Dmitry Alexandrovich Pumpyanskiy, zamieszkały w Jekaterynburgu (Rosja), którego reprezentowali A. Egger, P. Goeth, G. Lansky i E. Steiner, Rechtsanwälte (C-696/23 P),

Tigran Khudaverdyan, zamieszkały w Moskwie (Rosja), którego reprezentowali początkowo F. Bélot, T. Bontinck, M. Brésart i J. Goffin, a następnie F. Bélot, T. Bontinck i J. Goffin, adwokaci (C-704/23 P),

Viktor Filippovich Rashnikov, zamieszkały w Magnitogorsku (Rosja), którego reprezentowali M. Campa, avvocato, M. Moretto, adwokat, M. Pirovano, avvocata, D. Rovetta, adwokat, i V. Villante, avvocato (C-711/23 P),

Dmitry Arkadievich Mazepin, zamieszkały w Moskwie, którego reprezentowali A. Bass, adwokat, M. Campa, avvocato, M. Moretto, D. Rovetta, adwokaci, i V. Villante, avvocato (C-35/24 P),

German Khan, zamieszkały w Londynie (Zjednoczone Królestwo), którego reprezentowali A. Bass i T. Marembert, adwokaci (C-111/24 P),

wnoszący odwołanie,

w których drugą stroną jest:

Rada Unii Europejskiej, którą reprezentowali początkowo B. Driessen, P. Mahnič, P. Pecheux, V. Piessevaux, J. Rurarz, L. Vétillard i S. Van Overmeire, a następnie B. Driessen, P. Pecheux, V. Piessevaux, J. Rurarz, L. Vétillard i S. Van Overmeire, w charakterze pełnomocników,

strona pozwana w pierwszej instancji,

popierana przez:

Republikę Czeską, którą reprezentowali K. Najmanová, M. Smolek i J. Vláčil, w charakterze pełnomocników,

Komisję Europejską, którą reprezentowali M. Carpus Carcea i L. Puccio, w charakterze pełnomocników,

interwenienci w postępowaniu odwoławczym (C-35/24 P),

Republikę Łotewską, którą reprezentowały J. Davidoviča, K. Pommere i S. Zābele, w charakterze pełnomocników,

interwenienci w pierwszej instancji (C-35/24 P),

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes, C. Lycourgos, I. Jarukaitis, M.L. Arastey Sahún (sprawozdawczyni), I. Ziemele, J. Passer, O. Spineanu-Matei, M. Condinanzi i F. Schalin, prezesi izb, E. Regan, N. Piçarra, A. Kumin, B. Smulders, S. Gervasoni i N. Fenger, sędziowie,

rzecznik generalny: L. Medina,

sekretarz: A. Lamote, administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 11 lutego 2025 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzeczniczki generalnej na posiedzeniu w dniu 5 czerwca 2025 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Dmitry Alexandrovich Pumpyanskiy (zwany dalej „pierwszym wnoszącym odwołanie") wnosi w odwołaniu w sprawie C-696/23 P o uchylenie wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 6 września 2023 r., Pumpyanskiy/Rada (T-270/22, zwanego dalej „pierwszym zaskarżonym wyrokiem",

EU:T:2023:490), w którym Sąd oddalił jego skargę o stwierdzenie nieważności decyzji Rady (WPZiB) 2022/397 z dnia 9 marca 2022 r. zmieniającej decyzję 2014/145/WPZiB w sprawie środków ograniczających w związku z działaniami podważającymi integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażającymi (Dz.U. 2022, L 80, s. 31, sprostowania: Dz.U. 2022, L 117, s. 118; Dz.U. 2022, L 156, s. 160) oraz rozporządzenia wykonawczego Rady (UE) 2022/396 z dnia 9 marca 2022 r. wykonującego rozporządzenie (UE) nr 269/2014 w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną lub im zagrażających, suwerenność i niezależność Ukrainy (Dz.U. 2022, L 80, s. 1; sprostowania: Dz.U. 2022, L 117, s. 117; Dz.U. 2022, L 154, s. 76) (zwane dalej łącznie „sporną decyzją i spornym rozporządzeniem") w zakresie, w jakim na mocy spornej decyzji i spornego rozporządzenia jego nazwisko zostało umieszczone w wykazach załączonych do tych aktów.

2 Tigran Khudaverdyan (zwany dalej „drugim wnoszącym odwołanie") wnosi w odwołaniu w sprawie C-704/23 P o uchylenie wyroku Sądu z dnia 6 września 2023 r., Khudaverdyan/Rada (T-335/22, zwanego dalej „drugim zaskarżonym wyrokiem", EU:T:2023:500), w którym Sąd oddalił jego skargę o stwierdzenie nieważności, po pierwsze, decyzji Rady (WPZIB) 2022/429 z dnia 15 marca 2022 r. zmieniającej decyzję 2014/145/WPZiB w sprawie środków ograniczających w związku z działaniami podważającymi integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażającymi (Dz.U. 2022, L 87 I, s. 44; sprostowanie Dz.U. 2022, L 105, s. 67) i rozporządzenia wykonawczego Rady (UE) 2022/427 z dnia 15 marca 2022 r. wykonującego rozporządzenie (UE) nr 269/2014 w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających (Dz.U. 2022, L 87 I, s. 1) (zwanych dalej łącznie „pierwotnymi spornymi aktami"); po drugie, decyzji Rady (WPZiB) 2022/1530 z dnia 14 września 2022 r. zmieniającej decyzję 2014/145/WPZiB w sprawie środków ograniczających w związku z działaniami podważającymi integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażającymi (Dz.U. 2022, L 239, s. 149) i rozporządzenia wykonawczego Rady (UE) 2022/1529 z dnia 14 września 2022 r. wykonującego rozporządzenie (UE) nr 269/2014 w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających (Dz.U. 2022, L 239, s. 1) (zwanych dalej łącznie „pierwszymi spornymi aktami utrzymującymi"); oraz po trzecie, decyzji Rady (WPZiB) 2023/572 z dnia 13 marca 2023 r. zmieniającej decyzję 2014/145/WPZiB w sprawie środków ograniczających w związku z działaniami podważającymi integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażającymi (Dz.U. 2023, L 75 I, s. 134) i rozporządzenia wykonawczego Rady (UE) 2023/571 z dnia 13 marca 2023 r. wykonującego rozporządzenie (UE) nr 269/2014 w sprawie środków ograniczających w związku z działaniami podważającymi integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażającymi (Dz.U. 2023, L 75 I, s. 1) (zwanych dalej łącznie „drugimi spornymi aktami utrzymującymi" oraz – łącznie z pierwotnymi spornymi aktami i pierwszymi spornymi aktami utrzymującymi – „spornymi aktami") w zakresie, w jakim na mocy spornych aktów jego nazwisko zostało umieszczone i pozostawione w wykazach załączonych do tych aktów.

3 Viktor Filippovich Rashnikov (zwany dalej „trzecim wnoszącym odwołanie") wnosi w odwołaniu w sprawie C-711/23 P o uchylenie wyroku Sądu z dnia 13 września 2023 r., Rashnikov/Rada (T-305/22, zwanego dalej „trzecim zaskarżonym wyrokiem", EU:T:2023:530), w którym Sąd oddalił jego skargę o stwierdzenie nieważności spornych aktów w zakresie, w jakim na ich mocy jego nazwisko zostało umieszczone i pozostawione w wykazach załączonych do tych aktów.

4 Dmitry Arkadievich Mazepin (zwany dalej „czwartym wnoszącym odwołanie") wnosi w odwołaniu w sprawie C-35/24 P o uchylenie wyroku Sądu z dnia 8 listopada 2023 r., Mazepin/Rada (T-282/22, zwanego dalej „czwartym zaskarżonym wyrokiem", EU:T:2023:701), w którym Sąd oddalił jego skargę o stwierdzenie nieważności spornej decyzji i spornego rozporządzenia, w zakresie, w jakim na mocy tych aktów jego nazwisko zostało umieszczone i pozostawione w wykazach załączonych do tych aktów.

5 German Khan (zwany dalej „piątym wnoszącym odwołanie") wnosi w odwołaniu w sprawie C-111/24 P o uchylenie wyroku Sądu z dnia 29 listopada 2023 r., Khan/Rada (T-333/22, zwanego dalej „piątym zaskarżonym wyrokiem", EU:T:2023:758), w którym Sąd oddalił jego skargę o stwierdzenie nieważności pierwotnych i pierwszych spornych aktów utrzymujących w zakresie, w jakim na mocy tych aktów jego nazwisko zostało umieszczone i pozostawione w wykazach załączonych do tych aktów.

I. Ramy prawne i okoliczności powstania sporów

6 Kontekst faktyczny i prawny sporów został przedstawiony w pkt 2–17 pierwszego zaskarżonego wyroku, w pkt 2–18 drugiego zaskarżonego wyroku, w pkt 2–25 trzeciego zaskarżonego wyroku, w pkt 2–15 czwartego zaskarżonego wyroku oraz w pkt 2–18 piątego zaskarżonego wyroku. Na potrzeby niniejszych spraw można go streścić i uzupełnić w sposób opisany poniżej.

7 Niniejsze sprawy wpisują się w kontekst środków ograniczających przyjmowanych przez Unię Europejską od 2014 r. w związku z działaniami podważającymi integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażającymi.

8 Wnoszący odwołanie pierwszy, trzeci i czwarty są przedsiębiorcami posiadającymi obywatelstwo rosyjskie, drugi wnoszący odwołanie jest przedsiębiorcą narodowości armeńskiej, a piąty wnoszący odwołanie jest przedsiębiorcą posiadającym obywatelstwa rosyjskie i izraelskie.

9 W dniu 17 marca 2014 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła na podstawie art. 29 TUE decyzję 2014/145/WPZiB w sprawie środków ograniczających w związku z działaniami podważającymi integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażającymi (Dz.U. 2014, L 78, s. 16; sprostowania: Dz.U. 2015, L 66, s. 22; Dz.U. 2015, L 78, s. 21; Dz.U. 2015, L 199, s. 46; Dz.U. 2015, L 275, s. 68, Dz.U. 2015, L 280, s. 39; Dz.U. 2015, L 342, s. 65; Dz.U. 2017, L 253, s. 40; Dz.U. 2018, L 152, s. 60; Dz.U. 2022, L 55, s. 81; Dz.U. 2022, L 67, s. 112, Dz.U. 2022, L 83 I, s. 1; Dz.U. 2022, L 105, s. 67; Dz.U. 2022, L 117, s. 118; Dz.U. 2022, L 141, s. 131; Dz.U. 2022, L 156, s. 160; Dz.U. 2022, L 158, s. 65; Dz.U. 2022, L 204, s. 18; Dz.U. 2022, L 271, s. 23; Dz.U. 2023, L 39, s. 65; Dz.U. 2023, L 100, s. 98; Dz.U. 2023, L 142, s. 42; Dz.U. 2023, L 234, s. 206; Dz.U. 2023, L 90041, s. 1; Dz.U. 2024, L 90234, s. 1; Dz.U. 2025, L 90125, s. 1; Dz.U. 2025, L 90120, s. 1).

10 W tym samym dniu Rada przyjęła na podstawie art. 215 ust. 2 TFUE rozporządzenie (UE) nr 269/2014 w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających (Dz.U. 2014, L 78, s. 6; sprostowania: Dz.U. 2015, L 66, s. 20; Dz.U. 2015, L 66, s. 21; Dz.U. 2015, L 199, s. 46; Dz.U. 2015, L 275, s. 68; Dz.U. 2015, L 280, s. 38; Dz.U. 2015, L 342, s. 64; Dz.U. 2017, L 253, s. 39; Dz.U. 2018, L 152, s. 60; Dz.U. 2022, L 67, s. 113; Dz.U. 2022, L 105, s. 66; Dz.U. 2022, L 117, s. 117; Dz.U. 2022, L 141, s. 130; Dz.U. 2022, L 154, s. 76; Dz.U. 2022, L 161, s. 122; Dz.U. 2022, L 204, s. 17; Dz.U. 2022, L 271, s. 24; Dz.U. 2023, L 39, s. 64; Dz.U. 2023, L 67, s. 60;

Dz.U. 2023, L 100, s. 99; Dz.U. 2023, L 142, s. 43; Dz.U. 2023, L 234, s. 207; Dz.U. 2023, L 90040, s. 1; Dz.U. 2024, L 90233, s. 1; Dz.U. 2024, L 90485, s. 1; Dz.U. 2025, L 90123, s. 1; Dz.U. 2025, L 90119, s. 1; Dz.U. 2025, L 90624, s. 1; Dz.U. 2025, L 90758, s. 1).

11 W następstwie inwazji sił zbrojnych Federacji Rosyjskiej na Ukrainę w dniu 24 lutego 2022 r. Rada przyjęła w dniu 25 lutego 2022 r. decyzję (WPZiB) 2022/329 zmieniającą decyzję 2014/145/WPZiB w sprawie środków ograniczających w związku z działaniami podważającymi integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażającymi (Dz.U. 2022, L 50, s. 1). W samym dniu Rada przyjęła rozporządzenie (UE) 2022/330 zmieniające rozporządzenie (UE) nr 269/2014 w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających (Dz.U. 2022, L 51, s. 1).

A. Decyzja 2022/329

12 Motywy 5 i 8–11 decyzji 2022/329 głoszą:

„(5) W dniu 24 stycznia 2022 r. […] Rada powtórzyła, że wszelka dalsza agresja wojskowa wobec Ukrainy przyniesie w odpowiedzi bardzo poważne konsekwencje i znaczne koszty, w tym szereg sektorowych i indywidualnych środków ograniczających, które zostałyby przyjęte w koordynacji z partnerami.

[…]

(8) W dniu 22 lutego 2022 r. Wysoki Przedstawiciel wydał w imieniu Unii oświadczenie, w którym potępił to bezprawne działanie, które jeszcze bardziej podważa suwerenność i niezależność Ukrainy oraz stanowi poważne naruszenie prawa międzynarodowego i porozumień międzynarodowych, w tym Karty Narodów Zjednoczonych, aktu końcowego z Helsinek, Karty paryskiej i memorandum budapeszteńskiego, a także porozumień mińskich i rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 2202 (2015). Wysoki Przedstawiciel wezwał Rosję, jako stronę konfliktu, aby cofnęła decyzję o uznaniu, podtrzymała swoje zobowiązania, zastosowała się do prawa międzynarodowego oraz powróciła do dyskusji w ramach formatu normandzkiego i trójstronnej grupy kontaktowej. Zapowiedział, że Unia odpowie na te ostatnie popełnione przez Rosję naruszenia, pilnie przyjmując dodatkowe środki ograniczające.

(9) W dniu 24 lutego 2022 r. prezydent Federacji Rosyjskiej ogłosił operację wojskową na Ukrainie i rosyjskie siły wojskowe rozpoczęły atak na Ukrainę. Atak ten jest jawnym naruszeniem integralności terytorialnej, suwerenności i niezależności Ukrainy.

(10) W dniu 24 lutego 2022 r. Wysoki Przedstawiciel [Unii ds. zagranicznych i polityki bezpieczeństwa] wydał w imieniu Unii oświadczenie, w którym z całą stanowczością potępił niczym niesprowokowaną inwazję sił wojskowych Federacji Rosyjskiej na Ukrainę oraz udział Białorusi w tej agresji przeciwko Ukrainie. Wysoki Przedstawiciel [Unii ds. zagranicznych i polityki bezpieczeństwa] wskazał, że odpowiedź Unii obejmie zarówno sektorowe, jak i indywidualne środki ograniczające.

(11) Zważywszy na powagę sytuacji, Rada uważa, że należy zmienić kryteria umieszczenia w wykazie, aby objąć nim osoby i podmioty, które wspierają rząd Federacji Rosyjskiej i uzyskują od niego korzyści, a także osoby i podmioty zapewniające mu istotne źródło dochodów oraz osoby fizyczne lub prawne powiązane z osobami lub podmiotami umieszczonymi w wykazie".

B. Decyzja 2014/145, zmieniona w szczególności decyzją 2022/329

13 Artykuł 1 ust. 1 decyzji 2014/145, zmienionej decyzją 2022/329 (zwanej dalej „decyzją 2014/145"), zobowiązuje państwa członkowskie do podjęcia niezbędnych środków, z zastrzeżeniem odstępstw określonych w art. 1 ust. 2, 3 i 6 tej decyzji, aby uniemożliwić wjazd na ich terytoria lub przejazd przez nie między innymi osobom fizycznym spełniającym kryteria określone w szczególności w lit. a), b), d) i e) tego przepisu.

14 Artykuł 2 ust. 1 lit. a), d), f) i g) decyzji 2014/145 przewiduje zamrożenie środków finansowych i zasobów gospodarczych należących w szczególności do osób fizycznych spełniających określone w tych literach kryteria, a także wszelkich środków finansowych i zasobów gospodarczych będących w posiadaniu tych osób, w ich dyspozycji lub pod ich kontrolą, przy czym kryteria te pokrywają się w istocie z kryteriami przewidzianymi w art. 1 ust. 1 lit. a), b), d) i e) tej decyzji. Przepis ten stanowi:

„Zamraża się wszelkie środki finansowe i zasoby gospodarcze należące do lub będące w posiadaniu lub pod kontrolą:

a) osób fizycznych, które wspierają lub realizują działania lub polityki podważające integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub stabilność lub bezpieczeństwo na Ukrainie lub im zagrażające, osób fizycznych, które ponoszą odpowiedzialność za takie działania lub polityki, lub osób fizycznych, które utrudniają pracę organizacji międzynarodowych na Ukrainie;

[…]

d) osób fizycznych lub prawnych, podmiotów lub organów, które wspierają, materialnie lub finansowo, rosyjskich decydentów odpowiedzialnych za aneksję Krymu lub destabilizację Ukrainy lub uzyskują korzyści od tych decydentów;

[…]

f) osób fizycznych lub prawnych, podmiotów lub organów, które wspierają, materialnie lub finansowo, rząd Federacji Rosyjskiej odpowiedzialny za aneksję Krymu i destabilizację Ukrainy lub czerpią korzyści od tego rządu; lub

g) wiodących przedsiębiorców lub osób prawnych, podmiotów lub organów zaangażowanych w sektorach gospodarczych zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej odpowiedzialnemu za aneksję Krymu i destabilizację Ukrainy,

[…]

oraz osób fizycznych lub prawnych, podmiotów lub organów powiązanych z nimi, zgodnie z wykazem zamieszczonym w załączniku".

15 W pierwotnej wersji art. 2 ust. 1 decyzji 2014/145 brzmiał następująco:

„Zamraża się wszelkie środki finansowe i zasoby gospodarcze stanowiące własność lub będące w posiadaniu lub pod kontrolą wymienionych w załączniku osób fizycznych odpowiedzialnych za działania podważające integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażające oraz powiązanych z nimi osób fizycznych lub prawnych, podmiotów lub organów".

16 Artykuł 2 ust. 3–5, 7 i 8 decyzji 2014/145 przewiduje w istocie, że właściwe organy państw członkowskich mogą w określonych okolicznościach i na określonych warunkach zezwolić na odblokowanie niektórych zamrożonych środków finansowych lub zasobów gospodarczych i zezwolić na dokonywanie płatności na rzecz niektórych podmiotów oraz że osoby fizyczne lub prawne, podmioty lub organy wymienione w załączniku do tej decyzji mogą dokonywać płatności należnych z tytułu umowy zawartej przed dniem umieszczenia nazwiska lub nazw takich osób w tym wykazie.

17 Artykuł 6 akapit trzeci wspomnianej decyzji stanowi, że decyzja ta będzie przedmiotem stałego przeglądu oraz że w stosownych przypadkach jej okres obowiązywania będzie przedłużany lub będzie ona zmieniana, jeżeli Rada uzna, że jej cele nie zostały osiągnięte.

C. Rozporządzenie nr 269/2014

18 Artykuł 3 ust. 1 lit. a), d), f) i g) rozporządzenia nr 269/2014, zmienionego rozporządzeniem 2022/330 (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 269/2014"), wymienia kryteria, którymi należy się kierować między innymi przy umieszczaniu w wykazie zawartym w załączniku I do tego rozporządzenia nazwisk osób fizycznych, których środki finansowe i zasoby gospodarcze podlegają zamrożeniu zgodnie z art. 2 ust. 1 tego rozporządzenia. Kryteria te są w istocie identyczne z kryteriami wymienionymi w pkt 14 niniejszego wyroku.

19 Artykuły 4–6b tego rozporządzenia stanowią w istocie powtórzenie przepisów zawartych, odpowiednio, w art. 2 ust. 3–5, 7 i 8 decyzji 2014/145.

20 Artykuł 14 ust. 4 rozporządzenia nr 269/2014 stanowi, że wykazy zawarte w załączniku I do tego aktu poddawane są regularnemu przeglądowi co najmniej raz na 12 miesięcy.

D. Sporna decyzja i sporne rozporządzenie (sprawy C-696/23 P i C-35/24 P)

21 W dniu 9 marca 2022 r., w świetle powagi sytuacji na Ukrainie, Rada przyjęła sporną decyzję i sporne rozporządzenie. Na mocy tych aktów nazwiska wnoszących odwołanie pierwszego i czwartego zostały dodane, odpowiednio, do wykazu załączonego do decyzji 2014/145 oraz do wykazu zawartego w załączniku I do rozporządzenia nr 269/2014 z następującym uzasadnieniem:

„[Pierwszy wnoszący odwołanie] jest prezesem zarządu PJSC Pipe Metallurgic Company [(zwanej dalej »TMK«)], przewodniczącym i członkiem zarządu Group Sinara. Wspiera zatem współpracę z władzami Federacji Rosyjskiej i państwowymi przedsiębiorstwami, w tym kolejami rosyjskimi,

Gazpromem, Rosneftem, i uzyskuje korzyści z tej współpracy. Działa zatem w sektorach gospodarczych zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej odpowiedzialnemu za aneksję Krymu i destabilizację Ukrainy.

W dniu 24 lutego 2022 r., w następstwie początkowych etapów rosyjskiej agresji na Ukrainę, [pierwszy wnoszący odwołanie] spotkał się – wraz z 36 innymi przedsiębiorcami – z prezydentem Władimirem Putinem i innymi członkami rosyjskiego rządu, aby omówić skutki działań podjętych w związku z sankcjami Zachodu. Fakt, że został zaproszony do udziału w tym posiedzeniu, pokazuje, że jest członkiem najbliższego otoczenia Władimira Putina i że popiera lub realizuje działania lub polityki podważające integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy, a także stabilność i bezpieczeństwo na Ukrainie lub im zagrażające. Pokazuje też, że jest on jednym z wiodących przedsiębiorców działających w sektorach gospodarczych zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej odpowiedzialnemu za aneksję Krymu i destabilizację Ukrainy.

[…]

[Czwarty wnoszący odwołanie] jest właścicielem i dyrektorem generalnym Uralchemu – firmy produkującej nawozy mineralne. Uralchem Group jest rosyjskim wytwórcą szerokiej gamy produktów chemicznych, w tym nawozów mineralnych i saletry amonowej. Przedsiębiorstwo to podaje, że jest największym producentem azotanu amonu, a także drugim co do wielkości producentem nawozów amoniakalnych i azotowych w Rosji. [Czwarty wnoszący odwołanie] działa zatem w sektorach gospodarczych zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej odpowiedzialnemu za aneksję Krymu i destabilizację Ukrainy.

W dniu 24 lutego 2022 r., w następstwie początkowych etapów rosyjskiej agresji na Ukrainę, [czwarty wnoszący odwołanie] spotkał się – wraz z 36 innymi przedsiębiorcami – z prezydentem Władimirem Putinem i innymi członkami rosyjskiego rządu, aby omówić skutki działań podjętych w związku z sankcjami Zachodu. Fakt, że został zaproszony do udziału w tym posiedzeniu, pokazuje, że jest członkiem najbliższego otoczenia Władimira Putina i że popiera lub realizuje działania lub polityki podważające integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy, a także stabilność i bezpieczeństwo na Ukrainie lub im zagrażające. Pokazuje też, że jest on jednym z wiodących przedsiębiorców działających w sektorach gospodarczych zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej odpowiedzialnemu za aneksję Krymu i destabilizację Ukrainy.

W grudniu 2021 r. [czwarty wnoszący odwołanie] repatriował swoje przedsiębiorstwa Uralchem Holding i CI-Chemical Invest z siedzibą na Cyprze, kontrolujące »Uralchem«, do jurysdykcji rosyjskiej w specjalnej jednostce administracyjnej na Wyspie Październikowej w obwodzie kaliningradzkim”.

E. Sporne akty (sprawy C-704/23 P, C-711/23 P i C-111/24 P)

1. Pierwotne sporne akty (sprawy C-704/23 P, C-711/23 P i C-111/24 P)

22 W dniu 15 marca 2022 r., w świetle powagi sytuacji na Ukrainie, Rada przyjęła pierwotne sporne akty. Na mocy tych aktów nazwiska wnoszących odwołanie drugiego, trzeciego i piątego zostały dodane, odpowiednio, do wykazu załączonego do decyzji 2014/145 oraz do wykazu zawartego w załączniku I do rozporządzenia nr 269/2014 z następującym uzasadnieniem, identycznym dla obu wykazów:

„[Piąty wnoszący odwołanie] jest jednym z głównych udziałowców konglomeratu Alfa Group (obejmującego Alfa Bank), jednego z największych podatników w Rosji. Uważa się, że jest jedną z najbardziej wpływowych osób w Rosji. Podobnie jak inni właściciele Alfa Bank (Mikhail Fridman i Petr Aven) utrzymuje bliskie związki z Władimirem Putinem i nadal wyświadczają sobie wzajemne przysługi. Właściciele Alfa Group czerpią z tych związków korzyści gospodarcze i prawne. Najstarsza córka Władimira Putina, Maria, prowadziła projekt charytatywny Alfa-Endo, finansowany przez Alfa Bank. Władimir Putin wynagrodził lojalność Alfa Group wobec rosyjskich władz, udzielając temu konglomeratowi pomocy politycznej w jego planach inwestycji za granicą.

W związku z tym osoba ta aktywnie wspiera, materialnie lub finansowo, rosyjskich decydentów odpowiedzialnych za aneksję Krymu lub destabilizację Ukrainy i uzyskuje korzyści od tych decydentów. Jest również jednym z czołowych rosyjskich przedsiębiorców działających w sektorach gospodarczych zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej odpowiedzialnemu za aneksję Krymu i destabilizację Ukrainy.

[…]

[Trzeci wnoszący odwołanie] jest rosyjskim oligarchą będącym właścicielem i prezesem zarządu Magnitogorsk Iron & Steel Works (MMK). MMK jest jednym z największych podatników w Rosji. Obciążenie podatkowe tego przedsiębiorstwa wzrosło w ostatnim czasie, co doprowadziło do znacznie wyższych wpływów do rosyjskiego budżetu państwa.

Osoba ta jest zatem jednym z czołowych rosyjskich przedsiębiorców działających w sektorach gospodarczych zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej odpowiedzialnemu za aneksję Krymu i destabilizację Ukrainy.

[…]

[Drugi wnoszący odwołanie] jest dyrektorem wykonawczym firmy Yandex [NV] – jednego z wiodących przedsiębiorstw technologicznych w Rosji, które specjalizuje się w inteligentnych produktach i usługach opierających się na uczeniu maszynowym. Były szef wiadomości Yandex oskarżył firmę o to, że jest »kluczowym elementem ukrywania informacji« o wojnie na Ukrainie przed Rosjanami. Ponadto firma ostrzega rosyjskich użytkowników szukających wiadomości o Ukrainie w swojej wyszukiwarce o nierzetelnych informacjach w Internecie po tym, jak rosyjski rząd zagroził rosyjskim mediom za to, co publikują.

W dniu 24 lutego 2022 r. [drugi wnoszący odwołanie] wziął udział w spotkaniu oligarchów z Władimirem Putinem na Kremlu, aby omówić skutki działań podjętych w związku z sankcjami Zachodu. Fakt, że został zaproszony do udziału w tym posiedzeniu, pokazuje, że jest członkiem

najbliższego otoczenia Władimira Putina i że popiera lub realizuje działania lub polityki podważające integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy, a także stabilność i bezpieczeństwo na Ukrainie lub im zagrażające. Ponadto jest jednym z czołowych przedsiębiorców zaangażowanych w sektory gospodarcze, dostarczające znacznego źródła dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej, odpowiedzialnemu za aneksję Krymu i destabilizację Ukrainy".

23 Motyw 5 rozporządzenia wykonawczego 2022/427, będący jednym z dwóch pierwotnych spornych aktów, głosi:

„W dniu 25 lutego 2022 r. Rada przyjęła [rozporządzenie 2022/330], które zmieniło kryteria umieszczenia w wykazie, aby objąć nim osoby i podmioty, które wspierają rząd Federacji Rosyjskiej i uzyskują od niego korzyści, osoby i podmioty zapewniające mu istotne źródło dochodów oraz osoby fizyczne lub prawne powiązane z osobami lub podmiotami umieszczonymi w wykazie".

2. Pierwsze sporne akty utrzymujące (sprawy C-704/23 P, C-711/23 P i C-111/24 P)

24 W dniu 14 września 2022 r. Rada przyjęła pierwsze sporne akty utrzymujące, na mocy których pozostawiła nazwiska wnoszących odwołanie drugiego, trzeciego i piątego w wykazie załączonym do decyzji 2014/145, a także w wykazie zawartym w załączniku I do rozporządzenia nr 269/2014, na podstawie tego samego uzasadnienia co przedstawione w pkt 22 niniejszego wyroku, przy czym w odniesieniu do drugiego wnoszącego odwołanie w uzasadnieniu wyjaśniono, że jest on „byłym" dyrektorem wykonawczym Yandexu.

3. Drugie sporne akty utrzymujące (sprawy C-704/23 P i C-711/23 P)

25 W dniu 13 marca 2023 r. Rada przyjęła drugie sporne akty utrzymujące, na mocy których pozostawiła nazwiska wnoszących odwołanie drugiego i trzeciego w wykazach załączonych do decyzji 2014/145 i do rozporządzenia nr 269/2014. O ile uzasadnienie umieszczenia w wykazie nazwiska trzeciego wnoszącego odwołanie nie uległo zmianie, o tyle uzasadnienie umieszczenia w wykazie nazwiska drugiego wnoszącego odwołanie brzmiało teraz następująco:

„[Drugi wnoszący odwołanie] był dyrektorem wykonawczym i zastępcą dyrektora generalnego w firmie Yandex NV – ustąpił z tych stanowisk w wyniku umieszczenia w unijnym wykazie. Pozostaje w gronie kadry kierowniczej wyższego szczebla w firmie Yandex i wywiera wpływ na działalność tej firmy.

Yandex jest największą firmą w sektorze technologicznym w Rosji. Przynosi rządowi Federacji Rosyjskiej znaczne dochody podatkowe. Udziałowcami i inwestorami Yandexu są rosyjskie banki państwowe, takie jak Sberbank i VTB. W 2019 r. Yandex zgodził się na restrukturyzację, dzięki której »złoty pakiet udziałów« trafił do nowo utworzonej fundacji Public Interest Foundation, której celem jest »obrona interesów Federacji Rosyjskiej«. Poprzez tę fundację rząd Federacji Rosyjskiej jest w stanie użyć weta w stosunku do szeregu określonych spraw.

Od początku wojny napastniczej przeciwko Ukrainie Yandex stosuje się do polityki informacyjnej i cenzury wymaganej przez rząd Federacji Rosyjskiej. Wyniki wyszukiwania w wyszukiwarce Yandex są zgodne z wymogami rosyjskich władz i pokazują jedynie źródła związane z rosyjską

propagandą prowojenną. Ponadto Yandex pomagał stronom internetowym propagującym fałszywe i prorosyjskie treści na temat inwazji na Ukrainę, by osiągnąć zyski dzięki reklamie internetowej.

W dniu 24 lutego 2022 r. [drugi wnoszący odwołanie] wziął udział w spotkaniu oligarchów z Władimirem Putinem na Kremlu, aby omówić konsekwencje realizowanego kierunku działań w związku z sankcjami Zachodu. Fakt, że został zaproszony do udziału w tym spotkaniu, pokazuje, że należy on do wewnętrznego kręgu oligarchów z najbliższego otoczenia Władimira Putina i że popiera lub realizuje działania lub polityki podważające integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy, a także stabilność i bezpieczeństwo w Ukrainie, lub im zagrażające.

Jest jednym z czołowych przedsiębiorców działających w sektorze gospodarczym zapewniającym istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej, a także wspierał, materialnie lub finansowo, rząd Federacji Rosyjskiej, który odpowiada za aneksję Krymu i destabilizację Ukrainy. Jest odpowiedzialny za aktywne wspieranie lub realizację działań lub polityk, które podważają integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub stabilność lub bezpieczeństwo na Ukrainie, lub które im zagrażają”.

II. Skargi do Sądu i zaskarżone wyroki

A. Postępowanie przed Sądem i pierwszy zaskarżony wyrok (sprawa C-696/23 P)

26 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 17 maja 2022 r. pierwszy wnoszący odwołanie wniósł skargę mającą na celu stwierdzenie nieważności spornej decyzji i spornego rozporządzenia w zakresie, w jakim te akty go dotyczą. W ramach skargi o stwierdzenie nieważności zakwestionował on w szczególności ocenę Rady, zgodnie z którą jego sytuacja spełniała kryterium określone w art. 1 ust. 1 lit. e) i w art. 2 ust. 1 lit. g) decyzji 2014/145, a także w art. 3 ust. 1 lit. g) rozporządzenia nr 269/2014 [zwane dalej „kryterium g)”]. W jego ocenie Rada popełniła oczywisty błąd w ocenie, a ponadto naruszyła jego prawa podstawowe oraz zasadę proporcjonalności.

27 Pierwszym zaskarżonym wyrokiem Sąd oddalił skargę pierwszego wnoszącego odwołanie. W odniesieniu do kryterium g) Sąd orzekł w istocie w pkt 51, 56 i 58 tamtego wyroku, że Rada przedstawiła łańcuch wystarczająco konkretnych, precyzyjnych i spójnych poszlak świadczących o tym, po pierwsze, że pierwszy wnoszący odwołanie jest wiodącym przedsiębiorcą ze względu na pełnione przez niego stanowiska w TMK i w grupie Sinara, a po drugie, że biorąc pod uwagę te stanowiska i liczne sektory działalności, w których oba te przedsiębiorstwa prowadzą działalność, jego działalność jest związana z sektorami gospodarczymi zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej. W pkt 57 owego wyroku Sąd wyjaśnił, że pojęcie „istotnego źródła dochodów” w rozumieniu kryterium g) odnosi się do znaczącego i niepomijalnego źródła dochodów zapewnianego przez sektory gospodarcze.

28 W pkt 62 pierwszego zaskarżonego wyroku Sąd uznał ponadto, że okoliczność, iż wnoszący odwołanie zrezygnował z funkcji pełnionych w dwóch odnośnych spółkach w tym samym dniu, w którym wydano sporną decyzję i sporne rozporządzenie, nie ma znaczenia dla oceny zgodności z prawem tych aktów, ponieważ w dniu ich przyjęcia nadal jeszcze pełnił on te funkcje. W pkt 63 tego wyroku Sąd uznał również za nieistotną okoliczność, że kilka dni przed przyjęciem wspomnianych aktów pierwszy wnoszący odwołanie miał zbyć akcje, które posiadał w tych dwóch

spółkach, ponieważ uzasadnienia tych aktów nie dotyczyły ani sprawowania kontroli nad tymi spółkami przez wnoszącego odwołanie, ani posiadania przez niego statusu akcjonariusza tych spółek. W pkt 65 wspomnianego wyroku Sąd uznał też, że pełnienie funkcji takich jak te, które sprawował pierwszy wnoszący odwołanie w TMK i w grupie Sinara, samo w sobie pozwala uznać go za „wiodącego przedsiębiorcę" w rozumieniu kryterium g), niezależnie od kontroli sprawowanej przez wnoszącego odwołanie nad tymi spółkami.

29 W pkt 66 pierwszego zaskarżonego wyroku Sąd orzekł, że brzmienie kryterium g) nie pozostawia żadnych wątpliwości co do tego, że „istotne źródło dochodów", o którym mowa w tym kryterium, powinno być zapewniane nie przez „wiodących przedsiębiorców", lecz przez „sektory gospodarcze". W pkt 67 tamtego wyroku Sąd oddalił również argument pierwszego wnoszącego odwołanie, zgodnie z którym Rada nie mogła oprzeć się na samej okoliczności, że TMK i grupa Sinara płaciły podatki w Rosji, ponieważ argument ten nie miał oparcia w okolicznościach faktycznych.

30 W odniesieniu do zarzutu dotyczącego naruszenia zasady proporcjonalności i praw podstawowych Sąd uznał w pkt 79 pierwszego zaskarżonego wyroku, że w niniejszej sprawie zostały spełnione cztery przesłanki, o których mowa w art. 52 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą"). W szczególności Sąd orzekł w pkt 80 tego wyroku, że środki ograniczające, które sporna decyzja i sporne rozporządzenie nakładają na pierwszego wnoszącego odwołanie, są „przewidziane ustawą", ponieważ zostały wprowadzone na mocy aktów mających w szczególności charakter generalny i mających jasną podstawę prawną w prawie Unii.

31 W pkt 86 wspomnianego wyroku Sąd przypomniał ponadto, że jedynie oczywiście niewłaściwy charakter środka przyjętego w dziedzinie, w której prawodawca Unii dysponuje szerokim zakresem uznania w odniesieniu do celu, jaki właściwa instytucja zamierza osiągnąć, może mieć wpływ na jego zgodność z prawem. W tym kontekście Sąd orzekł w pkt 87–95 tego wyroku, że ograniczenia praw podstawowych pierwszego wnoszącego odwołanie wynikające z tych środków ograniczających nie były nieproporcjonalne.

B. Postępowanie przed Sądem i drugi zaskarżony wyrok (sprawa C-704/23 P)

32 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 7 czerwca 2022 r. drugi wnoszący odwołanie wniósł skargę mającą na celu stwierdzenie nieważności spornych aktów w zakresie, w jakim te akty go dotyczą. W ramach skargi o stwierdzenie nieważności zakwestionował on w szczególności ocenę Rady, zgodnie z którą jego sytuacja spełniała kryterium g). Uznał on, że w ten sposób Rada popełniła oczywisty błąd w ocenie, a ponadto naruszyła jego prawa podstawowe oraz zasadę proporcjonalności.

33 Drugim zaskarżonym wyrokiem Sąd oddalił tamtą skargę. W odniesieniu do kryterium g) Sąd wyjaśnił w pkt 79–81 tego wyroku, że biorąc pod uwagę w szczególności cel, jakiemu służą środki ograniczające ustanowione w spornej decyzji i w spornym rozporządzeniu, pojęcie „wiodącego przedsiębiorcy" obejmuje przedsiębiorców, którzy są znaczący, w zależności od przypadku, ze względu na ich pozycję zawodową, zakres ich działalności gospodarczej, wielkość posiadanego kapitału bądź funkcje, jakie pełnią w jednym lub kilku przedsiębiorstwach, przy czym Rada zmierzała za pomocą tego kryterium wykorzystać wpływ, jaki ci przedsiębiorcy mogą wywierać na reżim rosyjski.

34 Sąd orzekł również w pkt 82 i 83 drugiego zaskarżonego wyroku, że z celu tych środków ograniczających wynika, iż dochody, o których mowa w kryterium g), nie są dochodami wiodącymi przedsiębiorców, lecz dochodami zapewnianymi przez sektory gospodarcze, w których prowadzą oni działalność. W pkt 105 i 106 tego wyroku Sąd uznał w istocie, że pojęcie „istotnego źródła dochodów" w rozumieniu tego kryterium odnosi się do znacznego i niepomijalnego źródła dochodów zapewnianego bezpośrednio lub pośrednio przez sektory działalności takie jak w niniejszym przypadku sektor technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

35 Sąd stwierdził również w pkt 90, 107 i 108 drugiego zaskarżonego wyroku, że Rada przedstawiła w odniesieniu do pierwotnych spornych aktów łańcuch wystarczająco konkretnych, precyzyjnych i spójnych poszlak świadczących o tym, po pierwsze, że drugi wnoszący odwołanie jest wiodącym przedsiębiorcą ze względu na swój status i funkcje, jakie pełni w Yandexie, jak również ze względu na znaczenie gospodarcze tej spółki, a po drugie, że biorąc pod uwagę te funkcje i działalność tej spółki, jego działalność jest związana z sektorami gospodarczymi zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej.

36 Co się tyczy pierwszych i drugich spornych aktów utrzymujących, Sąd orzekł w pkt 125 drugiego zaskarżonego wyroku, że Rada słusznie uznała, iż drugi wnoszący odwołanie nadal utrzymywał istotne związki z Yandexem, w związku z czym pozostawienie jego nazwiska w rozpatrywanych wykazach było uzasadnione.

37 Orzekając w przedmiocie zarzutu dotyczącego naruszenia zasady równego traktowania, Sąd uznał w szczególności w pkt 137–139 drugiego zaskarżonego wyroku, że z uwagi na okoliczność, iż kryterium g) nie odnosi się do obywatelstwa wskazanych osób, nie można uznać, że narusza ono zasadę niedyskryminacji ze względu na przynależność państwową. Przypominając ponadto, że zasady równego traktowania i niedyskryminacji muszą iść w parze z poszanowaniem zasady legalności, zgodnie z którą nikt dla osiągnięcia własnej korzyści nie może powoływać się na niezgodne z prawem działanie na rzecz innej osoby, Sąd orzekł, że w niniejszej sprawie Rada nie popełniła błędu w ocenie przy przyjmowaniu środków ograniczających wobec drugiego wnoszącego odwołanie.

38 Jeśli chodzi o zarzut dotyczący naruszenia zasady proporcjonalności, Sąd oddalił go w pkt 151 i 166 drugiego zaskarżonego wyroku, w szczególności ze względów przedstawionych w pkt 143 i 145 tamtego wyroku, a mianowicie że środki ograniczające zastosowane wobec drugiego wnoszącego odwołanie były odpowiednie do realizacji zamierzonych celów, ponieważ negatywne konsekwencje wynikające z zastosowania tych środków wobec wnoszącego odwołanie nie były oczywiście nieproporcjonalne, i że wspomniane środki nie zostały zastosowane wobec wnoszącego odwołanie ze względu na jego bezpośrednią rolę w działaniach Federacji Rosyjskiej przeciwko Ukrainie.

C. Postępowanie przed Sądem i trzeci zaskarżony wyrok (sprawa C-711/23 P)

39 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 24 maja 2022 r. trzeci wnoszący odwołanie wniósł skargę mającą na celu stwierdzenie nieważności spornych aktów w zakresie, w jakim te akty go dotyczą. W ramach tej skargi zakwestionował on w szczególności ocenę Rady, zgodnie z którą jego sytuacja spełniała kryterium g). Uznał, że w ten sposób Rada popełniła oczywisty błąd w ocenie, a ponadto naruszyła zasadę równego traktowania. W toku postępowania trzeci wnoszący odwołanie podniósł również zarzut niezgodności z prawem tego kryterium na podstawie art. 277 TFUE.

40 Trzecim zaskarżonym wyrokiem Sąd oddalił tamtą skargę. Co się tyczy kryterium g), Sąd, przyjmując taką samą wykładnię pojęć „wiodącego przedsiębiorcy" i „istotnego źródła dochodów" jak w drugim zaskarżonym wyroku, orzekł w pkt 78 trzeciego zaskarżonego wyroku, że Rada słusznie uznała trzeciego wnoszącego odwołanie za „wiodącego przedsiębiorcę", czego wnoszący odwołanie nie kwestionuje i co można również wywnioskować ze znaczenia gospodarczego MMK, którego był właścicielem i prezesem zarządu. Ponadto Sąd uznał w pkt 79–90 tamtego wyroku, że Rada przedstawiła łańcuch wystarczająco konkretnych, precyzyjnych i spójnych poszlak świadczących o tym, że działalność trzeciego wnoszącego odwołanie była związana z sektorem gospodarczym, a mianowicie sektorem metalurgicznym, który zapewnia istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej.

41 W pkt 81 trzeciego zaskarżonego wyroku Sąd wyjaśnił, że wpływy zapewniane budżetowi Federacji Rosyjskiej przez MMK nie były decydującą okolicznością dla ustalenia, czy sektor gospodarczy, w którym działa trzeci wnoszący odwołanie, zapewnia istotne źródło dochodów rządowi tego państwa trzeciego, ponieważ do celów zastosowania kryterium g) badano wpływy generowane przez sektory gospodarcze ujmowane jako całość, a nie zapewniane przez poszczególne przedsiębiorstwa. Wyjaśnił on również w pkt 98 tego wyroku, że do celów stosowania tego kryterium nie badano również dochodów uzyskiwanych z podatków wiodących przedsiębiorców lub przedsiębiorstw, za pośrednictwem których prowadzą oni swoją działalność, ponieważ wspomniane kryterium odnosi się do całości dochodów generowanych przez dany sektor działalności, w którym działają owi przedsiębiorcy.

42 Ponadto w pkt 104–109 trzeciego zaskarżonego wyroku Sąd oddalił zarzut niezgodności z prawem kryterium g) podniesiony przez trzeciego wnoszącego odwołanie. W tym względzie, podkreślając, że kryterium to nie ustanowiło domniemania związku między statusem wiodącego przedsiębiorcy a rządem Federacji Rosyjskiej, Sąd zauważył, że kryterium to jest wyrazem woli Rady, której celem było zwiększenie presji na władze rosyjskie, aby położyły one kres swoim działaniom i politykom destabilizującym Ukrainę. Sąd wywnioskował z tego w pkt 108 tego wyroku, że istnieje związek logiczny między z jednej strony ukierunkowaniem środków ograniczających na wiodących przedsiębiorców prowadzących działalność w sektorach gospodarczych zapewniających Federacji Rosyjskiej istotne dochody – z uwagi zarówno na ich znaczenie, jak i znaczenie tych sektorów dla gospodarki rosyjskiej – a z drugiej strony celem zastosowanych w niniejszym przypadku środków ograniczających, jakim jest zwiększenie presji na Federację Rosyjską oraz zwiększenie kosztów jej działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających. Sąd doszedł na tej podstawie do wniosku, że kryterium g) obejmuje warunki dotyczące indywidualnego zachowania odnośnych osób, a mianowicie ich wpływu wynikającego z prowadzenia działalności gospodarczej w niektórych sektorach, dzięki czemu można stwierdzić istnienie wystarczającego i subiektywnego związku między tymi osobami a państwem trzecim, czyli Federacją Rosyjską.

43 Jeśli chodzi o zarzut oparty na naruszeniu zasady równego traktowania, Sąd oddalił go w pkt 143–146 trzeciego zaskarżonego wyroku w istocie z tych samych powodów co te, które zostały wskazane w pkt 37 niniejszego wyroku.

D. Postępowanie przed Sądem i czwarty zaskarżony wyrok (sprawa C-35/24 P)

44 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 18 maja 2022 r. czwarty wnoszący odwołanie wniósł skargę mającą na celu stwierdzenie nieważności spornej decyzji i spornego rozporządzenia w zakresie, w jakim te akty go dotyczą. W ramach skargi o stwierdzenie nieważności zakwestionował on w szczególności ocenę Rady, zgodnie z którą jego sytuacja spełniała kryterium

g). Uznał, że w ten sposób Rada popełniła oczywisty błąd w ocenie, a ponadto naruszyła zasadę równego traktowania. W toku postępowania czwarty wnoszący odwołanie podniósł również zarzut niezgodności z prawem tego kryterium na podstawie art. 277 TFUE.

45 Czwartym zaskarżonym wyrokiem Sąd oddalił tamtą skargę. Co się tyczy kryterium g), Sąd, przyjmując taką samą wykładnię pojęć „wiodącego przedsiębiorcy" i „istotnego źródła dochodów" jak w pkt 33 i 34 niniejszego wyroku, orzekł w pkt 66 czwartego zaskarżonego wyroku, że Rada słusznie uznała czwartego wnoszącego odwołanie za „wiodącego przedsiębiorcę", czego wnoszący odwołanie nie kwestionuje i co można również wywnioskować ze znaczenia gospodarczego Uralchemu, spółki, której był właścicielem i prezesem zarządu. W pkt 67–76 tamtego wyroku Sąd uznał ponadto, że Rada przedstawiła łańcuch wystarczająco konkretnych, precyzyjnych i spójnych poszlak świadczących o tym, że działalność czwartego wnoszącego odwołanie była związana z sektorem gospodarczym, a mianowicie sektorem nawozów, zapewniającym istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej. W tym względzie, podobnie jak w przypadku rozważań zawartych w pkt 81 trzeciego zaskarżonego wyroku, Sąd przypomniał w pkt 69 czwartego zaskarżonego wyroku, że chociaż wpływy zapewniane budżetowi Federacji Rosyjskiej przez grupę Uralchem mogą być pomocne przy określaniu znaczenia czwartego wnoszącego odwołanie w danym sektorze bądź jego statusu wiodącego przedsiębiorcy, to nie mają one decydującego znaczenia dla udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy wnoszący odwołanie może zostać uznany za „wiodącego przedsiębiorcę zaangażowanego w sektorach gospodarczych zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej", ponieważ do celów stosowania kryterium g) istotnym źródłem dochodów tego rządu powinien być dany sektor gospodarczy, a nie konkretna osoba fizyczna lub konkretne przedsiębiorstwo.

46 W pkt 84–92 czwartego zaskarżonego wyroku Sąd oddalił też podniesiony przez czwartego wnoszącego odwołanie zarzut niezgodności z prawem kryterium g). W tym względzie Sąd przyjął takie samo rozumowanie jak to streszczone w pkt 42 niniejszego wyroku.

47 Jeśli chodzi o zarzut oparty na naruszeniu zasady równego traktowania, Sąd oddalił go w pkt 126–131 czwartego zaskarżonego wyroku w istocie z tych samych powodów co te, które zostały wskazane w pkt 37 niniejszego wyroku. W pkt 128 czwartego zaskarżonego wyroku Sąd dodał, że Rada nie była zobowiązana do umieszczenia w wykazach nazwisk objętych środkami ograniczającymi wszystkich osób, które spełniają kryterium takie jak kryterium g). Sąd uznał bowiem, że Rada dysponuje szerokim zakresem uznania, który pozwala jej w danym wypadku na niestosowanie środków ograniczających wobec konkretnych osób, jeżeli uzna ona, że nie jest to właściwe w świetle celów realizowanych przez te środki.

E. Postępowanie przed Sądem i piąty zaskarżony wyrok (sprawa C-111/24 P)

48 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 6 czerwca 2022 r. piąty wnoszący odwołanie wniósł skargę mającą na celu stwierdzenie nieważności pierwotnych spornych aktów oraz pierwszych spornych aktów utrzymujących w zakresie, w jakim te akty go dotyczą. W ramach skargi o stwierdzenie nieważności zakwestionował on w szczególności ocenę Rady, zgodnie z którą jego sytuacja spełniała kryterium g). Zdaniem piątego wnoszącego odwołanie Rada popełniła w ten sposób oczywisty błąd w ocenie. Podniósł on również niezgodność z prawem tego kryterium ze względu na brak podstawy prawnej i naruszenie zasady proporcjonalności.

49 Piątym zaskarżonym wyrokiem Sąd oddalił tamtą skargę. Orzekając w przedmiocie zarzutu niezgodności z prawem kryterium g) ze względu na brak podstawy prawnej, Sąd przypomniał w pkt 37 tego wyroku, że jeżeli istnieje decyzja przyjęta zgodnie z postanowieniami rozdziału 2 tytułu V traktatu UE przewidującego możliwość przyjęcia środków ograniczających, art. 215 ust. 2 TFUE pozwala Radzie na przyjmowanie takich środków wobec osób, podmiotów lub grup, w szczególności wobec adresatów niemających żadnego związku z reżimem rządzącym państwem trzecim.

50 Sąd wyjaśnił ponadto w pkt 45 tego wyroku, że ze względu na to, iż kryterium g) odnosi się do całości dochodów generowanych przez sektor działalności, w którym działają zainteresowani wiodący przedsiębiorcy, kryterium to dotyczy wszystkich podatków generowanych przez dany sektor gospodarczy, nawet tych, które nie zostały zapłacone przez te osoby.

51 Jeśli chodzi o zarzut niezgodności z prawem kryterium g) ze względu na naruszenie zasady proporcjonalności, Sąd oddalił go w pkt 50–63 piątego zaskarżonego wyroku ze względów analogicznych do tych streszczonych w pkt 42 niniejszego wyroku. W pkt 58 piątego zaskarżonego wyroku Sąd orzekł, że objęcie środkami ograniczającymi osób, których sytuacja spełnia kryterium g), niezależnie od ich opodatkowania w Rosji, odpowiada celowi, do realizacji którego dążono, ponieważ osoby te prowadzą działalność w sektorach gospodarczych zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej, i wobec tego nie było oczywiście niewłaściwe. Sąd oddalił również w pkt 60 wspomnianego wyroku argument piątego wnoszącego odwołanie dotyczący motywu 11 decyzji 2022/329 ze względu na to, że w motywie nie może wprowadzać odstępstw od samych przepisów danego aktu.

52 Co się tyczy zastosowania kryterium g) do piątego wnoszącego odwołanie, Sąd w pkt 88–93 oraz 106 piątego zaskarżonego wyroku przyjął taką samą wykładnię pojęć „wiodącego przedsiębiorcy” i „istotnego źródła dochodów” jak ta przedstawiona w pkt 33 i 34 niniejszego wyroku, przypominając jednocześnie, że Rada nie musi wykazywać istnienia ścisłego związku lub współzależności między wiodącymi przedsiębiorcami a rządem Federacji Rosyjskiej. W szczególności w pkt 92 i 93 piątego zaskarżonego wyroku Sąd wyjaśnił, po pierwsze, że wykładni pojęcia „wiodącego przedsiębiorcy” nie podważa okoliczność, iż w niektórych wersjach językowych kryterium g) posłużono się przymiotnikiem „wiodący”, podczas gdy w innych użyto przymiotnika „znaczący”, a po drugie, że o ile funkcje pełnione przez danego przedsiębiorcę mogą potwierdzać okoliczność, że jest on „wiodący” w rozumieniu tego kryterium, o tyle nie są one jednak jedynym elementem, który może zostać w tym celu wzięty pod uwagę przez Radę.

53 Co się tyczy zasadności pierwotnych spornych aktów, Sąd orzekł w pkt 105 piątego zaskarżonego wyroku, że biorąc pod uwagę wszystkie dowody, Rada mogła uznać, nie popełniając przy tym błędu w ocenie, że w chwili przyjęcia tych aktów piąty wnoszący odwołanie był „wiodącym przedsiębiorcą”. W pkt 106–111 tego wyroku Sąd orzekł, że Rada mogła zgodnie z prawem uznać, na podstawie łańcucha wystarczająco konkretnych, precyzyjnych i spójnych poszlak, że Alfa Group, w skład której wchodzi Alfa Bank i której piąty wnoszący odwołanie jest jednym z największych akcjonariuszy, działa w sektorze gospodarczym, a mianowicie sektorze bankowym, zapewniającym istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej.

54 Co się tyczy pierwszych spornych aktów utrzymujących, Sąd orzekł w pkt 125 piątego zaskarżonego wyroku, że Rada nie popełniła błędu w ocenie, stwierdzając brak zmiany indywidualnej sytuacji piątego wnoszącego odwołanie, i że oparła się na tych samych okolicznościach w celu utrzymania w mocy przyjętych wobec niego środków ograniczających.

III. Postępowanie przed Trybunałem i żądania stron w postępowaniu odwoławczym

A. W przedmiocie połączenia

55 W dniu 5 czerwca 2024 r. prezes Trybunału wezwał strony do zajęcia stanowiska w przedmiocie ewentualnego połączenia spraw C-696/23 P, C-704/23 P, C-711/23 P, C-35/24 P i C-111/24 P do celów dalszego postępowania.

56 Pismami z dnia 20 czerwca 2024 r. wnoszący odwołanie drugi, trzeci i czwarty poinformowali Trybunał, że nie mają zastrzeżeń do połączenia tych spraw. Pięcioma pismami z dni, odpowiednio, 27 czerwca 2024 r., 3 lipca 2024 r., 1 lipca 2024 r., 28 czerwca 2024 r. i 1 lipca 2024 r. Rada poinformowała Trybunał, że również nie ma zastrzeżeń do połączenia tych pięciu spraw. Pismami, odpowiednio, z dnia 20 czerwca 2024 r. i z dnia 19 czerwca 2024 r. wnoszący odwołanie pierwszy i piąty wskazali, że sprzeciwiają się połączeniu tych spraw do celów dalszego postępowania.

57 Decyzją z dnia 5 lipca 2024 r. prezes Trybunału postanowił, że sprawy nie zostaną połączone na tym etapie postępowania.

B. W przedmiocie wniosków o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta

58 Pismem złożonym w sekretariacie Trybunału w dniu 11 kwietnia 2024 r. Republika Czeska wniosła o dopuszczenie do sprawy C-35/24 P w charakterze interwenienta popierającego żądania Rady. Decyzją prezesa Trybunału z dnia 7 maja 2024 r. prezes Trybunału uwzględnił ten wniosek.

59 Pismem złożonym w sekretariacie Trybunału w dniu 3 maja 2024 r. Komisja wniosła o dopuszczenie do sprawy C-35/24 P w charakterze interwenienta popierającego żądania Rady. Decyzją prezesa Trybunału z dnia 31 maja 2024 r. prezes Trybunału uwzględnił ten wniosek.

C. Żądania stron w postępowaniu odwoławczym

1. Żądania stron w sprawie C-696/23 P

60 Pierwszy wnoszący odwołanie wnosi do Trybunału o:

– uchylenie pierwszego zaskarżonego wyroku;

– rozstrzygnięcie skargi co do istoty i stwierdzenie nieważności spornej decyzji i spornego rozporządzenia w zakresie, w jakim te akty go dotyczą, oraz obciążenie Rady kosztami postępowania, w tym kosztami poniesionymi w pierwszej instancji; oraz

– tytułem żądania ewentualnego – przekazanie sprawy Sądowi do ponownego rozpoznania i orzeczenie, że rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów nastąpi w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

61 Rada wnosi do Trybunału o:

– oddalenie odwołania;

– tytułem żądania ewentualnego, na wypadek gdyby Trybunał postanowił uchylić pierwszy zaskarżony wyrok i rozpatrzyć sprawę – oddalenie skargi co do istoty; oraz

– obciążenie pierwszego wnoszącego odwołanie kosztami postępowania w obu instancjach.

2. Żądania stron w sprawie C-704/23 P

62 Drugi wnoszący odwołanie wnosi do Trybunału o:

– uchylenie drugiego zaskarżonego wyroku;

– rozpoznanie skargi co do istoty i stwierdzenie nieważności spornych aktów w zakresie, w jakim te akty te go dotyczą;

– zasądzenie, na podstawie art. 268 TFUE, zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przez niego w wyniku przyjęcia tych aktów; oraz

– obciążenie Rady kosztami postępowania.

63 Rada wnosi do Trybunału o:

– oddalenie odwołania;

– tytułem żądania ewentualnego, na wypadek gdyby Trybunał postanowił uchylić drugi zaskarżony wyrok i rozpatrzyć sprawę – oddalenie skargi co do istoty; oraz

– obciążenie drugiego wnoszącego odwołanie kosztami postępowania.

3. Żądania stron w sprawie C-711/23 P

64 Trzeci wnoszący odwołanie wnosi do Trybunału o:

– uchylenie trzeciego zaskarżonego wyroku;

– stwierdzenie nieważności spornych aktów;

– tytułem ewentualnym – uchylenie trzeciego zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi do ponownego rozpoznania; oraz w każdym wypadku

– obciążenie Rady kosztami postępowania w obu instancjach.

65 Rada wnosi do Trybunału o:

– oddalenie odwołania oraz

– obciążenie trzeciego wnoszącego odwołanie kosztami postępowania.

4. Żądania stron w sprawie C-35/24 P

66 Czwarty wnoszący odwołanie wnosi do Trybunału o:

– uchylenie czwartego zaskarżonego wyroku;

– stwierdzenie nieważności spornej decyzji i spornego rozporządzenia;

– tytułem żądania ewentualnego – uchylenie czwartego zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi do ponownego rozpoznania; oraz w każdym wypadku

– obciążenie Rady kosztami postępowania w obu instancjach.

67 Rada, popierana przez Republikę Czeską, Republikę Łotewską i Komisję Europejską, wnosi do Trybunału o:

– oddalenie odwołania oraz

– obciążenie czwartego wnoszącego odwołanie kosztami postępowania.

5. Żądania stron w sprawie C-111/24 P

68 Piąty wnoszący odwołanie wnosi do Trybunału o:

– uchylenie piątego zaskarżonego wyroku;

– rozpoznanie skargi co do istoty i stwierdzenie nieważności pierwotnych spornych aktów oraz pierwszych spornych aktów utrzymujących;

– tytułem żądania ewentualnego – uchylenie piątego zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi do ponownego rozpoznania, zaś w każdym wypadku

– obciążenie Rady kosztami postępowania.

69 Rada wnosi do Trybunału o:

– oddalenie odwołania oraz

– obciążenie piątego wnoszącego odwołanie kosztami postępowania.

D. W przedmiocie wniosku o otwarcie ustnego etapu postępowania na nowo

1. W przedmiocie wniosku o otwarcie ustnego etapu postępowania na nowo w sprawie C-696/23 P

70 Pismem złożonym w sekretariacie Trybunału w dniu 16 czerwca 2025 r. pierwszy wnoszący odwołanie wniósł o otwarcie ustnego etapu postępowania na nowo w sprawie C-696/23 P na podstawie art. 83 regulaminu postępowania przed Trybunałem.

71 Na poparcie swojego wniosku podnosi on, po pierwsze, że wbrew temu, co w istocie wskazała rzeczniczka generalna w pkt 32 opinii w tej sprawie, twierdzi on w odwołaniu, iż nie można go uznać za „wiodącego przedsiębiorcę", ponieważ zbył udziały, które posiadał w TMK i w grupie Sinara, oraz zrezygnował z pełnienia funkcji, które sprawował w tej spółce i w ramach tej grupy. Po drugie, Rada błędnie stwierdziła na rozprawie przed Trybunałem, przy czym pierwszy wnoszący odwołanie nie miał możliwości ustosunkowania się do tego stwierdzenia, że został on objęty środkami ograniczającymi ze względu na to, iż był „prezesem-członkiem zarządu spółki", podczas gdy umieszczenie jego nazwiska w wykazie było uzasadnione tym, że był on prezesem zarządu TMK oraz prezesem i członkiem zarządu grupy Sinara.

72 Zgodnie z art. 83 regulaminu postępowania Trybunał może, w każdej chwili, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, postanowić o otwarciu ustnego etapu postępowania na nowo, w szczególności jeśli uzna, że okoliczności zawisłej przed nim sprawy nie są wystarczająco wyjaśnione, lub jeśli po zamknięciu tego etapu postępowania strona przedstawiła nowy fakt mogący mieć decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia Trybunału, lub też jeśli sprawa ma zostać rozstrzygnięta na podstawie argumentu, który nie był przedmiotem dyskusji między stronami lub zainteresowanymi, o których mowa w art. 23 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

73 W niniejszej sprawie, w odniesieniu do błędnego zrozumienia przez rzeczniczkę generalną odwołania pierwszego wnoszącego odwołanie w pkt 32 opinii w sprawie C-696/23 P, należy przypomnieć, że statut Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i regulamin postępowania nie dają zainteresowanym stronom możliwości przedkładania uwag w odpowiedzi na opinię przedstawioną przez rzecznika generalnego. Zgodnie z art. 252 akapit drugi TFUE zadaniem rzecznika generalnego jest bowiem publiczne przedstawianie, przy zachowaniu całkowitej bezstronności i niezależności, uzasadnionych opinii w sprawach, które zgodnie ze statutem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wymagają jego udziału. W tym względzie Trybunał nie jest związany ani opinią rzecznika generalnego, ani jej uzasadnieniem. W konsekwencji okoliczność, że jedna ze stron nie zgadza się z opinią rzecznika generalnego, bez względu na to, jakie kwestie poruszono w tej opinii, nie może sama w sobie stanowić powodu uzasadniającego otwarcie ustnego etapu postępowania na nowo (wyrok z dnia 5 marca 2024 r., Public.Resource.Org i Right to Know/Komisja i in., C-588/21 P, EU:C:2024:201, pkt 47, 48 i przytoczone tam orzecznictwo).

74 Ponadto, co się tyczy błędu, który miał zostać popełniony przez Radę na rozprawie przed Trybunałem, z całą pewnością chodzi nie o „argument", który nie był przedmiotem dyskusji między stronami w rozumieniu art. 83 regulaminu postępowania, lecz o błąd merytoryczny na wzór lapsus linguae lub skrótu myślowego.

75 W świetle powyższego Trybunał, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzeczniczki generalnej, uznaje, że w sprawie C-696/23 P nie należy zarządzać otwarcia ustnego etapu postępowania na nowo.

2. W przedmiocie wniosku o otwarcie ustnego etapu postępowania na nowo w sprawie C-711/23 P

76 Pismem złożonym w sekretariacie Trybunału w dniu 5 czerwca 2025 r. trzeci wnoszący odwołanie wniósł o otwarcie ustnego etapu postępowania na nowo w sprawie C-711/23 P na podstawie art. 83 regulaminu postępowania.

77 Na poparcie swojego wniosku podnosi on, że decyzja 2014/145 i rozporządzenie nr 269/2014 zostały zmienione, odpowiednio, decyzją Rady (WPZiB) 2025/904 z dnia 13 maja 2025 r. (Dz.U. L 2025/904) i rozporządzeniem Rady (UE) 2025/903 z dnia 13 maja 2025 r. (Dz.U. L 2025/903). Tymczasem oba te akty Unii zawierają elementy, które przeczą stanowisku zajętemu przez Radę na rozprawie przed Trybunałem w odniesieniu do wykładni i zgodności z prawem kryterium g), a także tymczasowemu charakterowi, jaki mają mieć środki ograniczające. Chodzi tu zatem o nową okoliczność faktyczną, która nie była znana stronom w chwili przeprowadzenia tej rozprawy, która odbyła się w dniu 11 lutego 2025 r., i która to okoliczność – biorąc również pod uwagę fakt, że niektóre przepisy wspomnianych aktów mają skutek wsteczny w odniesieniu do spornych aktów – może mieć decydujący wpływ na orzeczenie Trybunału.

78 W niniejszej sprawie należy zauważyć, że decyzja 2025/904 i rozporządzenie 2025/903 nie mają zastosowania ratione temporis do sprawy C-711/23 P. Tymczasem zgodność z prawem spornych aktów w tej sprawie należy oceniać w świetle sytuacji istniejącej w dniu ich przyjęcia, w związku z czym ewentualna sprzeczność, jaka mogłaby istnieć między treścią wyżej wymienionej decyzji i rozporządzenia a stanowiskiem zaprezentowanym przez Radę na rozprawie w tej sprawie, nie może mieć decydującego wpływu na orzeczenie Trybunału. Co więcej, nawet gdyby niektóre przepisy wspomnianych aktów miały wywoływać skutki wsteczne w odniesieniu do sytuacji trzeciego wnoszącego odwołanie i spornych aktów, taki skutek nie uzasadniałby otwarcia ustnego etapu postępowania na nowo, ponieważ nawet w przypadku oddalenia odwołania w tej sprawie trzeci wnoszący odwołanie nie zostałby pozbawiony możliwości skorzystania ze środków odwoławczych przewidzianych w prawie Unii, a nawet w prawie krajowym, w celu zakwestionowania tych przepisów oraz ich ewentualnych skutków i implikacji.

79 Co więcej, nie wydaje się oczywiste, że sprawa powinna zostać rozstrzygnięta na podstawie argumentu, który nie był przedmiotem dyskusji między stronami, ponieważ Trybunał dysponuje wszystkimi informacjami niezbędnymi do wydania orzeczenia.

80 W świetle powyższego Trybunał, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzeczniczki generalnej, uznaje, że w sprawie C-711/23 P nie należy zarządzać otwarcia ustnego etapu postępowania na nowo.

IV. W przedmiocie odwołań

81 Niniejsze sprawy, z uwagi na powiązanie występujące między nimi, należy połączyć do celów wydania wyroku zgodnie z art. 54 § 1 regulaminu postępowania.

82 Na poparcie odwołania w sprawie C-696/23 P pierwszy wnoszący odwołanie podnosi pięć zarzutów. W zarzucie pierwszym twierdzi on, że Sąd naruszył prawo, uznając go za „wiodącego przedsiębiorcę" w rozumieniu kryterium g). W zarzucie drugim utrzymuje, że Sąd błędnie uznał, iż prowadzi on „działalność w sektorach gospodarczych zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej" w rozumieniu tego kryterium. W zarzucie trzecim pierwszy wnoszący odwołanie podnosi, że Sąd naruszył prawo, orzekając, iż podstawa prawna spornej decyzji i spornego rozporządzenia była „przewidziana ustawą" w rozumieniu art. 52 ust. 1 zdanie pierwsze Karty. Zarzut czwarty dotyczy naruszenia prawa w pierwszym zaskarżonym wyroku w zakresie, w jakim Sąd błędnie orzekł, że zastosowane wobec pierwszego wnoszącego odwołanie środki ograniczające były proporcjonalne. W ramach zarzutu piątego pierwszy wnoszący odwołanie powtarza wszystkie argumenty, które podniósł w pierwszej instancji, dotyczące drugiego kryterium, na którym oparto zastosowane wobec niego środki ograniczające, a mianowicie kryterium przewidzianego w szczególności w art. 2 ust. 1 lit. f) decyzji 2014/145, i zwraca się do Trybunału o wydanie orzeczenia w ich przedmiocie, na wypadek gdyby Trybunał uwzględnił jego skargę i nie przekazał sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd.

83 W ramach odwołania w sprawie C-704/23 P drugi wnoszący odwołanie podnosi cztery zarzuty, z których pierwszy dotyczy naruszenia prawa, jakiego miał dopuścić się Sąd przy wykładni i stosowaniu kryterium g), a drugi – naruszenia przez Sąd zakresu jego kontroli sądowej. Zarzuty trzeci i czwarty dotyczą błędnej oceny przez Sąd zarzutów podniesionych przez drugiego wnoszącego odwołanie na poparcie skargi w pierwszej instancji, które dotyczyły naruszenia zasady proporcjonalności oraz jego praw podstawowych.

84 Na poparcie odwołania w sprawie C-711/23 P trzeci wnoszący odwołanie podnosi pięć zarzutów. W zarzucie pierwszym podnosi on, że Sąd naruszył zakres kontroli sądowej, a tym samym dopuścił się szeregu naruszeń prawa i przeinaczenia okoliczności faktycznych. Zarzuty drugi i trzeci dotyczą w istocie naruszenia kryterium g), przy czym trzeci wnoszący odwołanie podnosi pomocniczo w ramach zarzutu trzeciego niezgodność z prawem i brak możliwości zastosowania tego kryterium na podstawie art. 277 TFUE. W zarzucie czwartym twierdzi on, że Sąd naruszył pojęcia „źródła dochodów" i „istotnego źródła dochodów" w rozumieniu kryterium g), przeinaczył okoliczności faktyczne i dowody, naruszył istotne wymogi proceduralne oraz obowiązek uzasadnienia i błędnie zastosował to kryterium. W zarzucie piątym trzeci wnoszący odwołanie podnosi, że Sąd naruszył zasady równego traktowania i niedyskryminacji w odniesieniu do tego kryterium.

85 Pięć zarzutów podniesionych przez czwartego wnoszącego odwołanie w ramach odwołania w sprawie C-35/24 P zostało sformułowanych w sposób identyczny jak pięć zarzutów podniesionych przez trzeciego wnoszącego odwołanie, z wyjątkiem zarzutu czwartego, w którym czwarty wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi nie błędne zastosowanie kryterium g), lecz odwrócenie ciężaru dowodu.

86 Na poparcie odwołania w sprawie C-111/24 P piąty wnoszący odwołanie podnosi osiem zarzutów. W zarzucie pierwszym zarzuca on Sądowi, że ten nie ustosunkował się do jego zarzutów szczegółowych dotyczących prawdziwości kryterium przewidzianego w szczególności w art. 2 ust. 1 lit. d) decyzji 2014/145, zgodnie z którym środki finansowe i zasoby gospodarcze należące między innymi do osób fizycznych, które wspierają finansowo rosyjskich decydentów lub które uzyskują od nich korzyści, powinny zostać zamrożone [zwane dalej „kryterium d)"]. W zarzucie drugim podnosi on, że Sąd naruszył pojęcie „wiodącego przedsiębiorcy" w rozumieniu kryterium g), a w zarzucie trzecim, że Sąd błędnie orzekł, iż na gruncie art. 215 ust. 2 TFUE wymóg istnienia wystarczającego związku między osobami objętymi środkami ograniczającymi a danym państwem

trzecim stał się nieaktualny. Jego zarzut czwarty dotyczy naruszenia prawa ze względu na to, że Sąd przyjął wykładnię kryterium g), która narusza zasadę pewności prawa, prawo własności i swobodę prowadzenia działalności gospodarczej. W zarzucie piątym wnoszący odwołanie utrzymuje, że Sąd przeinaczył znaczenie i zakres dowodu, a także nie ustosunkował się do jednego z jego argumentów, zaś w zarzucie szóstym, że nie zastosował prawidłowo kryterium g) bądź oparł się na domniemaniu, stwierdzając, że sektor bankowy ogólnie stanowił istotne źródło dochodów rządu Federacji Rosyjskiej. Zarzut siódmy dotyczy naruszenia pojęcia sektorów gospodarczych zapewniających „istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej" w rozumieniu kryterium g), a zarzut ósmy – naruszenia zasad rzetelnego procesu i równości broni.

87 Biorąc pod uwagę powiązanie między licznymi zarzutami podniesionymi przez pięciu wnoszących odwołania na poparcie ich odwołań, a nawet ich identyczność, Trybunał rozpatrzy te zarzuty łącznie, na następnie rozpatrzy zarzuty właściwe dla poszczególnych odwołań. Ponadto, biorąc pod uwagę konieczność wyjaśnienia zakresu kryterium g) przed zbadaniem jego zgodności z prawem, zarzuty dotyczące wykładni tego kryterium zostaną zbadane przed zarzutami dotyczącymi oddalenia zarzutu niezgodności z prawem tego kryterium.

A. W przedmiocie zarzutów opartych na naruszeniu przez Sąd kryterium g)

88 Należy zbadać łącznie zarzuty, części zarzutów i zarzuty szczegółowe, w których pięciu wnoszących odwołanie kwestionuje zasadniczo przyjętą przez Sąd wykładnię kryterium g). Dotyczy to zarzutu pierwszego i części drugiej zarzutu drugiego podniesionych przez pierwszego wnoszącego odwołanie w sprawie C-696/23 P, zarzutów szczegółowych pierwszego i drugiego w ramach części pierwszej zarzutu pierwszego, drugiego zarzutu szczegółowego w ramach części drugiej zarzutu pierwszego i części trzeciej zarzutu pierwszego podniesionych przez drugiego wnoszącego odwołanie w sprawie C-704/23 P, zarzutu drugiego, części pierwszej zarzutu trzeciego oraz części od pierwszej do trzeciej zarzutu czwartego podniesionych przez trzeciego wnoszącego odwołanie w sprawie C-711/23 P, części czwartej zarzutu pierwszego, zarzutu drugiego, części pierwszej zarzutu trzeciego i pierwszego zarzutu szczegółowego w ramach części drugiej zarzutu czwartego podniesionych przez czwartego wnoszącego odwołanie w sprawie C-35/24 P, a także zarzutu drugiego, części pierwszej zarzutu czwartego i zarzutu siódmego podniesionych przez piątego wnoszącego odwołanie w sprawie C-111/24 P.

89 Dla przypomnienia, kryterium g) przewiduje zamrożenie środków finansowych i zasobów gospodarczych należących do lub będących w posiadaniu lub pod kontrolą „wiodących przedsiębiorców lub osób prawnych, podmiotów lub organów zaangażowanych w sektorach gospodarczych zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej odpowiedzialnemu za aneksję Krymu i destabilizację Ukrainy".

90 Badanie zarzutów, części zarzutów i zarzutów szczegółowych wymienionych w pkt 88 niniejszego wyroku zostanie podzielone na dwie części, dotyczące, odpowiednio, wykładni sformułowania „zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej" i wykładni przymiotnika „wiodący", który kwalifikuje przedsiębiorców objętych kryterium g).

1. W przedmiocie argumentów dotyczących błędnej wykładni przez Sąd sformułowania „zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej" w rozumieniu kryterium g)

91 Na wstępie należy podkreślić, że chociaż część druga zarzutu drugiego podniesionego przez pierwszego wnoszącego odwołanie na poparcie odwołania w sprawie C-696/23 P ma na celu zakwestionowanie przyjętej przez Sąd wykładni tego sformułowania, to jego rozpatrzenie wymaga dokonania całościowej oceny kryterium g), w związku z czym ta część zarzutu zostanie zbadana później w sposób odrębny.

a) W przedmiocie zarzutu drugiego i części pierwszej zarzutu trzeciego w sprawie C-711/23 P oraz zarzutu drugiego i części pierwszej zarzutu trzeciego w sprawie C-35/24 P

1) Argumentacja stron

92 W zarzucie drugim w sprawie C-711/23 P trzeci wnoszący odwołanie twierdzi, że Sąd naruszył prawo poprzez uznanie w pkt 68–70 trzeciego zaskarżonego wyroku, że źródłem „istotnych dochodów" uzyskiwanych przez rząd Federacji Rosyjskiej powinny być „sektory gospodarcze", podczas gdy w rzeczywistości ich źródłem powinni być „wiodący przedsiębiorcy", o których mowa w kryterium g). W tym kontekście trzeci wnoszący odwołanie twierdzi, że siedem wersji językowych kryterium g), a mianowicie wersje w językach bułgarskim, duńskim, estońskim, łotewskim, litewskim, słoweńskim i fińskim, wyraźnie wskazują na to, że źródłem tych dochodów powinni być przedsiębiorcy. Ponadto z motywu 11 decyzji 2022/329 i z motywu 5 rozporządzenia wykonawczego 2022/427 wynika, że zamiarem prawodawcy Unii było objęcie sankcjami wiodących przedsiębiorców, którzy sami zapewniają istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej. W związku z tym Sąd nie zidentyfikował prawidłowo celu kryterium g), skutkiem czego wykładnia celowościowa tego kryterium przyjęta w pkt 68–70 trzeciego zaskarżonego wyroku jest błędna pod względem prawnym.

93 W replice trzeci wnoszący odwołanie wskazuje, że proponowana przez niego wykładnia nie sprawia, że część kryterium g), zgodnie z którą wiodący przedsiębiorcy muszą prowadzić swoją działalność w sektorach gospodarczych, jest nielogiczna. Celem tego doprecyzowania jest bowiem odróżnienie przedsiębiorców, którzy w sposób ciągły i aktywny działają w takich sektorach, od tych, którzy odgrywają jedynie bierną rolę, sprowadzającą się do posiadania znacznych udziałów. Dodaje on, że taka wykładania w żaden sposób nie prowadzi do zazębiania się kryterium g) z innymi kryteriami przewidzianymi w art. 1 ust. 1 i art. 2 ust. 1 decyzji 2014/145 oraz w art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 269/2014. W każdym razie zawsze może dochodzić do zazębiania się różnych kryteriów umieszczenia w wykazach, które są załączone do tych aktów Unii.

94 W ramach części pierwszej zarzutu trzeciego trzeci wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi naruszenie prawa poprzez uznanie w istocie w pkt 69 i 70 trzeciego zaskarżonego wyroku, że źródłem istotnych dochodów uzyskiwanych przez rząd Federacji Rosyjskiej powinny być wyłącznie sektory gospodarcze, podczas gdy dochody te powinny także pochodzić od wiodących przedsiębiorców. W tym względzie trzeci wnoszący odwołanie ponownie opiera się na motywie 11 decyzji 2022/329 i na motywie 5 rozporządzenia wykonawczego 2022/427, podkreślając jednocześnie, że Sąd wykazał się brakiem spójności, nie przywiązując żadnej wagi do tych motywów, podczas gdy w innych punktach trzeciego zaskarżonego wyroku oparł się na różnych innych motywach w celu uzasadnienia swojego wywodu. Dodaje on, że biorąc pod uwagę

fakt, iż Sąd uznał w pkt 109 tego wyroku, że kryterium g) określa warunki dotyczące indywidualnego zachowania danych osób, podmiotów i organów, jedynie wykładnia opierająca się na tych dwóch motywach, którą proponuje, pozwala uwzględnić indywidualne zachowania danego przedsiębiorcy, czyli działalność, jaką ten prowadzi w danym sektorze gospodarczym, przy czym jego wpływu w ramach tego sektora gospodarczego nie można jako takiego uznać za indywidualne zachowanie.

95 Zarzut drugi podniesiony przez czwartego wnoszącego odwołanie na poparcie jego odwołania w sprawie C-35/24 P dotyczy pkt 56 i 57 czwartego zaskarżonego wyroku i opiera się na tych samych argumentach co argumenty podniesione przez trzeciego wnoszącego odwołanie na poparcie zarzutu drugiego odwołania w sprawie C-711/23 P, w tym argumenty przedstawione przez niego w replice. Czwarty wnoszący odwołanie dodaje jednak, że nie dokonując analizy różnych wersji językowych kryterium g), Sąd uchybił ciążącemu na nim obowiązkowi uzasadnienia.

96 W ramach części pierwszej zarzutu trzeciego, która dotyczy zasadniczo pkt 56 i 57 czwartego zaskarżonego wyroku w związku z pkt 92 tego wyroku, czwarty wnoszący odwołanie podnosi te same argumenty co argumenty przedstawione przez trzeciego wnoszącego odwołanie na poparcie części pierwszej zarzutu trzeciego odwołania w sprawie C-711/23 P.

97 Rada, popierana przez Republikę Czeską, Republikę Łotewską i Komisję w sprawie C-35/24 P, kwestionuje zasadność argumentów wnoszących odwołanie trzeciego i czwartego.

2) Ocena Trybunału

98 Trzeci wnoszący odwołanie – w zarzucie drugim oraz w części pierwszej zarzutu trzeciego – oraz czwarty wnoszący odwołanie – w zarzucie drugim i w części pierwszej zarzutu trzeciego – twierdzą w istocie, że z szeregu wersji językowych kryterium g), a także z kontekstu, w jaki wpisuje się to kryterium, wynika, że zamiarem prawodawcy Unii było, aby istotne źródło dochodów uzyskiwanych przez rząd Federacji Rosyjskiej w rozumieniu tego kryterium było zapewniane przez „wiodących przedsiębiorców" objętych tym kryterium, a nie przez „sektory gospodarcze", jak błędnie miał orzec Sąd w pkt 69 i 70 trzeciego zaskarżonego wyroku oraz w pkt 56 i 57 czwartego zaskarżonego wyroku. Czwarty wnoszący odwołanie podnosi ponadto naruszenie obowiązku uzasadnienia w zakresie, w jakim Sąd nie dokonał, wbrew orzecznictwu Trybunału, porównania wersji językowych kryterium g).

99 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa Unii należy uwzględniać nie tylko jego brzmienie, ale także jego kontekst oraz cele regulacji, której część on stanowi [zob. wyroki: z dnia 17 listopada 1983 r., Merck, 292/82, EU:C:1983:335, pkt 12; z dnia 26 kwietnia 2022 r., Landespolizeidirektion Steiermark (Maksymalny okres kontroli granicznej na granicach wewnętrznych), C-368/20 i C-369/20, EU:C:2022:298, pkt 56 i przytoczone tam orzecznictwo]. Trybunał wyjaśnił, że akty Unii, które przewidują środki ograniczające, należy interpretować w świetle kontekstu historycznego, w jaki wpisują się przyjęte przez Unię przepisy, których te akty są częścią (zob. podobnie wyrok z dnia 1 marca 2016 r. National Iranian Oil Company/Rada, C-440/14 P, EU:C:2016:128, pkt 78 i przytoczone tam orzecznictwo).

100 Ponadto sformułowania użytego w jednej z wersji językowych przepisu prawa Unii nie można jednak traktować jako jedynej podstawy jego wykładni lub przyznawać mu pierwszeństwa względem innych wersji językowych. Takie podejście byłoby niezgodne z wymogiem jednolitego

stosowania prawa Unii, ponieważ jego przepisy należy interpretować i stosować w sposób jednolity w świetle wersji sporządzonych we wszystkich językach Unii. W razie rozbieżności między wersjami językowymi dane postanowienie powinno być interpretowane zgodnie z ogólną systematyką i celem uregulowania, którego jest elementem (zob. wyroki: z dnia 25 marca 2010 r., Helmut Müller, C-451/08, EU:C:2010:168, pkt 38; z dnia 20 listopada 2025 r., Lolach, C-327/24, EU:C:2025:901, pkt 29).

101 Należy również dodać, że zgodnie z wymogami wynikającymi z utrwalonego orzecznictwa uzasadnienie wyroku lub postanowienia Trybunału powinno przedstawiać w sposób jasny i jednoznaczny rozumowanie Sądu, pozwalając zainteresowanym na poznanie powodów wydania orzeczenia, a Trybunałowi – na dokonanie jego kontroli sądowej. Spoczywający na Sądzie obowiązek uzasadnienia nie wymaga jednak, by Sąd przedstawił wywód, w którym wyczerpująco rozpatrzyłby każdy z argumentów wysuniętych przez strony postępowania z osobna, a tym samym to uzasadnienie może być dorozumiane, jeżeli tylko pozwala zainteresowanym zapoznać się z powodami nieuwzględnienia ich argumentów przez Sąd i zapewnia Trybunałowi wystarczający materiał do sprawowania kontroli (wyrok z dnia 18 stycznia 2024 r., Jenkinson/Rada i in., C-46/22 P, EU:C:2024:50, pkt 131 i przytoczone tam orzecznictwo).

102 Co się tyczy w pierwszej kolejności podnoszonego przez czwartego wnoszącego odwołanie naruszenia obowiązku uzasadnienia ze względu na to, że w pkt 56 i 57 czwartego zaskarżonego wyroku Sąd nie przeprowadził analizy różnych wersji językowych kryterium g), podczas gdy w pkt 52 tego wyroku odniósł się on do orzecznictwa analogicznego do orzecznictwa przypomnianego w pkt 99 niniejszego wyroku, należy podkreślić, że strony w pierwszej instancji nie powołały się na istnienie rozbieżności między wersjami językowymi tego kryterium w odniesieniu do kwestii pochodzenia istotnego źródła dochodów, w związku z czym Sąd nie był zobowiązany do ustosunkowania się do argumentu, który nie został podniesiony w niniejszej sprawie. Z powyższego wynika, że Sąd nie uchybił spoczywającemu na nim obowiązkowi uzasadnienia.

103 W drugiej kolejności, co się tyczy argumentów wnoszących odwołanie trzeciego i czwartego, zgodnie z którymi wykładnia celowościowa kryterium g) przyjęta przez Sąd w pkt 69 i 70 trzeciego zaskarżonego wyroku oraz w pkt 56 i 57 czwartego zaskarżonego wyroku jest nieprawidłowa ze względu na to, że cele wskazane przez Sąd są sprzeczne z brzmieniem tego kryterium oraz z kontekstem, w jaki się ono wpisuje, w świetle zasad wykładni przypomnianych w pkt 99 i 100 niniejszego wyroku należy zbadać, czy jeżeli Sąd naruszył prawo, interpretując kryterium g) w ten sposób, że „istotne źródło dochodów" uzyskiwanych przez rząd Federacji Rosyjskiej powinno być zapewniane nie przez „wiodących przedsiębiorców", lecz przez „sektory gospodarcze".

104 Co się tyczy, po pierwsze, brzmienia kryterium g), w celu ustalenia istotnego źródła dochodów uzyskiwanych przez rząd Federacji Rosyjskiej należy, w oparciu o różne wersje językowe tego kryterium, zbadać, do kogo odnosi się zaimek względny „qui" użyty w sformułowaniu „qui fournissent une source substantielle de revenus au gouvernement de la Fédération de Russie" [przyp. tłum. – w języku polskim ten zaimek nie został użyty; w polskiej wersji językowej fragment ten został przetłumaczony „zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej"; w dalszej części wyroku odniesienia do zaimka „qui" dotyczą jego tłumaczeń/użycia w innych wersjach językowych] albo do kogo bądź czego odnosi się sformułowanie „fournissant une source substantielle de revenus au gouvernement de la Fédération de Russie" [„zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej"].

105 Na wstępie należy podkreślić, że strony są zgodne co do tego, iż sformułowanie „zaangażowanych w sektorach gospodarczych" odnosi się do całej grupy rzeczownikowej „wiodących przedsiębiorców lub osób prawnych, podmiotów lub organów". W tych okolicznościach sformułowanie „qui fournissent/fournissant une source substantielle de revenus au gouvernement de la Fédération de Russie" [„zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej"] może odnosić się albo do grupy rzeczownikowej „wiodących przedsiębiorców lub osób prawnych, podmiotów lub organów zaangażowanych w sektorach gospodarczych" albo wyłącznie do grupy rzeczownikowej „sektorów gospodarczych".

106 W tym względzie należy zauważyć, że wbrew temu, co twierdzą wnoszący odwołanie trzeci i czwarty, sformułowanie „qui fournissent une source substantielle de revenus au gouvernement de la Fédération de Russie" [„zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej"] może w wersjach językowych kryterium g) duńskiej, estońskiej, łotewskiej, litewskiej i fińskiej odnosić się wyłącznie do „sektorów gospodarczych". Zaimki względne „der" w języku duńskim, „mis" w języku estońskim i „kas" w języku łotewskim niewątpliwie odnoszą się bowiem w tych językach do pojęć lub sformułowań „økonomiske sektorer", „majandussektoritega" i „ekonomikas nozarēs" („sektory gospodarcze"). Również w języku litewskim słowo „užtikrinančiais" („zapewniający") może odnosić się jedynie do grupy rzeczownikowej „ekonomikos sektoriais" („sektory gospodarcze"). Jeśli chodzi o użyte w języku fińskim wyrażenie „sellaisilla talouden aloilla, jotka" („w takich sektorach gospodarczych, które"), jednoznacznie wskazuje ono na to, że to sektory gospodarcze powinny zapewniać istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej.

107 Natomiast wersje bułgarska i słoweńska, na które powołują się wnoszący odwołanie, są niejednoznaczne, ponieważ, odpowiednio, zaimki względne „които" i „ki" („którzy") mogą równie dobrze odnosić się do sformułowań „видни бизнесмени или юридически лица, образувания или органи" i „vodilni poslovneži ali pravne osebe, subjekti ali organi" („czołowi/dominujący przedsiębiorcy lub osoby prawne, podmioty lub organy"), jak również do sformułowań „икономически сектори" i „gospodarske sektorje" („sektory gospodarcze"). Ta sama niejasność pojawia się również w wersjach hiszpańskiej, maltańskiej, rumuńskiej i słowackiej. Jeśli chodzi o inne wersje językowe kryterium g), w tym te wymienione w poprzednim punkcie, wyraźnie wskazują one, że przedmiotowe dochody powinny być zapewniane przez sektory gospodarcze.

108 Wynika z tego, że sześć spośród tych wersji językowych, a mianowicie wersje bułgarska, hiszpańska, maltańska, rumuńska, słowacka i słoweńska, może być interpretowanych na dwa sposoby, wskazane w pkt 105 niniejszego wyroku, w przeciwieństwie do 18 innych wersji, w których sformułowanie „qui fournissent une source substantielle de revenus au gouvernement de la Fédération de Russie" [„zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej"] może odnosić się wyłącznie do grupy rzeczownikowej „sektorów gospodarczych".

109 Z powyższego wynika, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału przypomnianym w pkt 100 niniejszego wyroku brzmienie kryterium g) można interpretować w sposób jednolity we wszystkich językach Unii w ten sposób, że „istotne źródło dochodów" uzyskiwanych przez rząd Federacji Rosyjskiej musi być zapewniane przez „sektory gospodarcze". W tych okolicznościach nie ma rozbieżności między tymi wersjami językowymi, w związku z czym należy oddalić argument wnoszących odwołanie trzeciego i czwartego, zgodnie z którym wykładnia celowościowa przyjęta przez Sąd w pkt 69 i 70 trzeciego zaskarżonego wyroku oraz w pkt 56 i 57 czwartego zaskarżonego wyroku jest w przypadku niektórych wersji językowych sprzeczna z brzmieniem kryterium g).

110 Co się tyczy, po drugie, kontekstu, w jaki wpisuje się kryterium g), należy przede wszystkim zauważyć, że gdyby istotne źródło dochodów zapewniane rządowi Federacji Rosyjskiej miało pochodzić nie od „sektorów gospodarczych" jako takich, lecz od „wiodących przedsiębiorców lub osób prawnych, podmiotów lub organów zaangażowanych w sektorach gospodarczych", zakres i skuteczność (effet utile) kryterium g) zostałyby zniweczone, a przynajmniej osłabione. Kryterium to w znacznym stopniu, a nawet całkowicie pokrywałoby się bowiem z kryterium określonym w art. 2 ust. 1 lit. f) decyzji 2014/145, dodając jednocześnie do niego warunki, których tam nie ma.

111 Kryterium to przewiduje bowiem zamrożenie wszystkich środków finansowych i zasobów gospodarczych należących do osób fizycznych lub prawnych, podmiotów i organizacji, które w szczególności wspierają finansowo rząd Federacji Rosyjskiej.

112 Tymczasem należy stwierdzić, że już samo to kryterium pozwala na zastosowanie środków ograniczających wobec osób fizycznych, w tym w danym wypadku wobec wiodących przedsiębiorców, a także wobec osób prawnych, podmiotów i organów z tego tylko powodu, że wspierają oni finansowo ten rząd, i to bez konieczności badania, po pierwsze, czy dane osoby fizyczne rzeczywiście można uznać za „wiodących przedsiębiorców", po drugie, czy te osoby fizyczne lub prawne, podmioty i organy działają w danym sektorze gospodarki rosyjskiej, i po trzecie, czy ich wsparcie finansowe, nawet przy założeniu, że musi być znaczące ilościowo lub jakościowo (zob. analogicznie wyrok z dnia 1 marca 2016 r., National Iranian Oil Company/Rada, C-440/14 P, EU:C:2016:128, pkt 82, 83), należy uznać za „istotne źródło dochodów" tego rządu.

113 W tych okolicznościach zachowanie skuteczności (effet utile) kryterium g) w stosunku do kryterium ustanowionego w art. 2 ust. 1 lit. f) decyzji 2014/145 przemawia za wykładnią, zgodnie z którą istotne źródło dochodów zapewniane rządowi Federacji Rosyjskiej musi pochodzić od „sektorów gospodarczych" tego państwa trzeciego.

114 Jest też prawdą jest, że – jak podnoszą wnoszący odwołanie trzeci i czwarty – w motywie 11 decyzji 2022/329 oraz w motywie 5 rozporządzenia wykonawczego 2022/427 wyjaśniono w istocie, że w następstwie inwazji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę kryteria umieszczenia w wykazie stanowiące podstawę zastosowania środków ograniczających w związku z działaniami destabilizującymi Ukrainę podejmowanymi przez to państwo trzecie zostały zmienione w taki sposób, aby obejmowały, odpowiednio, „osoby i podmioty zapewniające […] istotne źródło dochodów [rządowi Federacji Rosyjskiej]" oraz „osoby i podmioty zapewniające istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej" [przyp. tłum. – w języku polskim oba te kryteria zostały wyrażone w ten sam sposób], przy czym oba te sformułowania nawiązują do kryterium g).

115 Jednakże z utrwalonego orzecznictwa wynika, że o ile preambuła aktu prawa Unii może doprecyzować treść przepisów tego aktu w zakresie, w jakim stanowi ona ważne wskazówki interpretacyjne mogące rzucić światło na wolę autora tego aktu, o tyle taka preambuła nie ma jednak mocy prawnie wiążącej i nie można się na nią powoływać ani w celu odstąpienia od przepisów danego aktu, ani w celu dokonania wykładni tych przepisów w sposób oczywiście sprzeczny z ich brzmieniem (zob. podobnie wyrok z dnia 19 grudnia 2019 r., Puppinck i in./Komisja, C-418/18 P, EU:C:2019:1113, pkt 75, 76 i przytoczone tam orzecznictwo).

116 Tymczasem, jak wskazano w pkt 109 niniejszego wyroku, poszczególne wersje językowe kryterium g) nie różnią się między sobą, ponieważ z ich łącznej lektury wynika, że „istotne źródło dochodów" zapewniane rządowi Federacji Rosyjskiej powinno pochodzić od „sektorów gospodarczych" tego państwa trzeciego. W związku z tym, ponieważ brzmienie motywów, o których mowa w pkt 114

niniejszego wyroku, pozostaje w sprzeczności z brzmieniem tego kryterium, Sąd słusznie orzekł w istocie w pkt 57 czwartego zaskarżonego wyroku, że wspomniane motywy nie są rozstrzygające dla celów analizy kontekstowej tego kryterium, mającej na celu określenie źródła tych dochodów.

117 Co się tyczy, po trzecie, celu kryterium g) i uregulowań, których część ono stanowi, a także kontekstu historycznego, w jaki się one wpisują, należy przypomnieć, że to właśnie ze względu na działania Federacji Rosyjskiej na Krymie w 2014 r. Unia przyjęła, w szczególności w drodze decyzji 2014/145 i rozporządzenia nr 269/2014, akty prawne mające na celu zareagowanie, za pomocą środków ograniczających, na te działania, a szerzej – na destabilizację wschodniej Ukrainy, a następnie na agresję wobec całej Ukrainy ze strony tej Federacji.

118 W tym kontekście Trybunał orzekł, że indywidualne i sektorowe środki ograniczające przyjęte już w 2014 r. miały na celu między innymi zwiększenie kosztów działań Federacji Rosyjskiej podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy (zob. podobnie wyroki: z dnia 28 marca 2017 r., Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, pkt 104, 123; a także z dnia 25 czerwca 2020 r., VTB Bank/Rada, C-729/18 P, EU:C:2020:499, pkt 59).

119 Biorąc pod uwagę utrzymywanie się i rosnącą skalę tych działań, Unia stopniowo rozszerzała ten system sankcji. W szczególności dodała ona dodatkowe kryteria do jedynego kryterium umieszczenia w wykazie zawartego w pierwotnej wersji tych aktów, a mianowicie kryterium dotyczącego osób fizycznych odpowiedzialnych za działania podważające integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażające oraz powiązanych z nimi osób fizycznych lub prawnych, podmiotów lub organów. Prawodawca Unii stopniowo rozszerzał również zakres niektórych istniejących kryteriów, tak aby środki ograniczające mogły być stosowane wobec coraz szerszego kręgu osób, podmiotów lub organów (zob. podobnie wyrok z dnia 13 marca 2025 r., Shuvalov/Rada, C-271/24 P, EU:C:2025:180, pkt 8).

120 Kryterium g) zostało, jak wynika z pkt 11 i 12 niniejszego wyroku, wprowadzone jako nowe kryterium umieszczenia w wykazie następnego dnia po inwazji sił zbrojnych Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, która to inwazja została uznana, zgodnie z motywami 9 i 10 decyzji 2022/329, za bezprawną w świetle prawa międzynarodowego zarówno przez Radę, jak i przez wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa.

121 Biorąc pod uwagę wyjątkowo poważny charakter tej inwazji oraz okoliczność, że jak wynika z motywu 5 wspomnianej decyzji, Rada miesiąc wcześniej stwierdziła, iż każdy nowy przejaw agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę będzie miał poważne konsekwencje, w szczególności w postaci kosztów związanych z wprowadzeniem zarówno sektorowych, jak i indywidualnych środków ograniczających, należy uznać, że przyjmując to kryterium, Rada zamierzała, jak w istocie wskazał Sąd w pkt 68 trzeciego zaskarżonego wyroku i w pkt 55 czwartego zaskarżonego wyroku, wywrzeć dodatkową presję na Federację Rosyjską i zwiększyć koszty jej działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy, tak aby Federacja Rosyjska zakończyła agresję wojskową wobec Ukrainy, a ogólniej – działania i polityki destabilizujące to państwo trzecie.

122 Jak wskazała rzeczniczka generalna w pkt 63 opinii w sprawie C-711/23 P i w pkt 60 opinii w sprawie C-35/24 P, kryterium g) nie mogłoby przyczynić się w równie skuteczny sposób do realizacji tych celów, gdyby interpretować je w ten sposób, że środki ograniczające mogłyby zostać zastosowane tylko wobec wiodących przedsiębiorców, osób prawnych, podmiotów i organów, które same zapewniają istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej.

123 Przeciwnie, możliwość zastosowania środków ograniczających wobec wszystkich wiodących przedsiębiorców, osób prawnych, podmiotów i organów zaangażowanych w działalność w sektorach gospodarczych zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej, niezależnie od okoliczności, że oni sami zapewniają takie źródło dochodów temu rządowi, może wzmocnić zdolność Unii do wywierania presji na ten rząd, w szczególności poprzez utrudnienie funkcjonowania odnośnych sektorów gospodarczych, a przez to – osłabienie źródeł dochodów uzyskiwanych przez ten rząd z tych sektorów.

124 Jest tak tym bardziej, że w kontekście niczym niesprowokowanej agresji na niezależne państwo, stanowiącej pogwałcenie prawa międzynarodowego, gospodarka państwa agresora przestawia się lub może się przestawić na gospodarkę wojenną. W tych okolicznościach należy uznać, że kryterium g) ma na celu, jak wskazała w istocie rzeczniczka generalna w pkt 62 opinii w sprawie C-711/23 P i w pkt 59 opinii w sprawie C-35/24 P, osłabienie głównych źródeł dochodów rządu państwa agresora i podważenie w ten sposób zdolności do finansowania agresji na Ukrainę, w szczególności poprzez zamrożenie środków finansowych i zasobów gospodarczych osób, podmiotów lub organów, które są zaangażowane w działalność w sektorach gospodarczych przysparzających dochody temu rządowi i które dzięki temu mogą przyczynić się, tak jak wiodący przedsiębiorcy, do utrzymania rentowności, a nawet dalszego rozwoju tych sektorów.

125 Z rozważań przedstawionych w pkt 104–124 niniejszego wyroku wynika, że wbrew temu, co twierdzą wnoszący odwołanie trzeci i czwarty, Sąd nie naruszył prawa ani w pkt 69 i 70 trzeciego zaskarżonego wyroku, ani w pkt 56 i 57 czwartego zaskarżonego wyroku, uznając, że kryterium g) należy interpretować w ten sposób, że to nie wiodący przedsiębiorcy, lecz „sektory gospodarcze" powinny zapewniać istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej.

126 W trzeciej kolejności, co się tyczy argumentu wnoszących odwołanie trzeciego i czwartego, zgodnie z którym z prawa pierwotnego Unii wynika, że kryteria umieszczenia w wykazie, takie jak kryterium g), powinny odnosić się do „indywidualnego zachowania" odnośnych osób i podmiotów, należy stwierdzić, że w pierwszej instancji wnoszący odwołanie trzeci i czwarty podnieśli ten argument nie w związku z wykładnią kryterium g), lecz z zarzutem niezgodności z prawem tego kryterium. Ponadto powtórzyli go oni na etapie postępowania odwoławczego w ramach części drugiej swoich zarzutów trzecich, kwestionując oddalenie tego zarzutu przez Sąd. W tych okolicznościach wspomniany argument zostanie zbadany w ramach analizy tej drugiej części zarzutu.

127 Z powyższych względów zarzut drugi i część pierwszą zarzutu trzeciego w sprawie C-711/23 P oraz zarzut drugi i część pierwszą zarzutu trzeciego w sprawie C-35/24 P należy oddalić.

b) W przedmiocie drugiego zarzutu szczegółowego w ramach drugiej części zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P, części od pierwszej do trzeciej zarzutu czwartego w sprawie C-711/23 P, pierwszego zarzutu szczegółowego w ramach części drugiej zarzutu czwartego w sprawie C-35/24 P oraz zarzutu siódmego w sprawie C-111/24 P

1) Argumentacja stron

128 W drugim zarzucie szczegółowym części drugiej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P drugi wnoszący odwołanie podnosi w istocie, że Sąd naruszył prawo w pkt 105 drugiego zaskarżonego wyroku przy przyjętej przez siebie wykładni sformułowania „istotny" w rozumieniu kryterium g).

Jego zdaniem Sąd błędnie zdefiniował to sformułowanie jako oznaczające „niepomijalny", odchodząc tym samym od jego zwykłego znaczenia. Ponadto Sąd nie ustalił progów liczbowych, powyżej których dane dochody można uznać za istotne. Nie wskazał też, co miałoby stanowić punkt odniesienia – taki jak całkowite dochody rządu Federacji Rosyjskiej – na podstawie którego można byłoby ustalić tę cechę.

129 W części pierwszej zarzutu czwartego podniesionego na poparcie odwołania w sprawie C-711/23 P trzeci wnoszący odwołanie uważa, że przyjęta przez Sąd w pkt 98 trzeciego zaskarżonego wyroku wykładnia pojęcia „dochodów" w rozumieniu kryterium g), a mianowicie „całość dochodów generowanych przez dany sektor działalności", jest zbyt szeroka i w sposób niedopuszczalny wykracza poza zwykłe znaczenie tego pojęcia. Zdaniem trzeciego wnoszącego odwołanie źródła dochodów powinny obejmować jedynie rzeczywiste źródła środków pieniężnych, z których budżet Federacji Rosyjskiej czerpie bezpośrednie korzyści.

130 Trzeci wnoszący odwołanie podnosi ponadto w ramach części drugiej zarzutu czwartego, że taka wykładnia pojęcia „dochodów" nie jest wystarczająco uzasadniona. W szczególności Sąd nie wyjaśnił, co powinno składać się na te dochody, kogo należy uznać za ich beneficjenta ani jakie rodzaje dochodów należy uznać za uzyskane przez rząd Federacji Rosyjskiej.

131 W trzeciej części zarzutu czwartego trzeci wnoszący odwołanie twierdzi, że Sąd naruszył prawo, utożsamiając w pkt 87 trzeciego zaskarżonego wyroku sformułowanie „istotny" ze sformułowaniem „niepomijalny". Między oboma sformułowaniami istnieje wyraźna różnica znaczeniowa, ponieważ sformułowanie „istotny" oznacza „duży, wartościowy lub ważny", podczas gdy sformułowanie „niepomijalny" dotyczy czegoś, co „nie jest na tyle małe, aby można to było pominąć". Ponadto, ponieważ termin „istotny" jest pojęciem względnym, Sąd powinien był, w celu dokonania oceny istotnego charakteru źródła dochodów zapewnionego przez dany sektor gospodarczy, przyjąć jako punkt odniesienia całkowite dochody rządu Federacji Rosyjskiej, czego nie uczynił.

132 W sprawie C-35/24 P argumenty podniesione przez czwartego wnoszącego odwołanie w ramach zastrzeżenia pierwszego w ramach części drugiej zarzutu czwartego i dotyczące pkt 75 i 79 czwartego zaskarżonego wyroku odpowiadają argumentom podniesionym przez trzeciego wnoszącego odwołanie na poparcie części trzeciej zarzutu czwartego odwołania, które zostały przedstawione w poprzednim punkcie.

133 W zarzucie siódmym, podniesionym na poparcie odwołania w sprawie C-111/24 P, piąty wnoszący odwołanie podnosi, że Sąd naruszył prawo, uznając w pkt 108 piątego zaskarżonego wyroku, że istotnego charakteru źródła dochodów, o którym mowa w kryterium g), nie należy oceniać w odniesieniu do budżetu rządu Federacji Rosyjskiej. Sformułowanie „istotny" jest bowiem pojęciem względnym, które wymaga porównania danego źródła dochodów z całkowitymi dochodami tego rządu. Tym bardziej że gdyby dany sektor stanowił dla tego rządu jedynie nieistotne, wręcz symboliczne źródło dochodów, wywieranie na niego presji nie znajdowałoby żadnego uzasadnienia.

134 Rada, popierana przez Republikę Czeską, Republikę Łotewską i Komisję w sprawie C-35/24 P, kwestionuje zasadność argumentów wnoszących odwołanie od drugiego do piątego.

2) Ocena Trybunału

135 W pierwszej kolejności wnoszący odwołanie od drugiego do czwartego twierdzą, że Sąd naruszył prawo, definiując w pkt 105 drugiego zaskarżonego wyroku, w pkt 87 trzeciego zaskarżonego wyroku i w pkt 75 czwartego zaskarżonego wyroku sformułowanie „istotny" jako synonim wyrażenia „niepomijalny".

136 W tym względzie należy zauważyć, że w przywołanych punktach tych wyroków Sąd orzekł, iż użycie przymiotnika „istotny" w zwrocie „istotne źródło dochodów" oznacza, że „to źródło dochodów powinno być znaczące, a zatem nie niepomijalne". To doprecyzowanie zakresu sformułowania „istotny" w rozumieniu kryterium g) nie budzi zastrzeżeń, ponieważ Sąd użył w tym celu dwóch synonimów tego pojęcia, a mianowicie przymiotnika „znaczący" i przymiotnika „niepomijalny". Ten ostatni przymiotnik w języku potocznym – zarówno w języku francuskim („non négligeable"), który jest językiem postępowania w sprawie, w której zapadł drugi zaskarżony wyrok, jak i w języku angielskim („not negligible"), który jest językiem postępowania w sprawach zakończonych trzecim i czwartym zaskarżonym wyrokiem – jest bowiem używany w szczególności do określenia dużej ilości.

137 W drugiej kolejności wnoszący odwołanie od drugiego do piątego uważają, że Sąd naruszył prawo w pkt 105 drugiego zaskarżonego wyroku, w pkt 87 trzeciego zaskarżonego wyroku, w pkt 75 i 79 czwartego zaskarżonego wyroku, a także w pkt 108 piątego zaskarżonego wyroku, ponieważ nie odniósł dochodów generowanych przez rozpatrywane sektory gospodarcze do całkowitych dochodów rządu Federacji Rosyjskiej w celu ustalenia ich istotnego charakteru, podczas gdy taki charakter jest pojęciem względnym, który wymaga punktu odniesienia.

138 W tym względzie, choć prawdą jest, że istotny charakter danej ilości można oceniać w sposób względny, to znaczy w odniesieniu do wartości referencyjnej, to jednak charakter ten można również oceniać w kategoriach bezwzględnych. Może tak być w przypadku dochodów uzyskiwanych przez rząd państwa z danego sektora gospodarki. Można bowiem uznać, że dany sektor gospodarki zapewnia rządowi znaczne dochody, niezależnie od procentowego udziału tych dochodów w całkowitych dochodach tego rządu, tak więc Sąd nie naruszył prawa, nie dokonując takiego porównania.

139 W trzeciej kolejności trzeci wnoszący odwołanie podnosi w istocie, że w pkt 98 trzeciego zaskarżonego wyroku Sąd przyjął zbyt szeroką i zbyt ogólną wykładnię pojęcia „dochodów" w rozumieniu kryterium g), obejmując nim, bez żadnego uściślenia, „całość dochodów generowanych przez dany sektor działalności".

140 W tym względzie wystarczy zauważyć, że pojęcie „dochodów", biorąc pod uwagę jego zwykłe znaczenie w języku potocznym, na które powołuje się sam trzeci wnoszący odwołanie w swoim odwołaniu, siłą rzeczy obejmuje wszystkie zasoby finansowe, jakie dany sektor gospodarczy zapewnia rządowi Federacji Rosyjskiej jako podmiotowi publicznemu, do których należą, jak wskazał Sąd tytułem przykładu w pkt 98 trzeciego zaskarżonego wyroku, dochody z podatków generowanych przez ten sektor.

141 Co się tyczy okoliczności, że punkt ten nie zawiera bardziej precyzyjnego wyjaśnienia wspomnianego pojęcia, skutkiem czego uzasadnienie Sądu miałoby być niewystarczające, wystarczy stwierdzić, że w pkt 98 trzeciego zaskarżonego wyroku Sąd oddalił argument, w którym trzeci wnoszący odwołanie podnosił, że płacenie podatków nie jest równoznaczne ze wspieraniem reżimu. W tych okolicznościach Sąd nie podjął na tym etapie próby zdefiniowania

pojęcia „dochodów”. Sąd ograniczył się do wyjaśnienia, że kryterium g) odnosi się nie do płacenia podatków przez wnoszącego odwołanie lub przez przedsiębiorstwo, w którym prowadził on swoją działalność, lecz między innymi do podatków generowanych przez dany sektor gospodarczy. Nie można wobec tego uznać, że Sąd uchybił spoczywającemu na nim obowiązkowi uzasadnienia.

142 Z powyższych względów drugi zarzut szczegółowy w ramach drugiej części zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P, części od pierwszej do trzeciej zarzutu czwartego w sprawie C-711/23 P, pierwszy zarzut szczegółowy w ramach drugiej części zarzutu czwartego w sprawie C-35/24 P oraz zarzut siódmy w sprawie C-111/24 P należy oddalić.

2. W przedmiocie zarzutów dotyczących błędnej wykładni przez Sąd pojęcia „wiodący” w rozumieniu kryterium g)

143 Niniejszy podtytuł dotyczy zarzutu pierwszego w sprawie C-696/23 P, zarzutów szczegółowych pierwszego i drugiego w ramach części pierwszej zarzutu pierwszego oraz części trzeciej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P, części czwartej zarzutu pierwszego w sprawie C-35/24 P oraz zarzutu drugiego i części pierwszej zarzutu czwartego w sprawie C-111/24 P.

a) Argumentacja stron

144 W sprawie C-696/23 P w zarzucie pierwszym, który dzieli się na trzy części, pierwszy wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi naruszenie prawa poprzez uznanie, że istniały podstawy, dla których został on uznany za „wiodącego przedsiębiorcę” w rozumieniu kryterium g).

145 W części pierwszej zarzutu pierwszego pierwszy wnoszący odwołanie podnosi, że Sąd, w szczególności w pkt 51 i 63 pierwszego zaskarżonego wyroku, błędnie uznał, iż Rada miała podstawy, aby zastosować wobec niego kryterium g) i uznać go za „wiodącego przedsiębiorcę” wyłącznie w świetle funkcji, jakie pełnił on w TMK i w grupie Sinara, niezależnie od znaczenia, jakie miał on osobiście dla rządu Federacji Rosyjskiej, czy też wpływu, jaki wywierał on na ten rząd. Zdaniem pierwszego wnoszącego odwołanie okoliczność, że aby spełnić kryterium g), zainteresowani przedsiębiorcy powinni mieć takie znaczenie lub wpływ, wynika z wykładni językowej, kontekstualnej i celowościowej tego kryterium. Potwierdził to zresztą sam Sąd w pkt 79–81 drugiego zaskarżonego wyroku, ogłoszonego w tym samym dniu co pierwszy zaskarżony wyrok, a także w pkt 66 i 68 trzeciego zaskarżonego wyroku, ogłoszonego tydzień po pierwszym zaskarżonym wyroku. W rezultacie w pierwszym zaskarżonym wyroku Sąd błędnie uznał – wbrew temu, co wynika z drugiego i trzeciego zaskarżonego wyroku – że pojęcie „wiodący” w rozumieniu kryterium g) [przyp. tłum. – w języku polskim sformułowanie „hommes d’affaires influent” zostało przetłumaczone jako „wiodący przedsiębiorcy”; słowo „influence”, po polsku „wpływ”, odnosi się do tej cechy tych przedsiębiorców i w takim znaczeniu będzie używane w niniejszym tłumaczeniu] odnosi się wyłącznie do sfery gospodarczej, choć kryterium to obejmuje także sferę polityczną.

146 W części drugiej zarzutu pierwszego wnoszący odwołanie twierdzi, że Sąd naruszył prawo, orzekając w pkt 65 pierwszego zaskarżonego wyroku w związku z pkt 51 i 63 tego wyroku, że funkcje, jakie pełnił on w ramach TMK i grupy Sinara, same w sobie pozwalały na uznanie go za „wiodącego przedsiębiorcę” w rozumieniu kryterium g). Sąd powinien był bowiem zbadać, czy w dniu wydania decyzji i spornego rozporządzenia pierwszy wnoszący odwołanie miał znaczenie lub rzeczywisty wpływ w przypadku relacji z rządem Federacji Rosyjskiej i czy sprawował kontrolę nad tą spółką i tą grupą. W szczególności Sąd nie wziął pod uwagę szczególnej sytuacji,

w jakiej znajdował się wnoszący odwołanie, a mianowicie, że w ostatnim dniu, w którym pełnił on swoje funkcje w TMK i w grupie Sinara, czyli w dniu 9 marca 2022 r., który jest również dniem przyjęcia spornej decyzji i spornego rozporządzenia, nie sprawował on już kontroli nad tymi spółkami ani nie miał na nie wpływu.

147 W ramach części trzeciej zarzutu pierwszego pierwszy wnoszący odwołanie podnosi, że w pkt 63 pierwszego zaskarżonego wyroku Sąd niesłusznie zaniechał sprawdzenia, czy na kilka dni przed wydaniem spornej decyzji i spornego rozporządzenia zbył on akcje, które posiadał w TMK i w grupie Sinara, chociaż taka weryfikacja pozwoliłaby Sądowi na stwierdzenie, że pomimo pełnienia jego funkcji do dnia 9 marca 2022 r. w tej spółce i tej grupie wnoszący odwołanie nie miał już żadnego wpływu na te spółki, a tym bardziej na rząd Federacji Rosyjskiej.

148 W zarzutach szczegółowych pierwszym i drugim w ramach części pierwszej zarzutu pierwszego, podniesionych na poparcie odwołania w sprawie C-704/23 P, drugi wnoszący odwołanie zarzuca w istocie Sądowi, że ten naruszył pojęcie „wiodących przedsiębiorców" w rozumieniu kryterium g). Po pierwsze bowiem, definicja tego pojęcia przedstawiona przez Sąd w pkt 80 drugiego zaskarżonego wyroku jest sprzeczna z zasadą pewności prawa, ponieważ nie jest ani jasna, ani precyzyjna.

149 Po drugie, w pkt 88 i 90 drugiego zaskarżonego wyroku Sąd, uznając, że drugi wnoszący odwołanie mógł zgodnie z prawem zostać zakwalifikowany jako „wiodący" przedsiębiorca w rozumieniu kryterium g), posłużył się kryterium, którego nie zawarł w definicji pojęcia „wiodący" podanej w pkt 80 tego wyroku, a mianowicie kryterium znaczenia gospodarczego Yandexu, spółki, w której wnoszący odwołanie prowadził swoją działalność. Ponadto w pkt 89 wspomnianego wyroku Sąd uwzględnił okoliczność faktyczną pozbawioną znaczenia w świetle tej definicji, a mianowicie okoliczność, że wspomniany wnoszący odwołanie uczestniczył w spotkaniu w dniu 24 lutego 2022 r. z prezydentem Federacji Rosyjskiej Władimirem Putinem.

150 W trzeciej części zarzutu pierwszego drugi wnoszący odwołanie podnosi, że Sąd naruszył zasady dotyczące ciężaru dowodu i postępowania dowodowego, nie sprawdzając, czy – jak Sąd wskazał jednak w pkt 79 drugiego zaskarżonego wyroku – przedsiębiorca taki jak on miał jakikolwiek wpływ na rząd Federacji Rosyjskiej i był w stanie wywierać presję na ten rząd, aby zmienił on swoją politykę.

151 W sprawie C-35/24 P czwarty wnoszący odwołanie w części czwartej zarzutu pierwszego zarzuca Sądowi, że ten w pkt 54 czwartego zaskarżonego wyroku oparł swoją wykładnię pojęcia „wiodący" w rozumieniu kryterium g) na domniemaniu, zgodnie z którym osoba objęta środkami ograniczającymi przyjętymi na podstawie tego kryterium jest w stanie wywierać wpływ na rząd Federacji Rosyjskiej, niezależnie od faktu, że nie istnieje żaden dowód na istnienie związku między tą osobą a tym rządem. To naruszenie prawa skutkowało odwróceniem ciężaru dowodu i miało również wpływ na analizę przeprowadzoną przez Sąd w pkt 75 czwartego zaskarżonego wyroku.

152 W drugim zarzucie podniesionym na poparcie odwołania w sprawie C-111/24 P piąty wnoszący odwołanie zarzuca w istocie Sądowi, że ten naruszył pojęcie „wiodący" w rozumieniu kryterium g). Otóż, po pierwsze, Sąd nie przeprowadził w pkt 92 piątego zaskarżonego wyroku analizy różnych wersji językowych kryterium g), podczas gdy – jak podniósł wnoszący odwołanie w pierwszej instancji – niektóre z tych wersji używają terminu „wiodący", a inne sformułowania „znaczący". Tym samym Sąd błędnie utożsamił pojęcie „wiodący" z pojęciem „znaczący".

153 Po drugie, przeprowadzona przez Sąd analiza celowościowa jest błędna w zakresie, w jakim Sąd wskazał w pkt 52 i 89 piątego zaskarżonego wyroku cel środków ograniczających wynikających z pierwotnych spornych aktów i pierwszych spornych aktów utrzymujących w świetle wyroków Trybunału i Sądu, które dotyczą nie – jak w niniejszej sprawie – indywidualnych środków ograniczających, lecz sektorowych środków ograniczających. Zdaniem piątego wnoszącego odwołanie celem spornych aktów, w zakresie, w jakim przewidują one indywidualne środki ograniczające oparte na art. 215 ust. 2 TFUE, jest wywarcie presji na osoby, aby zmieniły one swoje zachowanie. W tych okolicznościach kryterium g) należy interpretować w ten sposób, że dotyczy ono nie wszystkich „znaczących" przedsiębiorców, lecz jedynie przedsiębiorców dosłownie „wiodących", czyli tych, którzy są w stanie wywierać wpływ na rząd Federacji Rosyjskiej.

154 W części pierwszej zarzutu czwartego w sprawie C-111/24 P piąty wnoszący odwołanie utrzymuje, że Sąd naruszył zasadę pewności prawa, przyjmując w pkt 91 piątego zaskarżonego wyroku zbyt szeroką definicję pojęcia „wiodący". Definicja ta, w zakresie, w jakim odnosi się do każdego znaczącego przedsiębiorcy działającego w danym sektorze gospodarczym, nie pozwala bowiem osobom objętym środkami ograniczającymi na zrozumienie, jakie działania miałyby one podjąć, aby wywrzeć presję na rząd Federacji Rosyjskiej, co pozwoliłoby na uchylenie zastosowanych wobec nich środków ograniczających. Sąd powinien był zatem zinterpretować pojęcie „wiodący" jako wpływ, jaki przedsiębiorca wywiera na ten rząd, aby skłonić go do zmiany jego działań i polityki wobec Ukrainy.

155 Rada, popierana przez Republikę Czeską, Republikę Łotewską i Komisję w sprawie C-35/24 P, kwestionuje zasadność argumentów wnoszących odwołanie pierwszego, drugiego, czwartego i piątego.

156 W sprawie C-696/23 P Rada, nie podnosząc formalnie zarzutu niedopuszczalności zarzutu pierwszego podniesionego przez pierwszego wnoszącego odwołanie na poparcie jego odwołania, podnosi, po pierwsze, że wnoszący odwołanie nie wskazuje jasno na poparcie pierwszej części tego zarzutu punktów pierwszego zaskarżonego wyroku, które zamierza on zakwestionować, ani powodów, dla których uważa, że te punkty naruszają prawo. Po drugie, instytucja ta zauważa, że w ramach tej pierwszej części zarzutu dziwne jest zarzucanie Sądowi, że ten nie zastosował się do orzecznictwa, które rozwinął w trzecim zaskarżonym wyroku, wydanym po pierwszym zaskarżonym wyroku. Po trzecie, Rada uważa, że poprzez większość argumentów podniesionych na poparcie trzech części zarzutu pierwszego pierwszy wnoszący odwołanie zmierza do skłonienia Trybunału do ponownej oceny okoliczności faktycznych, do czego Trybunał nie jest uprawniony w ramach postępowania odwoławczego, chyba że doszło do przeinaczenia okoliczności faktycznych, czego nie zarzuca się w niniejszej sprawie.

b) Ocena Trybunału

1) *W przedmiocie dopuszczalności zarzutu pierwszego w sprawie C-696/23 P*

157 Z art. 256 ust. 1 akapit drugi TFUE, art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz z art. 168 § 1 lit. d) regulaminu postępowania wynika, że odwołanie musi dokładnie wskazywać zakwestionowane części wyroku, do którego uchylenia zmierza, oraz zawierać argumenty prawne, które konkretnie uzasadniają to żądanie, pod rygorem uznania odwołania lub danego zarzutu za niedopuszczalne, i że Trybunał powinien, w razie potrzeby z urzędu, sprawdzić, czy ów wymóg uszczegółowienia został spełniony (wyrok z dnia 13 marca 2025 r., Shuvalov/Rada, C-271/24 P, EU:C:2025:180, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo).

158 Należy też przypomnieć, że zgodnie z art. 256 TFUE i art. 58 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odwołanie ogranicza się do kwestii prawnych i jedynie Sąd jest właściwy do dokonywania, po pierwsze, ustaleń faktycznych, z wyjątkiem sytuacji, gdy nieprawidłowość jego ustaleń wynika z akt sprawy, które zostały mu przedłożone, a po drugie, oceny tych okoliczności faktycznych. Ocena ta nie stanowi więc – z wyjątkiem przypadków, w których doszło do przeinaczenia dowodów przedstawionych Sądowi – kwestii prawnej, która jako taka podlega kontroli Trybunału. Jeżeli Sąd dokonał ustalenia lub oceny okoliczności faktycznych, Trybunał jest uprawniony, na podstawie art. 256 TFUE, do kontroli kwalifikacji prawnej tych okoliczności faktycznych i skutków prawnych, jakie wywiódł z nich Sąd (zob. podobnie wyroki: z dnia 25 marca 2021 r., Deutsche Telekom/Komisja, C-152/19 P, EU:C:2021:238, pkt 110; z dnia 26 września 2024 r., JCDecaux Street Furniture Belgium/Komisja, C-710/22 P, EU:C:2024:787, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo).

159 W niniejszej sprawie w pierwszej kolejności należy zauważyć, że wbrew temu, co twierdzi Rada, pierwszy wnoszący odwołanie w ramach części pierwszej zarzutu pierwszego wskazał, które dokładnie punkty pierwszego zaskarżonego wyroku, a mianowicie jego pkt 45, 51 i 63, zamierzał zakwestionować, oraz wyjaśnił z wymaganą jasnością i precyzją, iż przyjęty w tych punktach zakres pojęcia „wiodący” w rozumieniu kryterium g) nie znajduje potwierdzenia w wykładni językowej, kontekstualnej i celowościowej tego kryterium, co wynika również z uzasadnienia przyjętego przez Sąd w zaskarżonych wyrokach drugim i trzecim.

160 W drugiej kolejności nie ulega wątpliwości, że w pkt 45–51, 63 i 65 pierwszego zaskarżonego wyroku, o których mowa w trzech częściach zarzutu pierwszego, Sąd zbadał odpowiednio, po pierwsze, czy powód, na który powołała się Rada w celu przyjęcia środków ograniczających wobec pierwszego wnoszącego odwołanie na podstawie kryterium g), został wykazany pod względem faktycznym, po drugie, czy Rada popełniła błąd w ocenie, nie uwzględniając, w celu zakwalifikowania tego wnoszącego odwołanie jako „wiodącego przedsiębiorcy”, okoliczności faktycznej, a mianowicie domniemanego zbycia jego akcji na kilka dni przed datą wydania spornej decyzji i spornego rozporządzenia, oraz po trzecie, tego, czy w celu uznania tego wnoszącego odwołanie za „wiodącego przedsiębiorcę” należało wziąć pod uwagę inną okoliczność faktyczną, a mianowicie zakładany brak kontroli sprawowanej przez niego nad spółką i grupą, w których nadal pełnił on w tym dniu funkcje.

161 Niemniej jednak należy zauważyć, w szczególności w świetle orzecznictwa Trybunału przytoczonego w pkt 158 niniejszego wyroku, że poprzez trzy części zarzutu pierwszego pierwszy wnoszący odwołanie nie zmierza do podważenia ustalenia i oceny okoliczności faktycznych dokonanych przez Sąd w pkt 45–51 pierwszego zaskarżonego wyroku, przy czym sąd ten nie dokonał zresztą takiego stwierdzenia lub takiej oceny w pkt 63 i 65 tego wyroku. Przeciwnie, uważa on w istocie, że w pkt 51, 63 i 65 pierwszego zaskarżonego wyroku Sąd błędnie orzekł, iż pierwszy wnoszący odwołanie mógł zostać skutecznie uznany za „wiodącego przedsiębiorcę” w rozumieniu kryterium g) wyłącznie ze względu na funkcje, jakie pełnił on w TMK i w grupie Sinara, niezależnie od tego, czy zbył on swoje akcje w tej spółce lub w tej grupie, bądź czy nadal sprawował nad nimi kontrolę w dniu wydania spornej decyzji i spornego rozporządzenia. Pierwszy wnoszący odwołanie uważa, że poprzez takie rozumowanie Sąd przyjął czysto ekonomiczne znaczenie pojęcia „wiodący”, podczas gdy – jak podniósł on w skardze w pierwszej instancji – pojęcie to implikuje posiadanie znaczenia dla rządu Federacji Rosyjskiej lub możliwość wywierania nań wpływu.

162 W związku z tym zarzuty pierwszego wnoszącego odwołanie dotyczą kwalifikacji prawnej okoliczności faktycznych przez Sąd jako stanowiących podstawę do zastosowania wobec niego środków ograniczających (zob. analogicznie wyrok z dnia 15 listopada 2012 r., Rada/Bamba, C-417/11 P, EU:C:2012:718, pkt 60), co zgodnie z orzecznictwem przypomnianym w pkt 158 niniejszego wyroku należy do właściwości Trybunału. W zakresie, w jakim ta krytyka dotyczy również przyjętej przez Sąd w tym kontekście w sposób dorozumiany wykładni pojęcia „wiodący" w rozumieniu kryterium g), należy przypomnieć, że kwestia, czy Sąd dokonał błędnej wykładni przepisu aktu Unii, jest kwestią prawną, która może zostać poddana kontroli Trybunału w ramach odwołania (zob. podobnie wyrok z dnia 16 listopada 2000 r., Sarrió/Komisja, C-291/98 P, EU:C:2000:631, pkt 35).

163 W trzeciej kolejności, jeżeli w ramach odwołania wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi, że ten nie przyjął w zaskarżonym wyroku takiej samej wykładni przepisu aktu Unii jak ta, którą przyjął w innym wyroku wydanym tego samego dnia, a nawet w późniejszym wyroku, to tego rodzaju zarzut szczegółowy nie może zostać uznany za niedopuszczalny. W przeciwnym razie wnoszący odwołanie zostałby niesłusznie pozbawiony możliwości podniesienia ewentualnej sprzeczności lub niespójności w wykładni takiego przepisu dokonanej przez Sąd, mimo że kwestia, czy Sąd dokonał prawidłowej i jednolitej wykładni prawa Unii w świetle jego własnego orzecznictwa, jest kwestią prawną, która należy do właściwości Trybunału (zob. podobnie wyrok z dnia 26 września 2018 r., Philips i Philips France/Komisja, C-98/17 P, EU:C:2018:774, pkt 82–85).

164 W tych okolicznościach należy uznać, że zarzut pierwszy podniesiony przez pierwszego wnoszącego odwołanie na poparcie jego odwołania w sprawie C-696/23 P jest dopuszczalny w całości.

2) Co do istoty

i) W przedmiocie zarzutu pierwszego w sprawie C-696/23 P, części trzeciej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P i części czwartej zarzutu pierwszego w sprawie C-35/24 P

165 W zakresie, w jakim argumenty wnoszących odwołanie pierwszego, drugiego i czwartego są ze sobą powiązane, zostaną one zbadane łącznie, podczas gdy argumenty, które są właściwe dla każdego z tych wnoszących odwołanie, zostaną w razie potrzeby rozpatrzone oddzielnie.

166 Po pierwsze, należy stwierdzić, że pierwszy wnoszący odwołanie błędnie interpretuje zaskarżone wyroki drugi i trzeci, podobnie jak drugi wnoszący odwołanie błędnie zrozumiał drugi zaskarżony wyrok, a czwarty wnoszący odwołanie – czwarty zaskarżony wyrok. Otóż ani w pkt 79–81 drugiego zaskarżonego wyroku, ani w pkt 66 i 68 trzeciego zaskarżonego wyroku, ani też w pkt 54 czwartego zaskarżonego wyroku Sąd nie uznał ani nie założył, że „wiodący przedsiębiorcy" w rozumieniu kryterium g) muszą pozostawać w osobistej relacji z rządem Federacji Rosyjskiej w tym sensie, że muszą mieć dla tego rządu konkretne znaczenie lub być w stanie wywierać na niego istotny wpływ lub presję.

167 Przede wszystkim w pkt 79 drugiego zaskarżonego wyroku, do którego odnoszą się zarówno pierwszy, jak i drugi wnoszący odwołanie, w pkt 66 trzeciego zaskarżonego wyroku, do którego odnosi się pierwszy wnoszący odwołanie, oraz w pkt 54 czwartego zaskarżonego wyroku, do którego odnosi się czwarty wnoszący odwołanie, Sąd orzekł, że kryterium g) ustanawia jedynie związek pomiędzy rządem Federacji Rosyjskiej a sektorami gospodarczymi zapewniającymi mu znaczące źródło dochodów, a nie pomiędzy tym rządem a wpływowymi przedsiębiorcami. Sąd

uznał ponadto, że kryterium to zmierza jedynie do wykorzystania potencjalnego wpływu, jaki ta kategoria przedsiębiorców „mogłaby" wywierać na reżim rosyjski poprzez „nakłonienie" ich do wywarcia presji na wspomniany rząd w celu skłonienia go do zmiany polityki, przy czym takie sformułowanie jasno wskazuje, że Sąd nie uznał, iż wpływowi przedsiębiorcy muszą pozostawać w osobistym związku z tym rządem ani że muszą być rzeczywiście w stanie wywierać na niego taką znaczącą presję.

168 Następnie w pkt 80 drugiego zaskarżonego wyroku, do którego odnosi się pierwszy wnoszący odwołanie, Sąd orzekł, że pojęcie „wiodący" w rozumieniu kryterium g) obejmuje znaczenie, jakie przedsiębiorcy mogą mieć w sferze gospodarczej w świetle, w zależności od ich statusu zawodowego, znaczenia ich działalności gospodarczej, rozmiaru ich udziałów kapitałowych lub funkcji pełnionych w jednej bądź kilku spółkach, w których prowadzą tę działalność – i to niezależnie od związków, jakie te osoby mogą utrzymywać z rządem Federacji Rosyjskiej.

169 Wreszcie, w pkt 81 drugiego zaskarżonego wyroku i w pkt 68 trzeciego zaskarżonego wyroku, do których odnosi się pierwszy wnoszący odwołanie, Sąd uznał, że taka wykładnia tego pojęcia, abstrahująca od jakiejkolwiek formy relacji, jakie mogą łączyć przedsiębiorców z tym rządem, znajduje potwierdzenie w celu rozpatrywanych środków ograniczających, jakim jest wywarcie presji na wspomniany rząd oraz zwiększenie kosztów działań Federacji Rosyjskiej przeciwko Ukrainie.

170 W związku z tym należy stwierdzić, że Sąd nie zastosował żadnego domniemania w odniesieniu do takiej zdolności ani nie odwrócił ciężaru dowodu. Podobnie ani w pkt 79–81 drugiego zaskarżonego wyroku, ani w pkt 66 i 68 trzeciego zaskarżonego wyroku Sąd nie uznał, że „wiodący przedsiębiorcy" w rozumieniu kryterium g) muszą pozostawać w osobistej relacji z rządem Federacji Rosyjskiej w tym sensie, że muszą mieć dla tego rządu konkretne znaczenie lub wywierać na niego rzeczywisty wpływ. W tych okolicznościach należy oddalić argumenty wnoszących odwołanie drugiego i czwartego.

171 Niemniej jednak należy zbadać, po drugie, czy niezależnie od rozważań przedstawionych przez Sąd w zaskarżonych wyrokach drugim i trzecim Sąd prawidłowo ujął w pierwszym zaskarżonym wyroku pojęcie „wiodący" w rozumieniu tego kryterium w zakresie, w jakim w pkt 51, 63 i 65 tego wyroku uznał on w istocie, że osobę taką jak pierwszy wnoszący odwołanie można uznać za „wiodącego przedsiębiorcę" wyłącznie na podstawie funkcji, jakie pełni ona w gospodarce rosyjskiej, niezależnie od istnienia jakichkolwiek powiązań między tą osobą a rządem Federacji Rosyjskiej.

172 W tym kontekście należy zbadać, zgodnie z regułami wykładni przepisów prawa Unii przypomnianymi w pkt 99 i 100 niniejszego wyroku, czy wykładnia pojęcia „wiodący" przyjęta przez Sąd w pierwszym zaskarżonym wyroku nie narusza prawa.

173 Jeśli chodzi o pojęcie „wiodący", wydaje się, że wszystkie wersje językowe kryterium g) używają terminów, które posługują się określeniami o porównywalnym znaczeniu, wyrażającymi ideę, że przedsiębiorcy muszą być osobami ważnymi, czołowymi lub prominentnymi. Zgodnie z tymi wersjami owi przedsiębiorcy muszą być bowiem „wyróżniający się" („видни" w języku bułgarskim), „ważni" („principales" w hiszpańskim i „importanți" w rumuńskim), „wiodący" („předních" w czeskim, „fremtrædende" w duńskim, „führende" w niemieckim, „leading" w angielskim, „príomhdhaoine" w irlandzkim, „vodeće" w chorwackim, „vezető" w węgierskim, „vooraanstaande" w niderlandzkim, „wiodący" w polskim, „proprednných" w słowackim, „johtavat" w fińskim i „ledande" w szwedzkim), „prominentni" („juhtivad" w estońskim,

„εξέχοντες” w greckim, „di spicco” we włoskim i „proeminentes” w portugalskim), „wpływowi” („influents” we francuskim, a także „ietekmīgi” w łotewskim i „įtakingi” w litewskim), „czołowi” („ewlenin” w maltańskim) lub „dominujący” („vodilne” w słoweńskim).

174 Ponadto same sformułowania użyte w poszczególnych wersjach językowych bez jakiegokolwiek kontekstu w żaden sposób nie sugerują powiązania z jakąkolwiek dziedziną, taką jak dziedzina gospodarcza lub polityczna, lub z określonymi osobami lub podmiotami, takimi jak rząd państwa.

175 W związku z tym, jak zauważyła rzeczniczka generalna w pkt 32 opinii w sprawie C-696/23 P, przymiotnik „wiodący” odnosi się – wobec braku jakiejkolwiek wskazówki w brzmieniu kryterium g), zgodnie z którym wpływ miałby być wywierany na rząd Federacji Rosyjskiej lub szerzej w kontekście politycznym – do znaczenia, jakie dany przedsiębiorca musi posiadać w swoim sektorze działalności, niezależnie od ewentualnych powiązań, jakie przedsiębiorca ten może mieć z tym rządem.

176 Prawdą jest, że kryterium g) odnosi się do tego rządu, w związku z czym można by uznać, że pojęcie „wiodący” wpisuje się również w kontekst polityczny. Jednakże, jak wskazał Sąd w pkt 79–81 drugiego zaskarżonego wyroku oraz w pkt 66 i 68 trzeciego zaskarżonego wyroku, na które powołuje się pierwszy wnoszący odwołanie, kryterium to ustanawia związek między z jednej strony wspomnianym rządem a z drugiej strony – nie tyle wpływowymi przedsiębiorcami, ile sektorami gospodarczymi, w których przedsiębiorcy ci prowadzą działalność. Jak bowiem wskazano w pkt 125 niniejszego wyroku, kryterium g) należy interpretować w ten sposób, że to sektory gospodarcze, a nie wiodący przedsiębiorcy muszą zapewniać rządowi Federacji Rosyjskiej istotne źródło dochodów.

177 Z brzmienia kryterium g) wynika zatem, że wymaga ono jedynie wykazania, iż dani przedsiębiorcy mają istotne znaczenie w sektorze gospodarki przynoszącym rządowi Federacji Rosyjskiej znaczne korzyści finansowe, niezależnie od powiązań, jakie przedsiębiorcy ci mogą mieć z tym rządem, od ich konkretnego znaczenia dla tego rządu czy od ich rzeczywistej zdolności wywierania na niego wpływu.

178 W tych okolicznościach należy uznać, że – jak wskazał Sąd w pkt 80 drugiego zaskarżonego wyroku, na który powołał się pierwszy wnoszący odwołanie – pojęcie „wiodących” przedsiębiorców w sektorze gospodarczym, w którym prowadzą oni działalność, może być rozumiane wyłącznie w świetle kontekstu gospodarczego, w jakim oni funkcjonują, według kryteriów takich jak ich status zawodowy lub pełnione funkcje, znaczenie prowadzonej działalności gospodarczej, rozmiar posiadanych udziałów kapitałowych lub inwestycji, funkcje pełnione w przedsiębiorstwie, w którym pełnią swoje funkcje, bądź też jakiekolwiek inne istotne kryterium natury gospodarczej.

179 Za taką wykładnią przemawiają cele, do których realizacji zmierza kryterium g). W tym względzie należy przypomnieć, jak wskazał w istocie Sąd w pkt 90 pierwszego zaskarżonego wyroku i jak przypomniano w pkt 121 niniejszego wyroku, że cele te polegają na wywarciu dodatkowej presji na Federację Rosyjską i na zwiększeniu kosztów jej działań zmierzających do naruszenia integralności terytorialnej, suwerenności i niezależności Ukrainy, tak aby Federacja Rosyjska zakończyła swoją agresję militarną przeciwko Ukrainie oraz, bardziej ogólnie, swoje działania i polityki destabilizujące to państwo trzecie.

180 Tymczasem, jak zauważyła rzeczniczka generalna w pkt 44 opinii w sprawie C-696/23 P, cele te mogą zostać osiągnięte poprzez objęcie środkami ograniczającymi przedsiębiorców, którzy ze względu na swoje znaczące znaczenie w sektorze gospodarczym przynoszącym rządowi Federacji Rosyjskiej znaczne korzyści finansowe przyczyniają się do uzyskiwania przez ten rząd dochodów z tego sektora, a w konsekwencji do finansowania działań podejmowanych przez to państwo trzecie przeciwko Ukrainie, i to w kontekście gospodarki przekształconej lub mogącej zostać przekształconą w gospodarkę wojenną. Utrudniając funkcjonowanie odnośnych sektorów gospodarki, objęcie takich przedsiębiorców środkami ograniczającymi, niezależnie od ich potencjalnych powiązań z tym rządem, może zatem zwiększyć koszt tych działań i wywrzeć na ten rząd presję, aby zaprzestał tych działań.

181 Z pkt 173–180 niniejszego wyroku wynika zatem, że pojęcie „wiodący” w rozumieniu kryterium g) należy rozumieć jako odnoszące się do przedsiębiorców, którzy mają istotne znaczenie w sektorach gospodarki przynoszących rządowi Federacji Rosyjskiej znaczne korzyści finansowe, w taki sposób, że mogą oni pośrednio wspomagać finansowanie działań destabilizujących prowadzonych przez ten rząd przeciwko Ukrainie, przyczyniając się do utrzymania rentowności tych sektorów, a nawet do ich dalszego rozwoju.

182 W tych okolicznościach należy oddalić argument pierwszego wnoszącego odwołanie, zgodnie z którym Sąd, uznając, że pierwszy wnoszący odwołanie został zasadnie uznany za „wiodącego” przedsiębiorcę – biorąc pod uwagę jego funkcje pełnione w TMK i grupie Sinara – niezależnie od jakichkolwiek powiązań z rządem Federacji Rosyjskiej, dokonał w pkt 51, 63 i 65 pierwszego zaskarżonego wyroku błędnej wykładni pojęcia „wiodący” w rozumieniu kryterium g).

183 Po trzecie, co się tyczy argumentów pierwszego wnoszącego odwołanie, zgodnie z którymi Sąd miał błędnie uznać w pkt 63 i 65 pierwszego zaskarżonego wyroku, że utrata przez niego kontroli nad TMK i grupą Sinara w następstwie zbycia jego akcji nie stanowiła istotnej okoliczności dla celów wykładni i stosowania kryterium g), a tym samym dla jego kwalifikacji jako „wiodącego” przedsiębiorcy w rozumieniu tego kryterium, należy je oddalić z następujących powodów.

184 Z pkt 181 niniejszego wyroku wynika bowiem, że pojęcie „wiodącego” przedsiębiorcy, o którym mowa w kryterium g), nie ogranicza się wyłącznie do przedsiębiorców, którzy ze względu na funkcje pełnione w danej spółce lub poprzez posiadane przez nich akcje sprawują rzeczywistą i skuteczną kontrolę nad tą spółką. Pojęcie to obejmuje, jak wynika również z pkt 47–51 pierwszego zaskarżonego wyroku i z pkt 178 niniejszego wyroku, osoby, które – w szczególności ze względu na znaczenie ich statusu i funkcji oraz ze względu na znaczenie gospodarcze spółki, w której prowadzą działalność – mają istotne znaczenie w sektorze gospodarczym, w którym wykonują swoją działalność. O ile w pewnych okolicznościach takie znaczenie można ustalić w szczególności ze względu na kontrolę sprawowaną przez przedsiębiorcę nad spółką, w której prowadzi on swoją działalność, o tyle można je również ustalić na podstawie innych obiektywnych okoliczności, takich jak te, o których mowa powyżej.

185 Tymczasem z ustaleń i ocen faktycznych dokonanych przez Sąd w pkt 47–51 oraz 62 pierwszego zaskarżonego wyroku, które nie zostały zakwestionowane przez pierwszego wnoszącego odwołanie w ramach jego odwołania, wynika zasadniczo, że posiadał on status i pełnił funkcje, które – także w świetle znaczenia gospodarczego TMK i grupy Sinara – dawały mu, aż do dnia przyjęcia spornej decyzji i spornego rozporządzenia, istotną pozycję w sektorze gospodarczym, w którym prowadził działalność, a więc był on „wiodący”, w rozumieniu kryterium g). W tych okolicznościach Sąd nie naruszył prawa, uznając w istocie w pkt 63 i 65 pierwszego zaskarżonego

wyroku, że do celów uznania pierwszego wnoszącego odwołanie za „wiodącego przedsiębiorcę" nie było konieczne ustalenie, czy do tego dnia wnoszący odwołanie nadal sprawował rzeczywistą i skuteczną kontrolę nad tą spółką i tą grupą.

186 Z powyższych względów zarzut pierwszy w sprawie C-696/23 P, część trzecią zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P oraz część czwartą zarzutu pierwszego w sprawie C-35/24 P należy oddalić.

ii) W przedmiocie zarzutów szczegółowych pierwszego i drugiego w ramach części pierwszej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P oraz zarzutu drugiego i części pierwszej zarzutu czwartego w sprawie C-111/24 P

187 W pierwszej kolejności, w ramach, odpowiednio, pierwszego zarzutu szczegółowego w ramach części pierwszej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P i części pierwszej zarzutu czwartego w sprawie C-111/24 P, wnoszący odwołanie drugi i piąty utrzymują, że poprzez zbyt szerokie zdefiniowanie pojęcia „wiodący" w rozumieniu kryterium g) w pkt 80 drugiego zaskarżonego wyroku i w pkt 91 piątego zaskarżonego wyroku Sąd naruszył zasadę pewności prawa.

188 W tym względzie z utrwalonego orzecznictwa wynika, że zasada pewności prawa wymaga z jednej strony, by normy prawa były jasne i precyzyjne, zaś z drugiej strony, aby ich stosowanie było przewidywalne dla jednostek, w szczególności gdy normy te mogą mieć dla nich niekorzystne skutki. W szczególności zasada ta wymaga, aby dane uregulowanie umożliwiało zainteresowanym dokładne zapoznanie się z zakresem obowiązków, jakie ono na nich nakłada, oraz aby mogli oni poznać jednoznacznie swoje prawa i obowiązki i podjąć w związku z tym odpowiednie działania. Wskazanych wymogów nie można jednak rozumieć jako przeszkody dla tego, by prawodawca Unii w ramach przyjmowanej przez siebie normy zastosował abstrakcyjne pojęcie prawne, ani jako elementu obligującego do tego, by taka abstrakcyjna norma wskazywała różne konkretne sytuacje, w których można ją zastosować, ponieważ ani prawodawca, ani sądy Unii dokonujące wykładni tych unormowań nie są w stanie określić z wyprzedzeniem wszystkich tych sytuacji [zob. podobnie wyroki: z dnia 4 października 2024 r., Litwa i in./Parlament i Rada (Pakiet mobilności), od C-541/20 do C-555/20, EU:C:2024:818, pkt 158, 159 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 1 sierpnia 2025 r., Timchenko/Rada, C-703/23 P, EU:C:2025:608, pkt 33].

189 Ponadto zasady pewności prawa nie można naruszyć z tego tylko powodu, że sąd Unii powinien stosować metody wykładni inne niż wykładnia językowa normy o charakterze generalnym (zob. podobnie wyrok z dnia 2 września 2021 r., Irish Ferries, C-570/19, EU:C:2021:664, pkt 167).

190 Należy przypomnieć, że w pkt 91 piątego zaskarżonego wyroku Sąd uznał, iż przedsiębiorcy są „wiodący" w rozumieniu kryterium g) ze względu na ich znaczenie w sektorze, w którym prowadzą działalność, oraz ze względu na znaczenie, jakie ten sektor ma dla gospodarki rosyjskiej. Jeśli chodzi o pkt 80 drugiego zaskarżonego wyroku, Sąd stwierdził w nim, że pojęcie „wiodący" w rozumieniu tego kryterium obejmuje znaczenie, jakie przedsiębiorcy mogą mieć – w zależności od przypadku – w świetle ich statusu zawodowego, znaczenia ich działalności gospodarczej, rozmiaru ich udziałów kapitałowych lub funkcji pełnionych w jednej bądź kilku spółkach, w których prowadzą tę działalność.

191 W ten sposób Sąd ujął pojęcie „wiodący" w sensie ekonomicznym i przedstawił wystarczająco jasne i precyzyjne kryteria dla jego zastosowania, mimo że nie musiał szczegółowo wymieniać sytuacji, w których pojęcie to mogłoby znaleźć zastosowanie, ponieważ – jak wynika również z pkt 184 niniejszego wyroku – sposób oceny znaczenia lub wpływu, jaki przedsiębiorca może

mieć w danym sektorze gospodarki, zależy w dużej mierze od kontekstu i okoliczności sprawy (zob. analogicznie wyrok z dnia 1 sierpnia 2025 r., Timchenko/Rada, C-703/23 P, EU:C:2025:608, pkt 34).

192 Ponadto, ponieważ Sąd, jak wynika z pkt 178 niniejszego wyroku, mógł słusznie stwierdzić w pkt 91 piątego zaskarżonego wyroku, że z pojęcia „wiodący" wynika, iż chodzi o przypadki, w których przedsiębiorca ma znaczenie w danym sektorze gospodarczym w świetle jego statusu zawodowego, znaczenia jego działalności gospodarczej, wielkości posiadanego kapitału lub funkcji pełnionych w jednym lub kilku przedsiębiorstwach, nie można uznać, że ów pkt 91 narusza wymóg przewidywalności wymagany przez zasadę pewności prawa.

193 W drugiej kolejności w drugim zarzucie szczegółowym podniesionym na poparcie części pierwszej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P drugi wnoszący odwołanie podnosi w istocie, że w pkt 88 – 90 drugiego zaskarżonego wyroku Sąd przyjął kryteria lub elementy, których nie wymienił w definicji pojęcia „wiodącego przedsiębiorcy" w pkt 80 tego wyroku, a mianowicie znaczenie gospodarcze spółki Yandex, w której drugi wnoszący odwołanie prowadził swoją działalność, oraz spotkanie z prezydentem Federacji Rosyjskiej Władimirem Putinem, w którym wnoszący odwołanie uczestniczył w dniu 24 lutego 2022 r.

194 W tym względzie jest prawdą, że w pkt 80 drugiego zaskarżonego wyroku Sąd wskazał cztery niekumulatywne kryteria pozwalające uznać, że dany przedsiębiorca jest „wiodący" w rozumieniu kryterium g) i że żadne z tych kryteriów nie odnosi się do znaczenia gospodarczego spółki, w której dany przedsiębiorca prowadzi działalność. Jest również prawdą, że w pkt 88 i 90 tego wyroku Sąd stwierdził, iż Yandex jest spółką istotną z ekonomicznego punktu widzenia, i między innymi na tej okoliczności oparł się, aby uznać, że Rada mogła zasadnie zakwalifikować drugiego wnoszącego odwołanie jako „wiodącego przedsiębiorcę" w rozumieniu kryterium g).

195 Niemniej jednak, jak wynika z pkt 178 i 191 niniejszego wyroku, wpływ przedsiębiorcy można ustalić za pomocą różnych kryteriów ekonomicznych w zależności od okoliczności danej sprawy. W konsekwencji znaczenie gospodarcze spółki, w której dany przedsiębiorca prowadzi działalność, stanowi istotny element pozwalający – wespół z innymi okolicznościami – ustalić, czy dana osoba jest „wiodąca" w rozumieniu kryterium g), to znaczy, jak wskazano w pkt 181 niniejszego wyroku, czy posiada ona istotne znaczenie w danym sektorze gospodarczym. Sąd nie naruszył zatem prawa, uwzględniając tę okoliczność w pkt 87–90 drugiego zaskarżonego wyroku.

196 Co się tyczy okoliczności, że w pkt 89 drugiego zaskarżonego wyroku Sąd uwzględnił okoliczność faktyczną, która nie wchodzi w zakres kryteriów wymienionych w definicji pojęcia „wiodący" zawartej w pkt 80 tego wyroku, a mianowicie udział drugiego wnoszącego odwołanie w spotkaniu zorganizowanym przez prezydenta Federacji Rosyjskiej Władimira Putina w dniu 24 lutego 2022 r., wystarczy zauważyć, że w tym pkt 89 Sąd uznał jedynie, iż okoliczność ta „potwierdza" wpływ drugiego wnoszącego odwołanie w rozumieniu kryterium g). Tymczasem, jak wynika z pkt 188 niniejszego wyroku, ogólna definicja pojęcia, taka jak przedstawiona przez Sąd w pkt 80 drugiego zaskarżonego wyroku, nie może wskazywać różnych konkretnych sytuacji, w których pojęcie to może mieć zastosowanie, ani tym bardziej wymieniać okoliczności faktycznych pozwalających na uzasadnienie lub potwierdzenie, że konkretna sytuacja wchodzi w zakres wspomnianego pojęcia.

197 Ponadto uwzględnienia spotkania w dniu 24 lutego 2022 r. nie należy rozumieć w ten sposób, że wnoszący odwołanie ma wpływ ze względu na swoje powiązania z rządem Federacji Rosyjskiej lub z jej prezydentem, lecz należy je rozumieć w ten sposób, że jego istotne znaczenie w sektorze gospodarczym, w którym prowadzi działalność, znajduje potwierdzenie w fakcie, że jest on jednym z oligarchów zaproszonych do udziału w tym spotkaniu.

198 W trzeciej kolejności w zarzucie drugim w sprawie C-111/24 P piąty wnoszący odwołanie zarzuca w istocie Sądowi, że ten w pkt 92 piątego zaskarżonego wyroku nie przeprowadził analizy porównawczej pojęcia „wiodący" w różnych wersjach językowych kryterium g) oraz że w pkt 89 tego wyroku w związku z jego pkt 52 oparł swoją wykładnię celowościową tego pojęcia na celach odnoszących się do środków ograniczających o charakterze nie indywidualnym, lecz sektorowym, przyjętych przez Unię w związku z działaniami Federacji Rosyjskiej destabilizującymi Ukrainę.

199 Co się tyczy pierwszego z tych dwóch zarzutów szczegółowych, piąty wnoszący odwołanie błędnie rozumie pkt 92 piątego zaskarżonego wyroku. Sąd orzekł bowiem w nim w istocie, że nawet w przypadku rozbieżności między różnymi wersjami językowymi pojęcia „wiodący" zawartego w treści tego kryterium, zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w tym punkcie i przypomnianym w pkt 100 niniejszego wyroku, wykładni tego kryterium należy dokonać na podstawie ogólnej systematyki i celu uregulowania, którego jest ono częścią, do czego właśnie się odniósł w pkt 88–91 piątego zaskarżonego wyroku.

200 W każdym razie należy przypomnieć, że 24 wersje językowe terminu „wiodący" nie różnią się między sobą, ponieważ można je interpretować w sposób jednolity, jak wynika z pkt 173 i 174 niniejszego wyroku.

201 Co się tyczy drugiego zarzutu szczegółowego, o którym mowa w pkt 198 niniejszego wyroku, należy przypomnieć, jak wynika z pkt 118 i 121 niniejszego wyroku i jak wskazał Sąd w pkt 52 i 89 piątego zaskarżonego wyroku, że akty Unii w dziedzinie środków ograniczających przyjęte w kontekście sytuacji na Ukrainie mają od 2014 r. na celu, zarówno za pomocą sektorowych środków ograniczających, jak i, jak w niniejszej sprawie, indywidualnych środków ograniczających, wywieranie presji na Federację Rosyjską i zwiększenie kosztów jej działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy, tak aby Federacja Rosyjska zakończyła swoje działania i polityki destabilizujące Ukrainę, a od 2022 r. – agresję na to państwo trzecie. W związku z tym Sąd przeprowadził analizę celowościową zawartą w pkt 88 i 89 piątego zaskarżonego wyroku, prawidłowo określając cele realizowane przez środki ograniczające wynikające z pierwotnych spornych aktów i pierwszych spornych aktów utrzymujących.

202 Z powyższych względów zarzuty szczegółowe pierwszy i drugi w ramach pierwszej części zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P oraz zarzut drugi i część pierwszą zarzutu czwartego w sprawie C-111/24 P należy oddalić.

B. W przedmiocie zarzutów dotyczących naruszenia przez Sąd zasady proporcjonalności i art. 52 ust. 1 Karty oraz w przedmiocie części drugiej zarzutu czwartego w sprawie C-111/24 P

203 Niniejsza sekcja obejmuje, poza częścią drugą zarzutu czwartego w sprawie C-111/24 P, zarzuty dotyczące naruszeń prawa, jakich miał dopuścić się Sąd w związku z zasadą proporcjonalności i z wymogami, o których mowa w art. 52 ust. 1 Karty, a mianowicie zarzuty trzeci i czwarty w sprawie C-696/23 P oraz zarzut trzeci i część drugą zarzutu czwartego w sprawie C-704/23 P.

1. W przedmiocie zarzutu trzeciego w sprawie C-696/23 P, dotyczącego naruszenia art. 52 ust. 1 zdanie pierwsze Karty

a) Argumentacja stron

204 W zarzucie trzecim podniesionym na poparcie odwołania w sprawie C-696/23 P pierwszy wnoszący odwołanie podnosi, że Sąd w pkt 80 pierwszego zaskarżonego wyroku naruszył prawo, uznając w istocie, że ograniczenie wykonywania jego praw podstawowych przez zastosowane wobec niego środki ograniczające było „przewidziane ustawą" w rozumieniu art. 52 ust. 1 zdanie pierwsze Karty. Sąd ten, wbrew orzecznictwu Trybunału, nie zbadał bowiem, czy sporna decyzja i sporne rozporządzenie, którymi ustanowiono te środki, zawierają jasne i precyzyjne normy regulujące zakres ingerencji w prawa podstawowe pierwszego wnoszącego odwołanie ustanowione w art. 7 i 17 Karty, a mianowicie w prawo do poszanowania jego życia prywatnego oraz prawo własności. Taka sytuacja nie ma miejsca w niniejszym przypadku. W szczególności kryterium g) nie jest ani jasne, ani precyzyjne, i opiera się na niejednoznacznych sformułowaniach, które nie spełniają wymogu przewidywalności i które nie zapewniają wystarczających gwarancji przed arbitralnym wykorzystaniem przez Radę jej uprawnień dyskrecjonalnych.

205 Rada kwestionuje zasadność argumentacji pierwszego wnoszącego odwołanie.

b) Ocena Trybunału

206 Należy przypomnieć, że prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, domu i korespondencji ustanowione w art. 7 Karty oraz prawo własności przewidziane w art. 17 Karty nie są prawami absolutnymi i korzystanie z nich może podlegać ograniczeniom uzasadnionym celami interesu ogólnego realizowanymi przez Unię, o ile ograniczenia te rzeczywiście odpowiadają owym celom interesu ogólnego i nie stanowią, w stosunku do realizowanego celu, nieproporcjonalnej i nieakceptowalnej ingerencji, która godziłaby w istotę w ten sposób gwarantowanych praw (zob. podobnie wyroki: z dnia 28 marca 2017 r., Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, pkt 148; z dnia 21 marca 2024 r., Landeshauptstadt Wiesbaden, C-61/22, EU:C:2024:251, pkt 75).

207 W tym kontekście art. 52 ust. 1 zdanie pierwsze Karty dopuszcza wprowadzenie ograniczeń w wykonywaniu ustanowionych w niej praw, pod warunkiem że są one przewidziane ustawą i szanują istotę tych praw.

208 W tym względzie należy przypomnieć, że wymóg, zgodnie z którym wszelkie takie ograniczenia muszą być przewidziane ustawą (zasada legalności), oznacza, że akt umożliwiający ingerencję w te prawa musi sam określać zakres ograniczenia wykonywania danego prawa, przy czym z jednej strony wymóg ten nie wyklucza, by to ograniczenie było sformułowane w sposób wystarczająco otwarty, tak aby można je było dostosować do różnych przypadków, jak również do zmieniających się sytuacji, a z drugiej strony Trybunał może w stosownym przypadku doprecyzować w drodze wykładni konkretny zakres ograniczenia, z perspektywy zarówno samego brzmienia rozpatrywanych przepisów Unii, jak i ich ogólnej systematyki oraz celów, którym służą, zinterpretowanych w świetle praw podstawowych gwarantowanych w Karcie (wyrok z dnia 21 marca 2024 r., Landeshauptstadt Wiesbaden, C-61/22, EU:C:2024:251, pkt 77 i przytoczone tam orzecznictwo).

209 W niniejszej sprawie jest prawdą, że w pkt 80 pierwszego zaskarżonego wyroku Sąd ograniczył się w ramach badania zasady legalności do wskazania, że środki ograniczające, jakie sporne akty nakładają na pierwszego wnoszącego odwołanie, zostały określone w aktach mających w szczególności charakter generalny i mających jasną podstawę prawną w prawie Unii. Nie zbadał on jednak w tym punkcie, czy akty pozwalające na ingerencję w prawa podstawowe pierwszego wnoszącego odwołanie określały zakres ograniczenia wykonywania tych praw w rozumieniu orzecznictwa przywołanego w poprzednim punkcie. W tym zakresie Sąd dopuścił się naruszenia prawa.

210 Jednakże, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, jeśli uzasadnienie orzeczenia Sądu obarczone jest naruszeniem prawa Unii, ale jego sentencję należy uznać za zasadną w świetle innych względów prawnych, to naruszenie takie nie może skutkować uchyleniem tego orzeczenia, przy czym w takiej sytuacji uzasadnienie to należy zastąpić innym (wyrok z dnia 4 października 2024 r., Komisja i Rada/Front Polisario, C-778/21 P i C-798/21 P, EU:C:2024:833, pkt 178).

211 W tym względzie art. 52 ust. 1 Karty wymaga oczywiście, aby wszelkie ograniczenia w korzystaniu z zagwarantowanych w niej praw podstawowych były przewidziane ustawą, co oznacza, że podstawa prawna, z której wynika możliwość ingerencji w to prawo, sama musi określać w sposób jasny i precyzyjny zakres ograniczenia jego wykonywania (wyroki: z dnia 16 lipca 2020 r., Facebook Ireland i Schrems, C-311/18, EU:C:2020:559, pkt 175; a także z dnia 8 września 2020 r., Recorded Artists Actors Performers, C-265/19, EU:C:2020:677, pkt 86).

212 Sąd zbadał jednak w istocie zgodność z tym wymogiem w ramach analizy pierwszego zarzutu odwołania, opartego na naruszeniu zasady proporcjonalności i praw podstawowych.

213 W szczególności Sąd uznał w pkt 83, 84 i 91–93 pierwszego zaskarżonego wyroku, że warunki stosowania i zakres ograniczeń w korzystaniu z praw podstawowych zagwarantowanych w art. 7 i 17 Karty zostały jasno i precyzyjnie określone w samej decyzji 2014/145 oraz w samym rozporządzeniu nr 269/2014. Takie środki ograniczające mogą być bowiem stosowane wyłącznie wobec kategorii osób i podmiotów, które spełniają kryteria określone w art. 1 i 2 decyzji 2014/145 oraz w art. 3 rozporządzenia nr 269/2014, do których należy kryterium g). Ponadto art. 1 ust. 2, 3 i 6 decyzji 2014/145 określa przypadki, w których dana osoba może skorzystać z odstępstwa od zakazu wjazdu i przejazdu przez terytorium Unii, którym została objęta, podczas gdy art. 2 ust. 3–5, 7 i 8 tej decyzji oraz art. 4–6b rozporządzenia nr 269/2014 przewidują, w jakich przypadkach środki finansowe i zasoby gospodarcze osoby, które zostały zamrożone, mogą zostać odblokowane.

214 W tych okolicznościach wydaje się, że wniosek Sądu zawarty w pkt 80 pierwszego zaskarżonego wyroku, zgodnie z którym środki ograniczające, zastosowane na mocy spornych aktów wobec pierwszego wnoszącego odwołanie są przewidziane ustawą w rozumieniu art. 52 ust. 1 zdanie pierwsze Karty, jest zasadny w świetle uzasadnienia zawartego w innej części tego wyroku.

215 Z powyższych względów zarzut trzeci w sprawie C-696/23 P należy oddalić.

2. W przedmiocie zarzutu czwartego w sprawie C-696/23 P i zarzutu trzeciego w sprawie C-704/23 P, dotyczących naruszenia art. 52 ust. 1 zdanie drugie Karty, a także w przedmiocie części drugiej zarzutu czwartego w sprawie C-704/23 P, dotyczącej naruszenia zasady proporcjonalności

a) Argumentacja stron

216 Zarzut czwarty podniesiony na poparcie odwołania w sprawie C-696/23 P dzieli się na sześć części.

217 W części pierwszej tego zarzutu pierwszy wnoszący odwołanie podnosi w istocie, że Sąd naruszył prawo, uznając w pkt 88 i 90 pierwszego zaskarżonego wyroku, iż nałożone na niego środki ograniczające były odpowiednie i konieczne do realizacji celów zamierzonych przez Unię. Co się tyczy bowiem, po pierwsze, pkt 88 tego wyroku, środki te nie miały żadnego wpływu na Federację Rosyjską, a rozważania zawarte w tym pkt 88 nie pozwalają ponadto na uzasadnienie proporcjonalności tych środków. W szczególności pierwszy wnoszący odwołanie twierdzi, że kwestia, czy zbył on swoje akcje w TMK i w grupie Sinara, była dla celów oceny adekwatności środków ograniczających do realizacji zamierzonych celów istotną okolicznością, którą Sąd powinien był zbadać w świetle przedstawionych dowodów. Co się tyczy, po drugie, pkt 90 wspomnianego wyroku, pierwszy wnoszący odwołanie uważa, że wbrew temu, co orzekł Sąd, nie był on w stanie zaproponować mniej restrykcyjnych środków, ponieważ takie środki byłyby równie niezdolne do realizacji zamierzonych celów.

218 W części drugiej zarzutu czwartego pierwszy wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi, że ten w pkt 94 pierwszego zaskarżonego wyroku uznał, iż pomimo dowodów przedstawionych w toku postępowania przed Sądem argument, zgodnie z którym środki ograniczające ustanowione w spornej decyzji i spornym rozporządzeniu służą ostatecznie interesom Federacji Rosyjskiej, nie został wykazany w sposób wymagany prawem.

219 W ramach części trzeciej zarzutu czwartego wnoszący odwołanie podnosi, że Sąd nie ustosunkował się do jego argumentu, zgodnie z którym nałożone na niego środki ograniczające są nieuzasadnione ze względu na to, iż poprzez zakup paliw kopalnych państwa członkowskie przyczyniają się do finansowania kosztów wojny prowadzonej przez Federację Rosyjską.

220 Na poparcie części czwartej zarzutu czwartego pierwszy wnoszący odwołanie podnosi, że Sąd naruszył prawo, pomijając w pkt 90 pierwszego zaskarżonego wyroku okoliczność, iż nie miał on faktycznej możliwości obejścia nałożonych ograniczeń, co Sąd mógłby stwierdzić, gdyby wziął pod uwagę dowody dotyczące zbycia jego akcji.

221 W częściach piątej i szóstej zarzutu czwartego pierwszy wnoszący odwołanie podnosi, że Sąd naruszył prawo, przypisując, odpowiednio w pkt 81, 82 i 93 oraz w pkt 83, 84, 91 i 92 pierwszego zaskarżonego wyroku, nadmierne znaczenie, dla celów kontroli proporcjonalności zastosowanych wobec niego środków ograniczających, okresowemu przeglądowi tych środków, a także możliwości ubiegania się o zezwolenie na wykorzystanie środków finansowych lub uzyskania zezwolenia na podróż ze względów humanitarnych.

222 Na poparcie zarzutu trzeciego w sprawie C-704/23 P drugi wnoszący odwołanie kwestionuje pkt 143 drugiego zaskarżonego wyroku w zakresie, w jakim Sąd nie sprawdził, wbrew temu, co zapowiedział w tym punkcie, czy środki ograniczające ustanowione i utrzymane w spornych aktach były odpowiednie do realizacji celów zamierzonych przez te akty. W rzeczywistości

argumentacja Sądu zawarta w tym punkcie nie odnosi się do kontroli zdolności środków ograniczających do osiągnięcia tych celów. Tymczasem środki ograniczające zastosowane wobec drugiego wnoszącego odwołanie nie są odpowiednie do wywarcia jakiejkolwiek presji na przywódców Federacji Rosyjskiej, wpłynięcia na politykę Federacji Rosyjskiej lub wywarcia jakiegokolwiek wpływu na dany sektor gospodarczy.

223 W części drugiej zarzutu czwartego w tej samej sprawie drugi wnoszący odwołanie podnosi, że pkt 166 drugiego zaskarżonego wyroku, który dotyczy proporcjonalnego charakteru ograniczenia wykonywania jego praw podstawowych i który odsyła w szczególności do analizy proporcjonalności przeprowadzonej w pkt 143 tego wyroku, również w konsekwencji narusza prawo.

224 Rada odpowiada, że w sprawie C-696/23 P pierwszy wnoszący odwołanie zmierza, poprzez części pierwszą, drugą i czwartą zarzutu czwartego, do podważenia dokonanej przez Sąd oceny okoliczności faktycznych, ponieważ taka kontrola okoliczności faktycznych nie należy, w braku jakiegokolwiek zarzutu ich przeinaczenia, do właściwości Trybunału w ramach odwołania.

225 W pozostałym zakresie instytucja ta kwestionuje zasadność argumentów wnoszących odwołanie pierwszego i drugiego.

b) Ocena Trybunału

1) W przedmiocie dopuszczalności części pierwszej, drugiej i czwartej zarzutu czwartego w sprawie C-696/23 P

226 Co się tyczy dopuszczalności części pierwszej i czwartej zarzutu czwartego podniesionych na poparcie odwołania w sprawie C-696/23 P, w świetle orzecznictwa Trybunału przypomnianego w pkt 158 niniejszego wyroku należy stwierdzić, że pierwszy wnoszący odwołanie nie zmierza do podważenia ustaleń i ocen faktycznych dokonanych przez Sąd. Przeciwnie, zarzuca mu, że ten nie uwzględnił jednej z okoliczności faktycznych – a mianowicie zbycia jego akcji w TMK i grupie Sinara – w celu dokonania oceny proporcjonalności ingerencji w jego prawa podstawowe poprzez nałożenie na niego środków ograniczających, a także istnienia ryzyka obejścia tych środków. Taki argument sprowadza się do zwrócenia się do Trybunału o przeprowadzenie kontroli ewentualnego naruszenia zasady proporcjonalności oraz zasad dotyczących ciężaru dowodu i postępowania dowodowego przez Sąd, co leży w kompetencji Trybunału w ramach postępowania odwoławczego (zob. podobnie wyrok z dnia 1 sierpnia 2025 r. Timchenko/Rada, C-702/23 P, EU:C:2025:605, pkt 25 i przytoczone tam orzecznictwo). W tych okolicznościach obie te części są dopuszczalne.

227 Należy natomiast stwierdzić, że w ramach części drugiej zarzutu czwartego podniesionego w sprawie C-696/23 P pierwszy wnoszący odwołanie domaga się przeprowadzenia ponownej oceny dowodów, które przedstawił na poparcie skargi w pierwszej instancji w celu wykazania, że rozpatrywane środki ograniczające są, wbrew temu, co orzekł Sąd w pkt 94 pierwszego zaskarżonego wyroku, korzystne dla rządu Federacji Rosyjskiej ze względu na przymusowy powrót do tego kraju licznych przedsiębiorców. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału przypomnianym w pkt 158 niniejszego wyroku taką argumentację, za pomocą której pierwszy wnoszący odwołanie nie podnosi przeinaczenia tych dowodów przez Sąd, należy odrzucić jako niedopuszczalną.

228 Wynika stąd, że jedynie części pierwsza i czwarta zarzutu czwartego w sprawie C-696/23 P są dopuszczalne.

2) Co do istoty

i) Uwagi wstępne

229 Co się tyczy, po pierwsze, proporcjonalności środków ograniczających przyjętych przez Unię lub norm ogólnych zawartych w aktach prawa Unii, na mocy których zastosowano te środki, Trybunał przypomniał, że zasada proporcjonalności wymaga, by środki prawne wynikające z zastosowania przepisów prawa Unii były odpowiednie do realizacji prawnie uzasadnionego celu danych regulacji i nie wykraczały poza to, co jest konieczne do jego osiągnięcia (wyroki: z dnia 31 stycznia 2019 r., Islamic Republic of Iran Shipping Lines i in./Rada, C-225/17 P, EU:C:2019:82, pkt 102 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 9 lipca 2020 r., Haswani/Rada, C-241/19 P, EU:C:2020:545, pkt 99).

230 Co się tyczy sądowej kontroli przestrzegania wymogów wynikających z zasady proporcjonalności, należy przypomnieć, że Trybunał przyznał Radzie szeroki zakres uznania przy ustanawianiu systemu środków ograniczających dotyczących wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, wymagających od niego dokonywania rozstrzygnięć natury politycznej, gospodarczej lub społecznej oraz złożonych ocen i analiz. Trybunał wywnioskował z tego, że nie chodzi tu o ustalenie, czy środek przyjęty w tym obszarze był jedynym możliwym lub najlepszym z możliwych środkiem, gdyż jedynie jego oczywiście nieodpowiedni charakter w stosunku do zamierzonego przez Radę celu może mieć wpływ na jego zgodność z prawem. Wyjaśnił również, że nawet mimo posiadania szerokiego zakresu uznania Rada jest zobowiązana do oparcia swojego wyboru na obiektywnych kryteriach i do zbadania, czy cele, do których zmierza przyjęty przepis, mogą usprawiedliwiać jego negatywne, nawet znaczne, konsekwencje gospodarcze dla niektórych podmiotów gospodarczych (zob. podobnie wyroki: z dnia 28 listopada 2013 r., Rada/Manufacturing Support & Procurement Kala Naft, C-348/12 P, EU:C:2013:776, pkt 120 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 28 marca 2017 r., Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, pkt 146; a także z dnia 9 lipca 2020 r., Haswani/Rada, C-241/19 P, EU:C:2020:545, pkt 100).

231 Po drugie, jak przypomniano w pkt 206 niniejszego wyroku, korzystanie z praw podstawowych, takich jak prawa zagwarantowane w art. art. 7 i 17 Karty, podobnie jak w jej art. 16, dotyczącym swobody wykonywania działalności gospodarczej, może podlegać ograniczeniom uzasadnionym celami interesu ogólnego realizowanymi przez Unię, o ile ograniczenia te rzeczywiście odpowiadają owym celom interesu ogólnego i nie stanowią, w stosunku do realizowanego celu, nieproporcjonalnej i nieakceptowalnej ingerencji, która godziłaby w istotę gwarantowanych w ten sposób praw. Trybunał wyjaśnił również, że środki ograniczające z definicji wywołują skutki mające wpływ na prawo do poszanowania życia prywatnego, prawo własności i swobodę wykonywania działalności zawodowej, wyrządzając tym samym szkodę osobom, których dotyczą (zob. podobnie wyroki: z dnia 28 listopada 2013 r., Rada/Manufacturing Support & Procurement Kala Naft, C-348/12 P, EU:C:2013:776, pkt 121–123 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 28 marca 2017 r., Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, pkt 148, 149).

232 Zgodnie z art. 52 ust. 1 Karty wszelkie ograniczenia w korzystaniu z praw i wolności uznanych w Karcie muszą być przewidziane ustawą i szanować ich istotę, a z zastrzeżeniem zasady proporcjonalności ograniczenia tych praw i wolności mogą być wprowadzone wyłącznie wtedy, gdy są konieczne i rzeczywiście odpowiadają celom interesu ogólnego uznawanym przez Unię

lub potrzebom ochrony praw i wolności innych osób. W tym kontekście orzecznictwo przytoczone w pkt 229 i 230 niniejszego wyroku ma również zastosowanie w celu ustalenia, czy ingerencja, jaką stanowią środki ograniczające w prawa podstawowe osoby, której te środki dotyczą, jest nieproporcjonalna (zob. podobnie wyroki: z dnia 31 stycznia 2019 r., Islamic Republic of Iran Shipping Lines i in./Rada, C-225/17 P, EU:C:2019:82, pkt 101–103; z dnia 9 lipca 2020 r., Haswani/Rada, C-241/19 P, EU:C:2020:545, pkt 98–100).

233 Z pkt 229–232 niniejszego wyroku wynika, że w celu ustalenia, czy środki ograniczające ustanowione przez Unię lub normy generalne przewidziane w akcie Unii nakładającym takie środki są zgodne z zasadą proporcjonalności lub czy ingerencja w prawa lub wolności zagwarantowane w Karcie wynikająca z ograniczeń tych praw lub wolności w drodze aktu Unii nakładającego środki ograniczające jest proporcjonalna, należy zbadać, po pierwsze, czy owe środki lub normy odpowiadają celowi interesu ogólnego uznanemu przez Unię, po drugie, czy nie są one w sposób oczywisty nieodpowiednie w świetle tego celu, to znaczy nie są w sposób oczywisty niezdolne do jego osiągnięcia, i po trzecie, czy środki te lub, w stosownym przypadku, dane ograniczenie nie wykraczają w sposób oczywisty poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu (zob. podobnie wyroki: z dnia 28 listopada 2013 r., Rada/Manufacturing Support & Procurement Kala Naft, C-348/12 P, EU:C:2013:776, pkt 126; a także z dnia 17 września 2020 r., Rosneft i in./Rada, C-732/18 P, EU:C:2020:727, pkt 110–115, 117).

234 W świetle tych wyjaśnień należy zatem zbadać, czy, jak twierdzą wnoszący odwołanie pierwszy i drugi, Sąd naruszył prawo przy ocenie proporcjonalności środków ograniczających przyjętych na szczeblu Unii wobec drugiego wnoszącego odwołanie lub proporcjonalności ingerencji w prawa podstawowe wnoszących odwołanie pierwszego i drugiego, zapisane w art. 7 i 17 Karty, a także, w odniesieniu do drugiego wnoszącego odwołanie, w art. 16 Karty.

235 Celem rozpatrywanych środków ograniczających jest wywarcie presji na rząd Federacji Rosyjskiej i zwiększenie kosztów działań Federacji Rosyjskiej podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy. Chodzi tu o jeden z prawnie uzasadnionych celów realizowanych w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, wskazanych w art. 21 ust. 2 lit. b) i c) TUE, takich jak odpowiednio, po pierwsze, umacnianie i wspieranie demokracji, państwa prawnego, praw człowieka i zasad prawa międzynarodowego, oraz po drugie, utrzymanie pokoju, zapobieganie konfliktom i umacnianie bezpieczeństwa międzynarodowego oraz ochrona ludności cywilnej (zob. analogicznie wyroki: z dnia 28 listopada 2013 r., Rada/Manufacturing Support & Procurement Kala Naft, C-348/12 P, EU:C:2013:776, pkt 124; z dnia 28 marca 2017 r., Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, pkt 115; a także z dnia 31 stycznia 2019 r., Islamic Republic of Iran Shipping Lines i in./Rada, C-225/17 P, EU:C:2019:82, pkt 104). Ponadto wnoszący odwołanie pierwszy i drugi nie kwestionują w ramach swojej argumentacji zgodności z prawem tego celu.

ii) Analiza

236 W pierwszej kolejności, co się tyczy argumentu drugiego wnoszącego odwołanie, zgodnie z którym w ramach analizy, odpowiednio, proporcjonalności środków ograniczających przyjętych na poziomie Unii wobec tego wnoszącego odwołanie oraz proporcjonalności ingerencji w jego prawa podstawowe wynikającej z tych środków Sąd nie zbadał w pkt 143 i 166 drugiego zaskarżonego wyroku odpowiedniego charakteru tych środków w świetle celów realizowanych przez sporne akty, należy zauważyć, że wnoszący odwołanie błędnie zrozumiał te punkty.

237 Po pierwsze bowiem, odesłania do orzecznictwa Sądu, o których mowa w pkt 143 drugiego zaskarżonego wyroku, w szczególności odesłanie do pkt 116 wyroku z dnia 12 marca 2014 r., Al Assad/Rada (T-202/12, EU:T:2014:113), w którym Sąd uznał, że odpowiedni charakter rozpatrywanych środków ograniczających wynika z podstawowego dla wspólnoty międzynarodowej charakteru celu interesu ogólnego realizowanego przez te środki, pozwalają zrozumieć, że Sąd uznał analogicznie w pkt 143, iż w świetle znaczenia celów, do realizacji których dążyły przedmiotowe środki ograniczające, niepodważanych przez drugiego wnoszącego odwołanie i przywołanych w pkt 235 niniejszego wyroku, środki te były odpowiednie do ich osiągnięcia.

238 Po drugie, ponieważ pkt 166 drugiego zaskarżonego wyroku odsyła do analizy zawartej w szczególności w pkt 143 tego wyroku, należy stwierdzić, że Sąd zbadał odpowiedni charakter tych środków w świetle realizowanych przez nie celów i uznał, że są one odpowiednie do ich osiągnięcia. Ponadto w pkt 143 Sąd uznał w istocie, zgodnie z orzecznictwem Trybunału przypomnianym w pkt 231 i 233 niniejszego wyroku, że negatywnych skutków wynikających z ingerencji w prawa podstawowe spowodowanej przez środki ograniczające nałożone na drugiego wnoszącego odwołanie nie można uznać za nieproporcjonalne, ponieważ nie wykraczają one w sposób oczywisty poza to, co jest konieczne do osiągnięcia zamierzonego celu.

239 W drugiej kolejności należy zbadać, po pierwsze, części pierwszą i czwartą zarzutu czwartego w sprawie C-696/23 P, w których pierwszy wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi, że w celu ustalenia, czy ograniczenie możliwości korzystania z jego praw podstawowych było proporcjonalne, naruszył on prawo w dokonanej w pkt 88 i 90 pierwszego zaskarżonego wyroku analizie odpowiedniego charakteru środków ograniczających do realizacji zamierzonych celów, a także niezbędnego charakteru tego ograniczenia.

240 Na początku należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zarzuty skierowane przeciwko uzupełniającej tezie orzeczenia Sądu nie mogą prowadzić do uchylenia tego orzeczenia i dlatego są nieskuteczne (wyrok z dnia 2 października 2019 r., Crédit mutuel Arkéa/EBC, C-152/18 P i C-153/18 P, EU:C:2019:810, pkt 68 i przytoczone tam orzecznictwo). Tymczasem pkt 88 pierwszego zaskarżonego wyroku rozpoczyna się od frazy: „Jest tak tym bardziej, że”, z czego należy wywnioskować, że następujące po tej frazie wywody są uzupełniające w stosunku do tych, które ją poprzedzają, zawartych w pkt 87 tego wyroku, którego pierwszy wnoszący odwołanie nie kwestionuje, a w którym Sąd uznał, iż środki ograniczające ustanowione na mocy spornej decyzji i spornego rozporządzenia były odpowiednie do realizacji zamierzonych celów. W związku z tym argumenty pierwszego wnoszącego odwołanie skierowane przeciwko pkt 88 pierwszego zaskarżonego wyroku należy oddalić jako bezskuteczne.

241 Następnie, co się tyczy argumentu pierwszego wnoszącego odwołanie, zgodnie z którym Sąd wykazał się niespójnością, uznając w pkt 90 pierwszego zaskarżonego wyroku, że powinien był wskazać, jakie – mniej restrykcyjne, lecz równie skuteczne w świetle celów zamierzonych przez Radę – środki mogłyby zostać przyjęte w celu złagodzenia negatywnych skutków wynikających z ograniczenia możliwości korzystania z jego praw podstawowych, w sytuacji gdy nie istnieje żaden odpowiedni środek alternatywny, argument ten jest bezzasadny. W tym punkcie pierwszego zaskarżonego wyroku Sąd, po wskazaniu takich mniej restrykcyjnych środków i stwierdzeniu, że nie pozwalają one na równie skuteczne osiągnięcie zamierzonych celów, stwierdził bowiem, że pierwszy wnoszący odwołanie nie podał innych przykładów takich środków. Tymczasem Sąd nie może – w braku takich przykładów – uzupełniać niedostatków argumentacji pierwszego wnoszącego odwołanie (zob. podobnie wyrok z dnia 25 czerwca 2020 r.,

VTB Bank/Rada, C-729/18 P, EU:C:2020:499, pkt 85–87), ani też nie można domniemywać, że ewentualne środki alternatywne, które wnoszący odwołanie mógłby wskazać, zostałyby siłą rzeczy uznane przez Sąd za niewłaściwe.

242 Wreszcie, co się tyczy w szczególności części czwartej zarzutu pierwszego, skierowanej przeciwko pkt 90 pierwszego zaskarżonego wyroku, Sąd nie był zobowiązany do zbadania w tym punkcie, czy pierwszy wnoszący odwołanie nie był w stanie obejść nałożonych na niego środków ograniczających ze względu na rzekomą utratę uprawnień kontrolnych wobec TMK i grupy Sinara. Punkt 90 tego wyroku dotyczy bowiem wyłącznie kwestii, czy istniały mniej restrykcyjne, ale równie skuteczne środki ograniczające pozwalające na realizację zamierzonych celów. Chociaż badanie ryzyka obejścia może być użyteczne przy ustalaniu istnienia takich alternatywnych środków, sam fakt, że osoba objęta środkami ograniczającymi nie może obejść tych środków, nie oznacza, że wynikające stąd ograniczenie możliwości korzystania z jej praw podstawowych w sposób oczywisty wykracza poza to, co jest konieczne do realizacji tych celów.

243 Po drugie, należy również oddalić część trzecią zarzutu czwartego, w ramach której pierwszy wnoszący odwołanie podnosi, że Sąd nie ustosunkował się do jego argumentu, zgodnie z którym nałożone na niego środki ograniczające są nieuzasadnione ze względu na to, iż same państwa członkowskie przyczyniają się, poprzez zakup paliw kopalnych, do finansowania kosztów wojny prowadzonej przez Federację Rosyjską. Analogicznie bowiem do tego, co orzekł Sąd w pkt 87 i 89 pierwszego zaskarżonego wyroku, które nie zostały zakwestionowane przez wnoszącego odwołanie w ramach jego odwołania, okoliczność taka, w zakresie, w jakim chodzi o kwestię dotyczącą stosunków handlowych między suwerennymi państwami, jest obiektywnie pozbawiona jakiegokolwiek związku z kryterium g) i z celem środków ograniczających ustanowionych w spornej decyzji i w spornym rozporządzeniu, a mianowicie z wywarciem za pomocą indywidualnych środków ograniczających dodatkowej presji na rząd Federacji Rosyjskiej i ze zwiększeniem kosztów jej działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy. W związku z tym, zgodnie z orzecznictwem przypomnianym w pkt 101 niniejszego wyroku, pierwszy wnoszący odwołanie mógł zrozumieć na podstawie tych punktów pierwszego zaskarżonego wyroku, z jakich powodów taki argument nie mógł zostać uwzględniony w ramach badania proporcjonalnego charakteru ingerencji w jego prawa podstawowe.

244 Po trzecie, co się tyczy części piątej i szóstej zarzutu czwartego, w których pierwszy wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi zasadniczo przypisanie, w pkt 81–84 oraz w pkt 92 i 93 pierwszego zaskarżonego wyroku, nadmiernego znaczenia, dla celów kontroli proporcjonalności zastosowanych wobec niego środków ograniczających, okresowemu przeglądowi zastosowanych wobec niego środków ograniczających, a także możliwości ubiegania się o zezwolenie na wykorzystanie środków finansowych lub uzyskania zezwolenia na podróż ze względów humanitarnych, należy je oddalić.

245 Z jednej strony bowiem pkt 81–84 pierwszego zaskarżonego wyroku odnoszą się nie do badania przez Sąd wymogu proporcjonalności, o którym mowa w art. 52 ust. 1 zdanie drugie Karty, lecz do badania przewidzianego w zdaniu pierwszym tego postanowienia wymogu, zgodnie z którym każde ograniczenie praw podstawowych musi szanować istotę tych praw. Tymczasem w częściach piątej i szóstej zarzutu czwartego pierwszy wnoszący odwołanie podnosi jedynie naruszenia prawa popełnione przez Sąd w związku z badaniem przez niego zasady proporcjonalności w odniesieniu do ingerencji w jego prawa podstawowe.

246 Po drugie, co się tyczy pkt 92 i 93 pierwszego zaskarżonego wyroku, wystarczy zauważyć, że pierwszy wnoszący odwołanie nie wyjaśnił powodów, dla których Sąd miał przypisać „nadmierne znaczenie" aspektom wskazanym w tych punktach. W rzeczywistości Sąd ograniczył się do wskazania, że okresowy przegląd środków ograniczających oraz istnienie odstępstw, które mogą zostać przyznane w odniesieniu do wykorzystania zamrożonych środków finansowych i zasobów gospodarczych lub wjazdu na terytorium Unii, przemawiały raczej za proporcjonalnością ingerencji w prawa podstawowe pierwszego wnoszącego odwołanie.

247 Z powyższych względów części pierwszą i od trzeciej do szóstej zarzutu czwartego w sprawie C-696/23 P oraz zarzut trzeci i część drugą zarzutu czwartego w sprawie C-704/23 P należy oddalić.

3. W przedmiocie części drugiej zarzutu czwartego w sprawie C-111/24 P

a) Argumentacja stron

248 W ramach części drugiej zarzutu czwartego, podniesionej na poparcie odwołania w sprawie C-111/24 P, piąty wnoszący odwołanie twierdzi, że definicja pojęcia „wiodących przedsiębiorców" podana przez Sąd w pkt 91 zaskarżonego wyroku w nieproporcjonalny sposób narusza jego wolność prowadzenia działalności gospodarczej i prawo własności, zapisane, odpowiednio, w art. 16 i 17 Karty. W rzeczywistości, skoro jedynym środkiem, który przedsiębiorcy spełniający kryterium g) mogliby racjonalnie podjąć, byłaby utrata statusu poprzez np. sprzedaż swoich akcji lub udziałów, środki ograniczające nie miałyby już charakteru tymczasowego i odwracalnego, lecz stałyby się ostateczne i nieodwracalne.

249 Rada uważa, że ze względu na brak jasności tę część zarzutu należy uznać za niedopuszczalną. Rada kwestionuje też zasadność argumentacji piątego wnoszącego odwołanie.

b) Ocena Trybunału

250 Na wstępie należy stwierdzić, w świetle orzecznictwa Trybunału przypomnianego w pkt 157 niniejszego wyroku, że wbrew temu, co twierdzi Rada, zarzut szczegółowy sformułowany w ramach części drugiej zarzutu czwartego w sprawie C-111/24 P jest, pomimo jego zwięzłego charakteru, wystarczająco zrozumiały.

251 Co do istoty, należy przypomnieć, że zgodnie z ogólną zasadą wykładni akt prawny Unii powinien być interpretowany – tak dalece, jak to możliwe – w sposób, który nie podważa jego ważności, i w zgodzie z całością prawa pierwotnego, w tym w szczególności z postanowieniami Karty (wyrok z dnia 15 lutego 2016 r., N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, pkt 48 i przytoczone tam orzecznictwo).

252 W niniejszej sprawie w pkt 91 piątego zaskarżonego wyroku Sąd uznał w istocie, że aby podlegać kryterium g), przedsiębiorcy powinni być uznani za „wiodących" ze względu na ich znaczenie, oceniane w świetle różnych kryteriów gospodarczych, w sektorze gospodarczym, w którym prowadzą działalność, przy czym, jak wynika to z pkt 178 i 181 niniejszego wyroku, wykładnia ta nie narusza prawa. Należy zatem ustalić, czy postępując w ten sposób, Sąd przyjął interpretację kryterium g), która byłaby niezgodna z prawami podstawowymi zapisanymi w art. 16 i 17 Karty, gdyż prowadziłaby do nieproporcjonalnego naruszenia tych praw w świetle orzecznictwa Trybunału przywołanego w pkt 233 niniejszego wyroku.

253 W tym względzie należy stwierdzić, po pierwsze, że z tych samych powodów, które zostały przedstawione w pkt 235 niniejszego wyroku, kryterium g) odpowiada prawnie uzasadnionemu celowi, który należy do celów realizowanych w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii, a mianowicie, jak przypomniał Sąd w pkt 52, 54, 89 i 122 piątego zaskarżonego wyroku, celowi polegającemu na zwiększeniu presji wywieranej na rząd Federacji Rosyjskiej oraz kosztów jej działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy.

254 Po drugie, z powodów wskazanych w pkt 52–55 piątego zaskarżonego wyroku, które nie zostały zakwestionowane przez piątego wnoszącego odwołanie, należy uznać, że środki ograniczające przyjęte na podstawie kryterium g) nie są oczywiście nieodpowiednie w świetle tego celu, ponieważ nie są w sposób oczywisty niezdolne do jego osiągnięcia.

255 Po trzecie, należy zbadać, czy ingerencja w prawa podstawowe ustanowione w art. 16 i 17 Karty, wynikająca ze środków ograniczających przyjętych na podstawie kryterium g), jest nieproporcjonalna, ponieważ w sposób oczywisty wykracza poza to, co jest konieczne do realizacji wspomnianego celu.

256 Tymczasem w świetle tak podstawowego celu, jak położenie kresu agresji, jakiej dopuszczono się wobec niepodległego państwa takiego jak Ukraina z naruszeniem prawa międzynarodowego, oraz ochrona integralności terytorialnej, suwerenności i niezależności tego państwa trzeciego, ingerencji tej nie można uznać za nadmierną i nieakceptowalną do tego stopnia, by wykraczała ona w sposób oczywisty poza to, co jest konieczne do realizacji tego celu.

257 W tych okolicznościach nie można uznać, że ze względu na wykładnię pojęcia „wiodący” w rozumieniu kryterium g), którą słusznie przyjął Sąd, ingerencja w prawa podstawowe piątego wnoszącego odwołanie wynikająca ze środków ograniczających przyjętych na podstawie tego kryterium jest nieproporcjonalna.

258 Z powyższych względów część drugą zarzutu czwartego w sprawie C-111/24 P należy oddalić.

C. W przedmiocie zarzutów dotyczących naruszeń prawa popełnionych przez Sąd w ramach analizy zarzutów niezgodności z prawem kryterium g)

259 Niniejsza sekcja dotyczy części drugiej zarzutu trzeciego w sprawach C-711/23 P i C-35/24 P oraz zarzutu trzeciego w sprawie C-111/24 P, w których wnoszący odwołanie od trzeciego do piątego krytykują analizę Sądu dotyczącą zarzutów niezgodności z prawem kryterium g), które podnieśli w pierwszej instancji na podstawie art. 277 TFUE.

1. W przedmiocie zarzutu trzeciego w sprawie C-111/24 P

a) Argumentacja stron

260 W zarzucie trzecim podniesionym na poparcie odwołania w sprawie C-111/24 P piąty wnoszący odwołanie twierdzi, że Sąd naruszył prawo, odrzucając podniesiony przed nim zarzut niezgodności z prawem kryterium g).

261 Wywód Sądu przeprowadzony w pkt 37 piątego zaskarżonego wyroku jest bowiem błędny w zakresie, w jakim sugeruje, że art. 215 ust. 2 TFUE pozwala Radzie na przyjęcie środków ograniczających wobec wszystkich kategorii osób, które ta uzna za stosowne, nawet jeśli nie mają one żadnych powiązań z reżimem danego państwa trzeciego. W szczególności Sąd miał pominąć odmienne stanowisko wynikające z wyroku z dnia 13 marca 2012 r., Tay Za/Rada (C-376/10 P, EU:C:2012:138), którego tezy nadal pozostają aktualne, mimo że środki ograniczające rozpatrywane w sprawie, w której zapadł tamten wyrok, opierały się na art. 60 i 301 WE.

262 Piąty wnoszący odwołanie dodaje, że Unia użyła tych dwóch artykułów w sposób kreatywny, aby móc ustanowić systemy „inteligentnych sankcji" (smart sanctions), czyli bardziej ukierunkowanych i selektywnych środków, takich jak zamrożenie środków finansowych lub zakaz podróżowania w odniesieniu do osób fizycznych lub podmiotów powiązanych z przywódcami danego państwa trzeciego i zapewniających im wsparcie gospodarcze bądź bezpośrednio lub pośrednio kontrolowanych przez tych przywódców, przy czym w każdym wypadku wymaga się istnienia wystarczającego związku między tymi osobami lub podmiotami a tym państwem trzecim. Aby zatwierdzić te nowe praktyki i zapewnić Unii bardziej odpowiednie ramy prawne niż dwa wyżej wymienione artykuły traktatu WE, w traktacie z Lizbony wprowadzono do prawa Unii obecny art. 215 TFUE. W ten sposób państwa członkowskie formalnie włączyły praktykę „inteligentnych sankcji" do tekstów traktatów założycielskich Unii, w żaden sposób nie zmieniając stanu prawnego, jak błędnie stwierdził Sąd w pkt 37 piątego zaskarżonego wyroku.

263 Piąty wnoszący odwołanie dodaje, że wymóg istnienia takiego związku jest konieczny w celu uniknięcia przyznania instytucjom Unii „wolnej ręki" pozwalającej im na nakładanie środków ograniczających na dowolną osobę lub dowolną kategorię osób. Stosując ukierunkowane sankcje, Unia wybrała bardziej sprawiedliwy system sankcji, będący wyrazem Unii pomyślanej jako przestrzeń praw i wolności.

264 Rada kwestionuje zasadność argumentacji piątego wnoszącego odwołanie.

b) Ocena Trybunału

265 W zarzucie trzecim piąty wnoszący odwołanie podnosi w istocie, że Sąd naruszył prawo, uznając w pkt 37 piątego zaskarżonego wyroku, iż na podstawie art. 215 ust. 2 TFUE środkami ograniczającymi może zostać objęta każda osoba, nawet w braku wystarczającego związku między kategorią osób objętych tymi środkami a danym państwem trzecim.

266 W tym względzie należy przypomnieć, że – jak słusznie podkreślił Sąd w pkt 37 piątego zaskarżonego wyroku – art. 215 ust. 2 TFUE przewiduje możliwość przyjęcia przez Radę środków ograniczających nie tylko wobec przywódców państwa trzeciego i osób lub podmiotów z nimi powiązanych lub kontrolowanych przez nich bezpośrednio lub pośrednio, lecz również wobec osób i podmiotów niemających żadnego związku z reżimem rządzącym takim państwem, przy czym, jak wyjaśnił Sąd, prawo Unii przewidywało obie te możliwości jeszcze przed wejściem w życie traktatu z Lizbony, odpowiednio, na podstawie z jednej strony art. 60 i 301 WE, a z drugiej strony na podstawie tych postanowień i art. 308 WE (zob. podobnie wyroki: z dnia 3 września 2008 r., Kadi i Al Barakaat International Foundation/Rada i Komisja, C-402/05 P i C-415/05 P, EU:C:2008:461, pkt 166, 216; z dnia 13 marca 2012 r., Tay Za/Rada, C-376/10 P, EU:C:2012:138, pkt 63, 64; a także z dnia 19 lipca 2012 r., Parlament/Rada, C-130/10, EU:C:2012:472, pkt 51–53, 73).

267 Nie oznacza to jednak, że na podstawie art. 215 ust. 2 TFUE Rada może przyjąć środki ograniczające wobec osób i podmiotów, które nie mają obiektywnego związku z tym państwem.

268 Z brzmienia art. 215 ust. 2 TFUE wynika bowiem, że – jak przypomniał sam Sąd w pkt 37 piątego zaskarżonego wyroku – Rada może przyjąć na podstawie tego postanowienia środki ograniczające wobec osób fizycznych lub prawnych, grup lub podmiotów innych niż państwa tylko wtedy, gdy jest to przewidziane w decyzji przyjętej zgodnie z postanowieniami tytułu V rozdziału 2 traktatu UE, którego część stanowi art. 29 tego traktatu.

269 W tym względzie należy przypomnieć, że art. 29 TUE upoważnia Radę do przyjmowania decyzji określających podejście Unii do danego problemu o charakterze geograficznym lub przedmiotowym, przy czym może to obejmować przyjęcie środków ograniczających skierowanych przeciwko osobom fizycznym lub prawnym, grupom lub podmiotom innym niż państwa. W tym kontekście Rada jest uprawniona do ustalania, a w razie potrzeby także doprecyzowywania – korzystając przy tym z szerokiego zakresu uznania i działając jednomyślnie – zakresu środków ograniczających przyjmowanych przez Unię w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (zob. podobnie wyroki: z dnia 28 marca 2017 r., Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, pkt 87, 88, 90; a także z dnia 16 października 2025 r., Timchenko i Timchenko/Rada, C-805/24 P, EU:C:2025:792, pkt 20, 23).

270 Szeroki zakres uznania, jakim dysponuje Rada w tym względzie, wynika z szerokiego zakresu celów Unii w tej dziedzinie, wyrażonych w art. 3 ust. 5 i w art. 21 TUE oraz w postanowieniach szczególnych dotyczących wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii, w szczególności w art. 23 i 24 TUE (zob. podobnie wyrok z dnia 28 marca 2017 r., Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, pkt 88).

271 W szczególności, jak wynika w istocie z pkt 230 niniejszego wyroku, Rada dysponuje szerokim zakresem uznania w odniesieniu do przedmiotu środków ograniczających przyjętych w tej dziedzinie, jak również w odniesieniu do definicji i zakresu ogólnych kryteriów, na podstawie których środki te mogą zostać przyjęte (zob. podobnie wyrok z dnia 21 kwietnia 2015 r., Anbouba/Rada, C-605/13 P, EU:C:2015:248, pkt 41). I tak, Trybunał, właściwy na podstawie art. 275 akapit drugi w związku z art. 263 akapit czwarty TFUE do oceny zgodności z prawem aktów Unii przewidujących środki ograniczające wobec osób fizycznych lub prawnych, grup i podmiotów innych niż państwa, a tym samym przewidzianych w nich kryteriów umieszczenia w wykazie, wywiódł z tego, że jedynie oczywiście niewłaściwy charakter takiego aktu w stosunku do celu, jaki właściwa instytucja zamierza osiągnąć, może mieć wpływ na zgodność z prawem tego aktu (zob. podobnie wyroki: z dnia 23 kwietnia 2013 r., Gbagbo i in./Rada, od C-478/11 P do C-482/11 P, EU:C:2013:258, pkt 57; a także z dnia 31 stycznia 2019 r., Islamic Republic of Iran Shipping Lines i in./Rada, C-225/17 P, EU:C:2019:82, pkt 103).

272 Niemniej jednak, pomimo szerokiego zakresu uznania, jakim dysponuje Rada przy określaniu przedmiotu środków ograniczających, które Unia przyjmuje w dziedzinie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, a także kryteriów prawnych umożliwiających zastosowanie środków ograniczających, każda decyzja przyjmująca takie środki na podstawie art. 29 TUE w celu wywarcia nacisku na państwo trzecie, jak ma to miejsce w niniejszej sprawie, powinna zdefiniować i ograniczyć cel wywieranej presji, podobnie jak kategorie osób lub podmiotów objęte tymi kryteriami.

273 W tym kontekście taka decyzja musi wskazywać w ustanowionych w niej kryteriach obiektywny związek między tymi kategoriami osób lub podmiotów a danym państwem trzecim w odniesieniu do tak określonego i ograniczonego celu. W szczególności kategorie te powinny być zdefiniowane w taki sposób, aby objęte nimi osoby i podmioty wykazywały obiektywny związek z tym państwem trzecim, tak by środki ograniczające nakładane na tej podstawie mogły osiągnąć – i to w sposób, który nie jest oczywiście niewłaściwy – cel w postaci presji, którą Unia zamierza w ten sposób wywrzeć. W braku takiego związku kryterium umieszczenia w wykazie osób objętych takimi środkami byłoby oczywiście nieodpowiednie do osiągnięcia zamierzonego celu i w związku z tym należałoby je uznać za niezgodne z prawem (zob. podobnie wyrok z dnia 31 stycznia 2019 r., Islamic Republic of Iran Shipping Lines i in./Rada, C-225/17 P, EU:C:2019:82, pkt 111).

274 W przypadku gdy Rada przyjmuje rozporządzenie na podstawie art. 215 ust. 2 TFUE, również to rozporządzenie musi koniecznie odzwierciedlać taki związek, nie mogąc jednocześnie zmieniać jego zakresu. Skoro bowiem celem takiego rozporządzenia jest wykonanie decyzji przyjętej w dziedzinie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa na podstawie art. 29 TUE, nadanie skuteczności środkom ograniczającym, które są w nim przewidziane, o ile są one objęte zakresem stosowania traktatu FUE, a także zapewnienie jednolitego stosowania tych środków we wszystkich państwach członkowskich, dane rozporządzenie powinno ograniczać się do powtórzenia istoty treści decyzji i do przedstawienia definicji i wyjaśnień dotyczących stosowania środków ograniczających przewidzianych w tej decyzji, jednak bez możliwości dodawania nowych kryteriów lub nowych środków ograniczających i modyfikowania zakresu kryteriów i środków zawartych we wspomnianej decyzji (zob. podobnie wyrok z dnia 28 marca 2017 r., Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, pkt 89, 90).

275 Tymczasem, wskazując w pkt 37 piątego zaskarżonego wyroku, że Rada jest uprawniona na podstawie art. 215 ust. 2 TFUE do przyjęcia środków ograniczających wobec „każdej »osoby fizycznej lub prawnej«, »podmiotu innego niż państwo« lub dowolnej »grupy«, pod jedynym warunkiem, że decyzja przyjęta zgodnie z tytułem V rozdziału 2 traktatu UE przewiduje takie środki", Sąd słusznie przypomniał w istocie, że przyjęcie takich środków ograniczających jest możliwe tylko w sytuacji istnienia decyzji przyjętej na podstawie art. 29 TUE. W tych okolicznościach tego punktu piątego zaskarżonego wyroku nie można interpretować w ten sposób, że Sąd wskazał w nim, iż przyjmując rozporządzenie na podstawie art. 215 ust. 2 TFUE, Rada mogła odstąpić od wymogu, zgodnie z którym kryteria umieszczenia w wykazie przewidziane w takiej decyzji i powtórzone w tym rozporządzeniu powinny dotyczyć kategorii osób, grup i podmiotów innych niż państwa mających obiektywny związek z państwem trzecim, któremu Unia zamierza się sprzeciwić.

276 Błędna interpretacja pkt 37 piątego zaskarżonego wyroku dokonana przez piątego wnoszącego odwołanie znajduje zresztą potwierdzenie w fakcie, że w pkt 41 tego wyroku, którego ów wnoszący odwołanie nie zakwestionował, Sąd podkreślił okoliczność, iż w odniesieniu do kryterium g) istnieje związek, przynajmniej pośredni, między przedsiębiorcami, których dotyczy to kryterium, a danym państwem trzecim, czyli Federacją Rosyjską, ponieważ kryterium to dotyczy między innymi kategorii osób fizycznych zaangażowanych w niektórych sektorach gospodarczych zapewniających rządowi Federacji Rosyjskiej istotne źródło dochodów, które umożliwia mu prowadzenie polityki destabilizacji i agresji wobec Ukrainy.

277 W świetle powyższych rozważań zarzut trzeci w sprawie C-111/24 P należy oddalić.

2. W przedmiocie części drugiej zarzutu trzeciego w sprawach C-711/23 P i C-35/24 P

a) Argumentacja stron

278 W części drugiej zarzutu trzeciego podniesionego na poparcie odwołania w sprawie C-711/23 P trzeci wnoszący odwołanie podnosi, że nawet przy założeniu, iż „istotne źródło dochodów", o którym mowa w kryterium g), musi być zapewniane przez sektory gospodarcze, a nie przez wiodących przedsiębiorców, Sąd naruszył prawo w pkt 101 i nast. trzeciego zaskarżonego wyroku, oddalając jego zarzut niezgodności z prawem tego kryterium.

279 Sąd przyjął bowiem „obiektywną" wykładnię tego kryterium, która pozwala Radzie na przyjęcie środków ograniczających wobec wiodących przedsiębiorców z tego tylko powodu, że prowadzą oni działalność w sektorze gospodarczym zapewniającym istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej, niezależnie od indywidualnego zachowania i wkładu danej osoby. Tymczasem takie rozumienie kryterium g) byłoby sprzeczne z ogólną zasadą, zgodnie z którą, biorąc pod uwagę cel i zakres unijnego systemu środków ograniczających, środki takie powinny zmierzać do spowodowania zmiany zachowania danych osób. W niniejszej sprawie wiodący przedsiębiorcy objęci środkami ograniczającymi nie są bowiem w stanie dowiedzieć się, co muszą zmienić w swoim zachowaniu, aby owe środki zostały wobec nich uchylone.

280 W ramach tej drugiej części trzeci wnoszący odwołanie podnosi też, że Rada, naruszając zasadę pewności prawa, nie określiła z góry i w jasny sposób sektora gospodarczego, w którym miał on prowadzić działalność.

281 Czwarty wnoszący odwołanie również podnosi w części drugiej zarzutu trzeciego podniesionego na poparcie jego odwołania w sprawie C-35/24 P, że Sąd naruszył prawo, oddalając w czwartym zaskarżonym wyroku podniesiony przed nim zarzut niezgodności z prawem kryterium g). Analiza przeprowadzona przez ten sąd w pkt 87, 89 i 90 tego wyroku pomija bowiem okoliczność, na którą powołał się czwarty wnoszący odwołanie przed Sądem, że na mocy art. 215 ust. 2 TFUE kryterium umieszczenia w wykazie, takie jak kryterium g), powinno mieć na celu spowodowanie zmian zachowania osób objętych środkami ograniczającymi, a nie uczynienie z tych osób „przypadkowych ofiar". W związku z tym Rada może przyjąć na podstawie tego postanowienia jedynie takie środki ograniczające, które realnie i w zrozumiały sposób mogą wpłynąć na zamianę zachowania danej osoby.

282 Dokonana przez Sąd wykładnia pojęcia „wiodących" przedsiębiorców, o których mowa w kryterium g), a mianowicie zakładająca względne znaczenie, jakie ci przedsiębiorcy powinni mieć w sektorze gospodarczym zapewniającym istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej, prowadziłaby do sytuacji, w której zainteresowane osoby byłyby objęte środkami ograniczającymi ze względu na to, kim są, a nie ze względu na to, co robią lub powinny robić, co oznaczałoby, że ich indywidualne zachowanie i wkład nie byłyby brane pod uwagę.

283 Czwarty wnoszący odwołanie wyjaśnia również, że chociaż rezygnacja przez wiodącego przedsiębiorcę w rozumieniu kryterium g) z jego funkcji lub sprzedaż jego udziałów w przedsiębiorstwie, w którym posiada on uprawnienia kontrolne, z pewnością pozwoliłby na uchylenie środków ograniczających zastosowanych wobec tego przedsiębiorcy, to nie rozumie on, w jaki sposób Federacja Rosyjska miałaby ucierpieć na skutek zmuszenia osoby takiej jak on do opuszczenia danego sektora gospodarczego ani w jaki sposób przyczyniłoby się to do realizacji celów wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii.

284 Rada, popierana przez Republikę Czeską, Republikę Łotewską i Komisję w sprawie C-35/24 P, kwestionuje zasadność argumentów wnoszących odwołanie trzeciego i czwartego.

b) Ocena Trybunału

285 Na wstępie należy stwierdzić, że – jak wskazano już w pkt 126 niniejszego wyroku – argumentację przedstawioną przez wnoszących odwołanie tytułem ewentualnym na poparcie części drugiej ich odpowiednich zarzutów trzecich należy rozpatrywać w związku z argumentacją przedstawioną przez nich w ramach pierwszej części tych zarzutów i streszczoną w pkt 94 i 96 niniejszego wyroku.

286 W tych okolicznościach należy uznać, że w tej drugiej części wnoszący odwołanie trzeci i czwarty zarzucają w istocie Sądowi, iż ten naruszył prawo, orzekając, odpowiednio, w pkt 104–109 trzeciego zaskarżonego wyroku i w pkt 87–92 czwartego zaskarżonego wyroku, że kryterium g) nie było niezgodne z prawem.

287 W szczególności wspomniani wnoszący odwołanie uważają, że wpływu przedsiębiorców w sektorach gospodarczych, w których prowadzą oni działalność, nie można utożsamiać z ich osobistym zachowaniem ani tym bardziej z zachowaniem osobistym na tyle określonym, aby umożliwiało im to zmianę własnego postępowania w taki sposób, by nie podlegać już środkom ograniczającym. Takie zachowanie, którego osobisty charakter wynikałby, zdaniem trzeciego wnoszącego odwołanie, z celu i samego zakresu systemu środków ograniczających Unii lub, zdaniem czwartego wnoszącego odwołanie, z art. 215 ust. 2 TFUE, mogłoby być wystarczająco określone tylko wtedy, gdyby objęte nimi osoby, nawet jeśli nie mają osobistych powiązań z rządem Federacji Rosyjskiej, same zapewniały temu rządowi istotne źródło dochodów. Ponieważ Sąd odrzucił taką wykładnię kryterium g) w pkt 70 trzeciego zaskarżonego wyroku i w pkt 57 czwartego zaskarżonego wyroku, powinien był on uwzględnić ich zarzut niezgodności z prawem.

288 Na wstępie należy zauważyć, że w zakresie, w jakim trzeci wnoszący odwołanie zarzuca Radzie naruszenie zasady pewności prawa poprzez nieokreślenie z góry i w sposób jasny sektora gospodarczego, w którym miał on prowadzić działalność, należy przypomnieć, że zgodnie z art. 56 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odwołanie musi być skierowane przeciwko orzeczeniu Sądu. W związku z tym argumenty odwołania, które nie stanowią krytyki wyroku wydanego przez Sąd w następstwie żądania stwierdzenia nieważności decyzji, lecz stanowią krytykę decyzji, której stwierdzenia nieważności zażądano przed Sądem, są oczywiście niedopuszczalne (wyrok z dnia 17 grudnia 2020 r., Inpost Paczkomaty/Komisja, C-431/19 P i C-432/19 P, EU:C:2020:1051, pkt 108 i przytoczone tam orzecznictwo).

289 W świetle tych uwag wstępnych należy przypomnieć, że jak wynika z pkt 271 niniejszego wyroku, jedynie oczywiście niewłaściwy charakter kryterium służącego za podstawę zastosowania środków ograniczających w stosunku do celu, jaki właściwa instytucja zamierza realizować, może mieć wpływ na zgodność z prawem tego kryterium. W szczególności kryterium umieszczenia w wykazie osób objętych środkami ograniczającymi wymierzone w państwa trzecie nie może zostać uznane za niezgodne z prawem, ponieważ dotyczy ono kategorii osób lub podmiotów, które pozostają w obiektywnym związku, choćby w sposób pośredni, z danym państwem trzecim.

290 Jak wskazała w istocie Komisja na rozprawie przed Trybunałem i jak wskazała rzeczniczka generalna w pkt 86 opinii w sprawie C-711/23 P, a także w pkt 83 opinii w sprawie C-35/24 P, z uwagi na to, że zwłaszcza ze względu na istnienie takiego związku kryterium umieszczenia

w wykazie nie jest oczywiście nieodpowiednie w stosunku do zamierzonego celu, sposób, w jaki ten związek przekłada się na elementy konstytutywne tego kryterium, nie może podważyć ważności tego kryterium.

291 W niniejszej sprawie Sąd słusznie orzekł w pkt 107 i 108 trzeciego zaskarżonego wyroku w związku z jego pkt 66 i 67 oraz w pkt 90 i 91 czwartego zaskarżonego wyroku w związku z jego pkt 54, że kryterium g) wykazuje „logiczny", a zatem obiektywny związek między z jednej strony objęciem środkami ograniczającymi wiodących przedsiębiorców prowadzących działalność w sektorach gospodarczych i zapewniających znaczące źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej a z drugiej strony celem polegającym na zwiększeniu presji wywieranej na to państwo trzecie oraz kosztów jego działań. Jak słusznie uznał Sąd w pkt 108 trzeciego zaskarżonego wyroku i w pkt 91 czwartego zaskarżonego wyroku, kryterium g) obejmuje, poprzez odniesienie do tych przedsiębiorców, osoby, w przypadku których przyjęcie rozpatrywanych środków ograniczających doprowadzi do zwiększenia kosztów działań Federacji Rosyjskiej na Ukrainie z uwagi na znaczenie tych sektorów dla gospodarki rosyjskiej.

292 Z powyższych rozważań wynika, że kryterium g) dotyczy kategorii osób lub podmiotów, które mają obiektywny związek z rządem Federacji Rosyjskiej, w związku z czym wydaje się ono odpowiednie do realizacji celu, o którym mowa w poprzednim punkcie, a zatem nie można go uznać za niezgodne z prawem.

293 W tych okolicznościach należy uznać, że Sąd słusznie orzekł, iż kryterium g) nie jest niezgodne z prawem.

294 W świetle powyższych rozważań część drugą zarzutów trzecich w sprawach C-711/23 P C-35/24 P należy oddalić.

D. W przedmiocie zarzutów dotyczących naruszeń prawa popełnionych przez Sąd w ramach analizy zasady równego traktowania

1. Argumentacja stron

295 W części pierwszej zarzutu czwartego podniesionego na poparcie odwołania w sprawie C-704/23 P drugi wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi, że w pkt 135, 137 i 138 drugiego zaskarżonego wyroku naruszył on zasadę równego traktowania. Zgodnie bowiem z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka Sąd powinien był oprzeć się nie tylko na brzmieniu kryterium g), lecz również na konsekwencjach jego zastosowania w praktyce z punktu widzenia statystycznego. Tymczasem w niniejszej sprawie wszystkie 43 osoby, których nazwiska zostały umieszczone w wykazie na podstawie tego kryterium, są obywatelami rosyjskimi lub osobami pochodzenia rosyjskiego i zostały potraktowane w sposób niekorzystny ze względu na swoją przynależność państwową.

296 Ponadto, wbrew temu, co stwierdził Sąd, takie nierówne traktowanie nie może zostać złagodzone przez zasadę legalności, o której mowa w pkt 138 drugiego zaskarżonego wyroku. W przeciwnym razie zasada równego traktowania zostałaby pozbawiona sensu, ponieważ niemożliwe byłoby wykazanie jakiejkolwiek nierówności w ramach środków ograniczających, co pozbawiłoby osoby, które są nimi objęte, dostępu do wszelkich środków zaskarżenia.

297 W zarzutach piątych podniesionych, odpowiednio, na poparcie odwołania w sprawach C-711/23 P i C-35/24 P wnoszący odwołanie trzeci i czwarty podnoszą, że w pkt 143–145 trzeciego zaskarżonego wyroku oraz w pkt 124–131 czwartego zaskarżonego wyroku Sąd naruszył zasadę równego traktowania. Z orzecznictwa Trybunału i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wynika bowiem, że aby orzec w przedmiocie zarzutów dotyczących nierównego traktowania, sąd taki jak Sąd powinien zbadać nie tylko brzmienie rozpatrywanego kryterium umieszczenia w wykazie, lecz również sposób, w jaki jest ono stosowane w praktyce, analizując w tym celu dostępne dane statystyczne. Wbrew temu, co orzekł Sąd, nie ma zatem znaczenia, że kryterium g) nie odnosi się do obywatelstwa osób, których nazwiska zostały umieszczone w wykazie, i że Rada może na podstawie tego kryterium umieszczać w tym wykazie nazwiska wszelkich osób fizycznych bez względu na ich obywatelstwo. Wszystkie 43 osoby, których nazwiska zostały umieszczone w wykazie na podstawie kryterium g) w dniu 5 czerwca 2023 r., lub co najmniej 34 osoby, których nazwiska zostały na tej podstawie umieszczone w wykazie w dniu ogłoszenia zaskarżonych wyroków trzeciego i czwartego, były bowiem obywatelami rosyjskimi. Nie analizując w ten sposób konsekwencji zastosowania kryterium g) przez Radę in concreto, Sąd nie przeprowadził pełnej kontroli zgodności z prawem tego kryterium.

298 Wnoszący odwołanie trzeci i czwarty opierają się na argumentach analogicznych do tych, które zostały streszczone w pkt 296 niniejszego wyroku, twierdząc, że tych argumentów nie podważa zasada legalności, do której odnosi się Sąd w pkt 145 trzeciego zaskarżonego wyroku i w pkt 129 czwartego zaskarżonego wyroku.

299 Rada, popierana przez Republikę Czeską, Republikę Łotewską i Komisję w sprawie C-35/24 P, kwestionuje zasadność argumentów wnoszących odwołanie od drugiego do czwartego.

2. Ocena Trybunału

300 Wnoszący odwołanie od drugiego do czwartego zarzucają w istocie Sądowi naruszenie prawa w pkt 137 i 138 drugiego zaskarżonego wyroku, w pkt 143–145 trzeciego zaskarżonego wyroku oraz w pkt 124–131 czwartego zaskarżonego wyroku przy analizie kwestii, czy Rada naruszyła zasadę równego traktowania, przyjmując środki ograniczające wobec wiodących przedsiębiorców w rozumieniu kryterium g).

301 W tym względzie należy przypomnieć, że zasada równego traktowania, ustanowiona również w art. 20 Karty, stanowi ogólną zasadę prawa Unii, która wymaga, aby porównywalne sytuacje nie były traktowane w odmienny sposób, a sytuacje odmienne nie były traktowane w sposób jednakowy, chyba że takie odmienne traktowanie jest obiektywnie uzasadnione (wyrok z dnia 30 listopada 2023 r., MG/EBI, C-173/22 P, EU:C:2023:932, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo).

302 Należy również podkreślić, że – jak wynika z pkt 271 niniejszego wyroku – Rada dysponuje szerokim zakresem uznania przy określaniu przedmiotu środków ograniczających, kryteriów umieszczenia w wykazie i kategorii osób objętych tymi kryteriami oraz że jedynie oczywiście niewłaściwy charakter środka przyjętego w dziedzinie środków ograniczających w stosunku do celu, który instytucja ta zamierza osiągnąć, może mieć wpływ na zgodność z prawem takiego środka, ponieważ orzecznictwo to ma również zastosowanie w świetle zasady równego traktowania (zob. podobnie wyroki: z dnia 28 marca 2017 r., Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, pkt 132; z dnia 25 czerwca 2020 r., VTB Bank/Rada, C-729/18 P, EU:C:2020:499, pkt 70).

303 W niniejszej sprawie, jak słusznie orzekł Sąd w pkt 137 drugiego zaskarżonego wyroku, w pkt 144 trzeciego zaskarżonego wyroku i w pkt 127 czwartego zaskarżonego wyroku, kryterium g) dotyczy w sposób niezróżnicowany wiodących przedsiębiorców, którzy prowadzą działalność w sektorach gospodarczych zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej, bez wprowadzania jakiegokolwiek rozróżnienia między tymi przedsiębiorcami w zależności od jakiegokolwiek kryterium, takiego jak kryterium przynależności państwowej. W tych okolicznościach nie można uznać, że osoby posiadające obywatelstwo rosyjskie są, w świetle brzmienia kryterium g) i w ramach jego stosowania, traktowane odmiennie niż osoby posiadające inne obywatelstwo.

304 Prawdą jest, że warunek, zgodnie z którym wiodący przedsiębiorcy, o których mowa w kryterium g), muszą prowadzić działalność w takich sektorach gospodarczych, oznacza, że w znacznej większości przypadków przedsiębiorcy ci posiadają obywatelstwo rosyjskie. Jest to jednak logicznym następstwem okoliczności, że – jak wynika z pkt 273 i 275 niniejszego wyroku, podobnie jak w istocie z pkt 79–83 drugiego zaskarżonego wyroku, pkt 66–70, 107 i 108 trzeciego zaskarżonego wyroku, a także z pkt 54–57, 90 i 91 czwartego zaskarżonego wyroku – kryterium g) wpisuje się w ramy środków mających na celu wywarcie presji na rząd Federacji Rosyjskiej w celu doprowadzenia go do zaprzestania działań destabilizujących i agresji wobec Ukrainy za pośrednictwem osób i podmiotów, które mają obiektywne powiązania z tym państwem trzecim, takich jak wiodący przedsiębiorcy.

305 Ponadto z pkt 285–294 niniejszego wyroku wynika, że Sąd nie naruszył prawa, uznając w pkt 106–109 trzeciego zaskarżonego wyroku i w pkt 89–92 czwartego zaskarżonego wyroku, iż kryterium g) nie było niezgodne z prawem, ponieważ nie było ono oczywiście niewłaściwe w świetle zamierzonych celów. Rozważania te mają zastosowanie mutatis mutandis w odniesieniu do kwestii, czy środki ograniczające przyjęte na podstawie kryterium g) naruszają zasadę równego traktowania, w tym w sprawie C-704/23 P.

306 Z trzech poprzednich punktów wynika zatem, że – jak słusznie orzekł Sąd w pkt 137 drugiego zaskarżonego wyroku, w pkt 144 trzeciego zaskarżonego wyroku i w pkt 127 czwartego zaskarżonego wyroku – okoliczność, iż to wiodący przedsiębiorcy posiadający obywatelstwo rosyjskie są w przeważającej mierze objęci środkami ograniczającymi na podstawie kryterium g), nie może prowadzić do uznania, że przyjmując i stosując to kryterium, Rada naruszyła zasadę równego traktowania.

307 Ponadto, jak wskazał Sąd w pkt 139 drugiego zaskarżonego wyroku i w pkt 128 czwartego zaskarżonego wyroku, szerokiego zakresu uznania, jakim dysponuje Rada przy identyfikacji wiodących przedsiębiorców, którzy mogą zostać objęci środkami ograniczającymi na podstawie kryterium g), nie można uznać za naruszenie zasady równego traktowania (zob. analogicznie wyrok z dnia 25 czerwca 2020 r., VTB Bank/Rada, C-729/18 P, EU:C:2020:499, pkt 70).

308 Wreszcie, jak w istocie słusznie orzekł Sąd w pkt 138 drugiego zaskarżonego wyroku, w pkt 145 trzeciego zaskarżonego wyroku i w pkt 129 czwartego zaskarżonego wyroku, biorąc pod uwagę ten szeroki zakres uznania i zgodność z prawem kryterium g) w świetle zasady równego traktowania, Radzie nie można zarzucać, że naruszyła tę zasadę ze względu na to, iż przyjęte przez nią środki ograniczające nie dotyczą wszystkich osób fizycznych, które mogą spełniać przesłanki określone w tym kryterium.

309 Z powyższych względów część pierwszą zarzutu czwartego w sprawie C-704/23 P oraz zarzuty piąte w sprawach C-711/23 P i C-35/24 P należy oddalić.

E. W przedmiocie zarzutów opartych na naruszeniu prawa oraz przeinaczeniu okoliczności faktycznych i dowodów przez Sąd w odniesieniu do kwestii, czy przesłanki kryterium g) zostały spełnione w odniesieniu do pięciu wnoszących odwołanie

310 Niniejsza sekcja dotyczy zarzutów pięciu wnoszących odwołanie dotyczących naruszeń prawa oraz przeinaczenia okoliczności faktycznych i dowodów, które miały wpłynąć na analizę Sądu zmierzającą do ustalenia w każdym z pięciu zaskarżonych wyroków, czy Rada popełniła błędy w ocenie, uznając, że w świetle tych okoliczności faktycznych i dowodów przesłanki kryterium g) zostały spełnione w odniesieniu do tych wnoszących odwołanie, a tym samym kwalifikując ich w uzasadnieniach dotyczących zastosowanych wobec nich środków ograniczających jako „wiodących przedsiębiorców […] zaangażowanych w sektorach gospodarczych zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej”.

311 Chodzi tu konkretnie o część pierwszą zarzutu drugiego w sprawie C-696/23 P, trzeci zarzut szczegółowy w ramach części pierwszej i pierwszy zarzut szczegółowy w ramach części drugiej zarzutu pierwszego oraz o zarzut drugi w sprawie C-704/23 P, zarzut pierwszy, a także o części od czwartej do szóstej zarzutu czwartego w sprawie C-711/23 P, części od pierwszej do trzeciej zarzutu pierwszego oraz część pierwszą i drugi zarzut szczegółowy w ramach części drugiej zarzutu czwartego w sprawie C-35/24 P, a wreszcie o zarzuty piąty, szósty i ósmy w sprawie C-111/24 P.

312 Pierwsza część tych zarzutów i argumentów dotyczy w istocie zarzucanych naruszeń prawa i przeinaczeń, których miał dopuścić się Sąd w ramach analizy kwestii, czy sektor, w którym działają bądź działali wnoszący odwołanie od drugiego do piątego, stanowił „istotne źródło dochodów” dla rządu Federacji Rosyjskiej w rozumieniu kryterium g). Druga część tych zarzutów i argumentów dotyczy w istocie zarzucanych naruszeń prawa i przeinaczeń, których miał dopuścić się Sąd przy analizie kwestii, czy drugi wnoszący odwołanie jest „wiodącym” przedsiębiorcą w rozumieniu tego kryterium oraz czy wnoszący odwołanie pierwszy i piąty byli „zaangażowani” w rozumieniu tego kryterium.

313 Należy uściślić, że biorąc pod uwagę fakt, iż – jak wynika z pkt 162 niniejszego wyroku – niektóre argumenty podniesione przez pierwszego wnoszącego odwołanie na poparcie zarzutu pierwszego odnosiły się jednocześnie do kwalifikacji prawnej okoliczności faktycznych i wykładni pojęcia „wiodący” w rozumieniu kryterium g), wszystkie te argumenty, w szczególności te dotyczące kwalifikacji okoliczności faktycznych, zostały już przeanalizowane w pkt 166–186 niniejszego wyroku.

1. W przedmiocie zarzucanych naruszeń prawa i przeinaczeń, których miał dopuścić się Sąd w ramach analizy kwestii, czy sektory gospodarcze, w których działają bądź działali wnoszący odwołanie od drugiego do piątego, zapewniały „istotne źródło dochodów” rządowi Federacji Rosyjskiej

314 W pierwszym zarzucie szczegółowym w ramach części drugiej zarzutu pierwszego, a także w zarzucie drugim w sprawie C-704/23 P, w zarzucie pierwszym oraz w częściach od czwartej do szóstej zarzutu czwartego w sprawie C-711/23 P, w częściach od pierwszej do trzeciej zarzutu pierwszego, a także w części pierwszej i w drugim zarzucie szczegółowym w ramach części drugiej zarzutu czwartego w sprawie C-35/24 P, a wreszcie w zarzutach piątym i szóstym w sprawie C-111/24 P wnoszący odwołanie od drugiego do piątego twierdzą, że Sąd naruszył

prawo i dopuścił się przeinaczeń okoliczności faktycznych i dowodów w swojej analizie kwestii, czy sektory gospodarcze, w których działają bądź działali ci wnoszący odwołanie, zapewniają istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej.

315 Ze względu na ich powiązanie zarzut drugi w sprawie C-704/23 P i część pierwsza zarzutów pierwszych w sprawach C-711/23 P i C-35/24 P, w których wnoszący odwołanie od drugiego do czwartego zarzucają Sądowi, że ten naruszył swój zakres kontroli sądowej, zostaną rozpatrzone łącznie w pierwszej części niniejszym podtytule. W drugiej części zostaną omówione pozostałe argumenty wymienione w poprzednim punkcie.

a) W przedmiocie zarzutu drugiego w sprawie C-704/23 P oraz części pierwszej zarzutów pierwszych w sprawach C-711/23 P i C-35/24 P

1) Argumentacja stron

316 W zarzucie drugim w sprawie C-704/23 P drugi wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi, że ten naruszył zakres kontroli sądowej, zastępując własną oceną i własnym uzasadnieniem ocenę i uzasadnienie przyjęte przez Radę w uzasadnieniu drugich spornych aktów utrzymujących. W uzasadnieniu tym Rada, w celu stwierdzenia, że drugi wnoszący odwołanie spełnia przesłanki kryterium g), wskazała bowiem, że Yandex „przynosi rządowi Federacji Rosyjskiej znaczne dochody podatkowe", co oznacza, że uznała za „istotne źródło dochodów" podatki, które płaci Yandex, a nie dochody pochodzące z sektora gospodarczego, w którym spółka ta prowadzi działalność, a które zresztą nie zostały wymienione we wspomnianym uzasadnieniu. Tymczasem w pkt 96–108 drugiego zaskarżonego wyroku Sąd nie zbadał jednak, czy Rada popełniła błąd w ocenie w tym względzie. Ponadto Sąd nie sprawdził, wbrew temu, co zapowiedział w pkt 82 i 83 tego wyroku, czy źródło dochodów zapewniane rządowi Federacji Rosyjskiej przez cały sektor gospodarczy, w którym drugi wnoszący odwołanie prowadził działalność, a nie tylko przez Yandex, było „istotne" w rozumieniu kryterium g).

317 W części pierwszej zarzutu pierwszego w sprawie C-711/23 P trzeci wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi, że ten w pkt 69–74, 81–83 i 98 trzeciego zaskarżonego wyroku naruszył zakres kontroli sądowej, zastępując ocenę i uzasadnienie Rady własną oceną i własnym uzasadnieniem. O ile bowiem instytucja ta, zarówno w uzasadnieniach spornych aktów, jak i w dowodach przedstawionych przed Sądem, starała się wykazać, że MMK, ze względu na uiszczane przez nią podatki, zapewnia istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej, nie skupiając się na sektorze gospodarczym, do którego należy ta spółka, ani nie sprawdzając, czy sektor ten sam stanowił takie źródło, o tyle Sąd nie zbadał, czy wspomniana instytucja mogła skutecznie ograniczyć się do takiego uzasadnienia, i uwzględnił inne elementy, które nie zostały zawarte w tych uzasadnieniach, aby dojść do wniosku, że dany sektor gospodarczy, który zresztą nie został nawet wymieniony we wspomnianych uzasadnieniach, zapewniał istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej.

318 W części pierwszej zarzutu pierwszego w sprawie C-35/24 P czwarty wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi, że ten w pkt 56–61 i 69–74 czwartego zaskarżonego wyroku naruszył zakres kontroli sądowej, zastępując ocenę i uzasadnienie Rady własną oceną i własnym uzasadnieniem. O ile bowiem Rada, zarówno w uzasadnieniach spornej decyzji i spornego rozporządzenia, jak i w dowodach przedstawionych przed Sądem, starała się wykazać, że Uralchem, ze względu na swoje znaczenie gospodarcze, zapewnia istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej, nie skupiając się jednak na sektorze gospodarczym, do którego należy ta spółka, ani nie

sprawdzając, czy sektor ten sam stanowił takie źródło, o tyle Sąd nie zbadał, czy instytucja ta mogła ograniczyć się do takiego uzasadnienia. Ponadto z pkt 74 czwartego zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd wziął pod uwagę inne elementy, które nie zostały zawarte w tych uzasadnieniach, aby stwierdzić, że dany sektor gospodarki zapewnia istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej.

319 Rada uważa, że zarzut drugi w sprawie C-704/23 P jest niedopuszczalny, ponieważ argumentacja drugiego wnoszącego odwołanie jest niejasna i zawiera nowy zarzut szczegółowy, który nie został podniesiony przed Sądem, a mianowicie zarzut dotyczący tego, że instytucja ta nie odniosła się do sektorów gospodarczych w uzasadnieniu drugich spornych aktów utrzymujących.

320 Rada uważa ponadto, że większość twierdzeń przedstawionych na poparcie zarzutu pierwszego w sprawie C-35/24 P jest niedopuszczalna w zakresie, w jakim wzywa się w nich Trybunał do wypowiedzenia się w przedmiocie okoliczności faktycznych i oceny dowodów przedstawionych przed Sądem.

321 W pozostałym zakresie Rada, popierana przez Republikę Czeską, Republikę Łotewską i Komisję w sprawie C-35/24 P, kwestionuje zasadność argumentów wnoszących odwołanie od drugiego do czwartego.

2) Ocena Trybunału

i) W przedmiocie dopuszczalności zarzutu drugiego w sprawie C-704/23 P i części pierwszej zarzutu pierwszego w sprawie C-35/24 P

322 Co się tyczy w pierwszej kolejności dopuszczalności zarzutu drugiego podniesionego przez drugiego wnoszącego odwołanie na poparcie jego odwołania w sprawie C-704/23 P, w świetle orzecznictwa Trybunału przypomnianego w pkt 157 niniejszego wyroku należy stwierdzić, że wbrew temu, co twierdzi Rada, zarzut ten nie jest niejasny. Drugi wnoszący odwołanie zarzuca bowiem Sądowi, z wymaganą jasnością i precyzją, że Sąd naruszył zakres kontroli sądowej, zastępując własną oceną i własnym uzasadnieniem ocenę i uzasadnienie przyjęte przez Radę w uzasadnieniu drugich spornych aktów utrzymujących w odniesieniu do kwestii, czy sektor gospodarczy, w którym ten wnoszący odwołanie prowadzi działalność, zapewnia rządowi Federacji Rosyjskiej istotne źródło dochodów.

323 O ile prawdą jest, że w ramach tego zarzutu ów wnoszący odwołanie podnosi, iż Rada nie wskazała w tym uzasadnieniu sektora gospodarczego, w którym miał on prowadzić swoją działalność, o tyle należy podkreślić, że wnoszący odwołanie nie wyciąga żadnych konsekwencji prawnych z tej zwykłej uwagi, która nie może zatem mieć żadnego wpływu na dopuszczalność zarzutu drugiego.

324 W drugiej kolejności, w zakresie, w jakim Rada kwestionuje dopuszczalność części pierwszej zarzutu pierwszego w sprawie C-35/24 P, należy zauważyć, że poprzez tę część czwarty wnoszący odwołanie nie zmierza do podważenia oceny okoliczności faktycznych i dowodów dokonanej przez Sąd. Wnoszący odwołanie zarzuca bowiem temu sądowi, że naruszył on zakres kontroli sądowej, zastępując własną oceną okoliczności faktycznych i własnym uzasadnieniem ocenę Rady, co jest kwestią prawną, która może być przedmiotem kontroli Trybunału w ramach odwołania (zob. podobnie wyroki: z dnia 7 stycznia 2004 r., Aalborg Portland i in./Komisja, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P, EU:C:2004:6, pkt 47; a także z dnia 29 czerwca 2010 r., Komisja/Alrosa, C-441/07 P, EU:C:2010:377, pkt 67, 68).

325 Wynika stąd, że zarzut drugi w sprawie C-704/23 P oraz część pierwsza zarzutu pierwszego w sprawie C-35/24 P są dopuszczalne.

ii) Co do istoty

326 Wnoszący odwołanie od drugiego do czwartego zarzucają w istocie Sądowi, że ten w zaskarżonych wyrokach od drugiego do czwartego naruszył zakres kontroli sądowej, zastępując własnym uzasadnieniem uzasadnienie przyjęte przez Radę w uzasadnieniach aktów, których stwierdzenia nieważności zażądali wnoszący odwołanie od drugiego do czwartego. O ile bowiem Rada, uznając, że działali oni w sektorze gospodarczym stanowiącym istotne źródło dochodów Federacji Rosyjskiej, oparła się na obciążeniach podatkowych lub znaczeniu gospodarczym spółek, w których prowadzili oni działalność, o tyle Sąd nie zbadał zasadności tej części uzasadnienia i podał powody odmienne od powodów przedstawionych przez Radę.

327 W tym względzie należy przypomnieć, że skuteczność kontroli sądowej gwarantowanej przez art. 47 Karty wymaga w szczególności, by sąd Unii upewnił się, że decyzja, która ma dla danej osoby czy danego podmiotu znaczenie indywidualne, opiera się na wystarczająco solidnej podstawie faktycznej. Oznacza to sprawdzenie okoliczności faktycznych podnoszonych w uzasadnieniu, które leży u podstaw wspomnianej decyzji, tak aby kontrola sądowa nie była ograniczona do oceny abstrakcyjnego prawdopodobieństwa przywołanych powodów, ale by dotyczyła tego, czy powody te – lub co najmniej jeden z nich, uważany za sam w sobie wystarczający do wsparcia tejże decyzji – są wykazane. W tym celu sąd Unii ma obowiązek przeprowadzić to badanie, zwracając się w razie potrzeby do właściwego organu Unii o przedstawienie informacji lub dowodów, poufnych lub nie, mających znaczenie dla takiego badania. O ile nie jest wymagane, aby organ ten przedstawił przed sądem Unii wszystkie informacje i dowody nierozerwalnie związane z powodami podniesionymi w akcie, o którego stwierdzenie nieważności wniesiono, o tyle ważne jest jednak, by przedstawione informacje lub dowody wykazywały uzasadnienie przyjęte przeciwko zainteresowanej osobie (wyrok z dnia 28 listopada 2013 r., Rada/Fulmen i Mahmoudian, C-280/12 P, EU:C:2013:775, pkt 64, 65, 67 i przytoczone tam orzecznictwo).

328 Co się tyczy spraw C-704/23 P, C-711/23 P i C-35/24 P, należy stwierdzić, że uzasadnienia zawarte w aktach, o których stwierdzenie nieważności wnoszą, odpowiednio, wnoszący odwołanie od drugiego do czwartego, wskazują, że ci wnoszący odwołanie są wiodącymi przedsiębiorcami, którzy prowadzą działalność w sektorach gospodarczych zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej. W związku z tym w ramach sądowej kontroli zgodności z prawem tych aktów Sąd powinien był, zgodnie z przyjętą wykładnią kryterium g), wynikającą w szczególności z pkt 125 niniejszego wyroku i na podstawie orzecznictwa Trybunału przypomnianego w poprzednim punkcie, zbadać między innymi, w którym sektorze gospodarczym lub których sektorach gospodarczych każdy z tych wnoszących odwołanie prowadził swoją działalność oraz czy ten sektor lub te sektory zapewniały istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej, badając w tym względzie dowody przedstawione przez Radę i przed nim omówione.

329 To właśnie uczynił Sąd w pkt 96–109 drugiego zaskarżonego wyroku, w pkt 79–98 trzeciego zaskarżonego wyroku oraz w pkt 67–82 czwartego zaskarżonego wyroku. W tych okolicznościach nie można zarzucać Sądowi, że zastąpił własnym uzasadnieniem uzasadnienie przyjęte przez Radę i że w ten sposób naruszył zakres kontroli sądowej.

330 W zakresie, w jakim wnoszący odwołanie od drugiego do czwartego zarzucają Sądowi, że ten nie ograniczył się do sprawdzenia, czy Rada popełniła błąd w ocenie, wywodząc z danych dotyczących obciążenia podatkowego lub znaczenia gospodarczego spółek, w których prowadzili oni działalność, wspomnianych w uzasadnieniach aktów, których stwierdzenia nieważności zażądali, że dane sektory gospodarcze zapewniały istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej, czy też uwzględnienia w tym zakresie innych elementów, które nie wynikają z tych uzasadnień, należy uznać, po pierwsze, że dane te niekoniecznie odnoszą się do części kryterium g) dotyczącej istotnego charakteru źródła dochodów zapewnianego przez dany sektor gospodarczy, lecz mogą odnosić się, jak wynika z pkt 168 i 192 niniejszego wyroku, do części tego kryterium dotyczącej wiodącego charakteru danego przedsiębiorcy.

331 Po drugie, i w każdym razie, jak wynika z orzecznictwa Trybunału przypomnianego w pkt 327 niniejszego wyroku, Rada nie była zobowiązana do przedstawienia sądowi Unii wszystkich informacji i dowodów związanych z powodami wskazanymi w akcie, o którego stwierdzenie nieważności wniesiono, przy czym sąd ten powinien jedynie upewnić się, w ramach sprawowanej przez niego kontroli sądowej, że przedstawione mu informacje lub dowody stanowią wystarczającą podstawę dla uzasadnienia przyjętego wobec zainteresowanej osoby.

332 Z powyższych względów zarzut drugi w sprawie C-704/23 P oraz część pierwszą zarzutu pierwszego w sprawach C-711/23 P i C-35/24 P należy oddalić.

b) W przedmiocie pierwszego zarzutu szczegółowego w ramach części drugiej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P, części drugiej zarzutu pierwszego i części od czwartej do szóstej zarzutu czwartego w sprawie C-711/23 P, części drugiej i trzeciej zarzutu pierwszego, części pierwszej i drugiego zarzutu szczegółowego w ramach części drugiej zarzutu czwartego w sprawie C-35/24 P, a także zarzutów piątego i szóstego w sprawie C-111/24 P

1) W przedmiocie pierwszego zarzutu szczegółowego w ramach części drugiej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P

i) Argumentacja stron

333 W pierwszym zarzucie szczegółowym w ramach części drugiej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P drugi wnoszący odwołanie podnosi, że Sąd nieprawidłowo zastosował w jego przypadku pojęcie „istotnego źródła dochodów". I tak, chociaż Sąd wyjaśnił w pkt 82 i 83 drugiego zaskarżonego wyroku, że do celów stosowania kryterium g) dochody, które należy uwzględnić, są dochodami z sektorów gospodarczych, w których wiodący przedsiębiorca prowadzi działalność, to oparł się on w pkt 98–103 tego wyroku na danych dotyczących wyłącznie Yandexu, aby na podstawie jednego zniekształconego dowodu wywnioskować, że sektor gospodarczy, w którym działa Yandex, zapewniał istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej. W ten sposób Sąd odwrócił również ciężar dowodu i ustalił okoliczności faktyczne w braku jakiegokolwiek istotnego dowodu.

334 Rada uważa, że poprzez ten zarzut szczegółowy drugi wnoszący odwołanie zmierza do podważenia oceny dowodów dokonanej przez Sąd, a nie do podniesienia kwestii prawnej, w związku z czym zarzut ów należy uznać za niedopuszczalny. Rada kwestionuje też zasadność argumentacji tego wnoszącego odwołanie.

ii) Ocena Trybunału

335 Co się tyczy dopuszczalności pierwszego zarzutu szczegółowego w ramach części drugiej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P, należy stwierdzić, że wbrew temu, co twierdzi Rada, drugi wnoszący odwołanie nie zmierza do podważenia oceny dowodów dokonanej przez Sąd, lecz zarzuca Sądowi, po pierwsze, że ten naruszył prawo, ograniczając się do sprawdzenia, wbrew wykładni kryterium g) przyjętej w pkt 82 i 83 drugiego zaskarżonego wyroku, czy Yandex zapewniał istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej, podczas gdy taka weryfikacja powinna była dotyczyć całego sektora gospodarczego, do którego należała ta spółka, a po drugie, że przeinaczył jedyny dowód dotyczący tego sektora. Tymczasem przeinaczenie dowodów jest, zgodnie z orzecznictwem Trybunału przytoczonym w pkt 158 niniejszego wyroku, kwestią prawną, która należy do właściwości Trybunału w ramach odwołania.

336 Co do istoty należy uznać, jak twierdzi drugi wnoszący odwołanie i jak przyznaje sam Sąd w pkt 103 drugiego zaskarżonego wyroku, że aby móc uznać w tym punkcie oraz w pkt 107 i 108 tego wyroku, iż rosyjski sektor technologii informacyjno-komunikacyjnych zapewnia istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej w rozumieniu kryterium g), Sąd oparł się zasadniczo w pkt 98–106 wspomnianego wyroku na danych dotyczących nie tego sektora gospodarczego jako całości, lecz wyłącznie Yandexu.

337 Należy jednak podkreślić, że dane dotyczące przedsiębiorstwa mogą w pewnych okolicznościach stanowić istotną wskazówkę dla celów oceny istotnego charakteru źródła dochodów, jakie danemu państwu zapewnia sektor gospodarczy, do którego to przedsiębiorstwo należy, w szczególności gdy jest ono jednym z największych przedsiębiorstw w tym państwie, a dochody, które państwo dzięki niemu osiąga, same w sobie mają istotny charakter.

338 W niniejszej sprawie Sąd stwierdził w pkt 98–102 drugiego zaskarżonego wyroku, że Yandex jest spółką prowadzącą główną rosyjską wyszukiwarkę internetową, będącą krajowym odpowiednikiem Google'a, która jest notowana na giełdzie Nasdaq, obsługuje ponad 100 mln użytkowników miesięcznie, generuje obroty rzędu 500 mld rubli rosyjskich (ok. 6 mld EUR) i działa w strategicznym sektorze wzrostu, obsługując dziesiątki milionów konsumentów i tworząc ekosystem wspierający rozwój wielu gałęzi rosyjskiej gospodarki.

339 W związku z tym Sąd stwierdził, że Yandex, jako czołowe przedsiębiorstwo rosyjskie sektora technologii informacyjno-komunikacyjnych i siła napędowa rozwoju tego sektora, działa w dynamicznie rosnącym sektorze gospodarki, oferując szeroki wachlarz usług i produktów oraz dysponując bardzo rozbudowaną bazę klientów i użytkowników. Sąd wywiódł z tego w pkt 103 drugiego zaskarżonego wyroku, że taki sektor „niewątpliwie" należy uznać za zapewniający istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej. Sąd potwierdził tę analizę w pkt 103 i 106 tego wyroku, przytaczając dane liczbowe wskazujące na znaczenie rosyjskiego sektora technologii informacyjno-komunikacyjnych pod względem produktu krajowego brutto (PKB) i pracowników oraz okoliczność, że podatki generowane przez działalność i przepływy w tym sektorze należy uznać za pośrednie, lecz znaczące źródło dochodów tego rządu.

340 Przyjmując takie rozumowanie, Sąd oparł się zatem na łańcuchu wystarczająco konkretnych, precyzyjnych i spójnych poszlak, które pozwalały wykazać, w szczególności na podstawie danych dotyczących głównej spółki prowadzącej działalność w tym sektorze, że Rada mogła zasadnie uznać, iż ten sektor zapewnia istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej.

341 W tych okolicznościach i bez konieczności badania zarzucanego przeinaczenia dowodu o charakterze uzupełniającym, o którym mowa w pkt 103 drugiego zaskarżonego wyroku, drugi wnoszący odwołanie nie może skutecznie podnosić, że Sąd oparł się wyłącznie na tym dowodzie i w ten sposób odwrócił ciężar dowodu.

342 Z powyższych względów pierwszy zarzut szczegółowy w ramach części drugiej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P należy oddalić.

2) W przedmiocie części drugiej zarzutu pierwszego oraz części od czwartej do szóstej zarzutu czwartego w sprawie C-711/23 P

i) Argumentacja stron

343 W części drugiej zarzutu pierwszego podniesionego na poparcie odwołania w sprawie C-711/23 P trzeci wnoszący odwołanie podnosi, że Sąd, w szczególności w pkt 86 i 88 trzeciego zaskarżonego wyroku, przeinaczył dowody i zastąpił ocenę Rady własną oceną, wykorzystując dowody przedstawione przez tę instytucję w celu stwierdzenia, że rozpatrywany sektor gospodarczy zapewniał istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej, podczas gdy dowody te odnosiły się do kwoty podatków zapłaconych przez spółkę, w której prowadził on działalność, czyli MMK, a także do pozycji i znaczenia tej spółki w tym sektorze.

344 Na poparcie czwartej części zarzutu czwartego trzeci wnoszący odwołanie podnosi, że Sąd przeinaczył przedstawione mu okoliczności faktyczne i dowody, co doprowadziło go do odwrócenia ciężaru dowodu spoczywającego zwykle na Radzie. Wyjaśniając bowiem w pkt 81 trzeciego zaskarżonego wyroku, że do celów stosowania kryterium g) dochodami, które należy uwzględnić, są dochody generowane przez sektory gospodarcze, w których wiodący przedsiębiorca prowadzi działalność, Sąd oparł się w pkt 86–89 tego wyroku na danych dotyczących wyłącznie MMK, aby wywnioskować w pkt 90 tego wyroku, że rosyjski sektor metalurgiczny zapewniał istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej. Jedyny dowód, który miałby związek z tym wnioskiem, został zbadany w pkt 86 i 93 tego wyroku, lecz jest on pozbawiony znaczenia, ponieważ odnosi się do jedynie do prognozowanych wpływów podatkowych Federacji Rosyjskiej.

345 W każdym razie Rada nie przedstawiła żadnego dowodu pozwalającego wykazać, że źródło dochodów, jakie rząd Federacji Rosyjskiej uzyskuje z sektora metalurgicznego, było rzeczywiście istotne w porównaniu z całością dochodów budżetowych tego rządu. W związku z tym wniosek Sądu zawarty w pkt 90 trzeciego zaskarżonego wyroku jest merytorycznie nieprawidłowy i niepoparty dowodami. Ponadto w pkt 92 tego wyroku Sąd nie dokonał prawidłowej analizy dowodów przedstawionych przez trzeciego wnoszącego odwołanie, co skłoniło go do sformułowania hipotetycznej oceny i wyciągnięcia sprzecznego wniosku.

346 W części piątej zarzutu czwartego trzeci wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi naruszenie prawa w pkt 87 trzeciego zaskarżonego wyroku poprzez naruszenie zasad dotyczących ciężaru dowodu oraz prawa do obrony w zakresie, w jakim poprzez użycie w tym punkcie sformułowania „nie ulega wątpliwości” Sąd przyjął, że rosyjski sektor metalurgiczny zapewniał istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej.

347 W ramach części szóstej zarzutu czwartego trzeci wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi, że ten w pkt 98 trzeciego zaskarżonego wyroku uznał, iż obowiązkowe podatki płacone przez dany sektor gospodarczy mogą uzasadniać przyjęcie środków ograniczających wobec osoby fizycznej. Skoro bowiem zapłata podatków jest obowiązkiem prawnym, którego osoby fizyczne i prawne nie mogą uniknąć, osoba objęta środkami ograniczającymi nie ma żadnej możliwości podjęcia działań pozwalających jej na uniknięcie tych środków.

348 Rada kwestionuje zasadność argumentów trzeciego wnoszącego odwołanie co do istoty, uściślając jednocześnie, że w zakresie, w jakim ten wnoszący odwołanie kwestionuje wystarczający charakter dowodów i dąży w ten sposób do ich ponownego rozpatrzenia, argumenty te są niedopuszczalne.

ii) Ocena Trybunału

349 Na wstępie należy stwierdzić, że wszystkie argumenty podniesione przez trzeciego wnoszącego odwołanie na poparcie części drugiej zarzutu pierwszego i części od czwartej do szóstej zarzutu czwartego są dopuszczalne. Za pomocą tych argumentów wnoszący odwołanie kwestionuje bowiem niektóre okoliczności faktyczne i dowody zbadane przez Sąd, twierdząc, że Sąd albo je przeinaczył, albo zastąpił swoim uzasadnieniem uzasadnienie Rady bądź naruszył zasady dotyczące ciężaru dowodu. Tymczasem takie zarzuty szczegółowe stanowią kwestie, które mogą zostać poddane kontroli Trybunału w ramach odwołania, zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 158, 226 i 324 niniejszego wyroku.

350 Co się tyczy przede wszystkim zarzutów szczegółowych, w kontekście których, w ramach części drugiej zarzutu pierwszego oraz części czwartej i piątej zarzutu czwartego trzeci wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi, że ten w pkt 86–89 trzeciego zaskarżonego wyroku przeinaczył dowody lub oparł się na domniemaniu i w ten sposób odwrócił ciężar dowodu, należy je oddalić, ponieważ wnoszący odwołanie błędnie zrozumiał te punkty wyroku.

351 W pkt 86 trzeciego zaskarżonego wyroku Sąd przeanalizował bowiem najpierw dwa dowody, które według jego ustaleń pozwalały „łatwo” wywnioskować, że sektor metalurgiczny zapewnia istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej. W tym względzie, wbrew temu, co twierdzi trzeci wnoszący odwołanie, te dwa dowody, niezależnie od faktu, że jeden z nich został przedstawiony przez MMK, odnosiły się do wszystkich wpływów podatkowych, jakie rosyjski sektor metalurgiczny mógł zapewnić temu rządowi w okresie objętym spornymi aktami, a nie tylko do podatków należnych od MKK, w związku z czym Sąd nie przeinaczył tych dowodów.

352 Ponadto Sąd, mając świadomość, że dowody te odnosiły się jedynie do prognoz na ten okres, uznał w pkt 93 trzeciego zaskarżonego wyroku, że mają one znaczną wartość dowodową, ponieważ „świadczą o znaczeniu dochodów, jakie sektor ten może generować dla budżetu państwa rosyjskiego”. Tymczasem zgodnie z orzecznictwem Trybunału przypomnianym w pkt 158 niniejszego wyroku ta ocena mocy dowodowej wspomnianych dowodów nie podlega kontroli sądowej Trybunału w ramach odwołania, chyba że doszłoby do ich przeinaczenia przez Sąd.

353 W konsekwencji Sąd stwierdził w pkt 87 trzeciego zaskarżonego wyroku, że pomimo faktu, iż Rada nie przedstawiła danych liczbowych dotyczących dochodów uzyskiwanych przez rząd Federacji Rosyjskiej z sektora metalurgicznego, „nie ma żadnych wątpliwości”, że sektor ten zapewnia istotne źródło dochodów temu rządowi, przy czym ocenę tę należy rozumieć w świetle ustaleń faktycznych dokonanych wcześniej przez Sąd w pkt 86 tego wyroku, a nie jako domniemanie, które Sąd przyjął na korzyść Rady.

354 Dopiero w drugiej kolejności, w pkt 88 i 89 trzeciego zaskarżonego wyroku, Sąd zbadał pozycję i znaczenie MMK w rosyjskim sektorze metalurgicznym w celu potwierdzenia tego wniosku. To czysto uzupełniające badanie analizy dowodów dotyczących dochodów generowanych przez ten sektor nie może zostać uznane za wadliwe, o ile – jak wynika z pkt 337 niniejszego wyroku – dane dotyczące przedsiębiorstwa mogą w pewnych okolicznościach stanowić wskazówkę co do istotnego charakteru źródła dochodów, jakie sektor gospodarczy, do którego należy to przedsiębiorstwo, zapewnia rządowi danego państwa, zwłaszcza gdy przedsiębiorstwo to – jak ma to miejsce w przypadku MMK, zgodnie z ustaleniami Sądu wskazanymi w wyżej wymienionych punktach trzeciego zaskarżonego wyroku – jest jednym z największych w danym sektorze i samoistnie zapewnia znaczące źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej.

355 Następnie, w odniesieniu do zarzutu szczegółowego trzeciego wnoszącego odwołanie dotyczącego tego, że wniosek Sądu zawarty w pkt 90 trzeciego zaskarżonego wyroku jest rzeczowo błędny i niepoparty dowodami, ponieważ Rada nie przedstawiła żadnego dowodu wykazującego, iż źródło dochodów, jakie rząd Federacji Rosyjskiej uzyskuje z sektora metalurgicznego, jest rzeczywiście istotne w porównaniu z całością dochodów budżetowych tego rządu, wystarczy przypomnieć, jak wskazano w pkt 138 niniejszego wyroku i jak Sąd również słusznie uznał w pkt 92 trzeciego zaskarżonego wyroku, że pojęcie „istotnego źródła dochodów” w rozumieniu kryterium g) nie wymaga uwzględniania udziału dochodów generowanych przez dany sektor gospodarki w ogólnej strukturze dochodów budżetowych tego rządu.

356 Wreszcie, należy również oddalić część szóstą zarzutu czwartego, w której trzeci wnoszący odwołanie podnosi, że Sąd w pkt 98 trzeciego zaskarżonego wyroku niesłusznie przyjął możliwość uwzględnienia obowiązkowych danin publicznych uiszczanych przez daną gałąź gospodarki przy ocenie istotnego charakteru źródła dochodów tego sektora. Jak bowiem słusznie orzekł Sąd w tym punkcie i jak wynika również z pkt 140 niniejszego wyroku, pojęcie „istotnego źródła dochodów” obejmuje wszystkie dochody generowane przez dany sektor gospodarki, co oznacza uwzględnienie między innymi podatków uiszczanych przez spółki działające w tym sektorze. Okoliczność, że zapłata podatków jest obowiązkiem prawnym, z którego osoby należące do tych sektorów nie mogą się zwolnić, jest zatem bez znaczenia dla celów weryfikacji istotnego charakteru źródła dochodów, które zapewnia wspomniany sektor.

357 Z powyższych względów część drugą zarzutu pierwszego oraz części od czwartej do szóstej zarzutu czwartego w sprawie C-711/23 P należy oddalić.

3) W przedmiocie części drugiej i trzeciej zarzutu pierwszego oraz części pierwszej i drugiego zarzutu szczegółowego w ramach części drugiej zarzutu czwartego w sprawie C-35/24 P

i) Argumentacja stron

358 W części drugiej zarzutu pierwszego w sprawie C-35/24 P czwarty wnoszący odwołanie podnosi, że Sąd, w szczególności w pkt 72 czwartego zaskarżonego wyroku, przeinaczył dowody przedstawione przez Radę i zastąpił ocenę tej instytucji własną oceną, przyjmując na podstawie tych dowodów, że rozpatrywany sektor gospodarki zapewniał istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej, podczas gdy dowody te odnosiły się do innych przesłanek kryterium g), takich jak wiodący charakter danego przedsiębiorcy.

359 W części trzeciej zarzutu pierwszego czwarty wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi naruszenie w pkt 75 czwartego zaskarżonego wyroku zasad dotyczących ciężaru dowodu w zakresie, w jakim poprzez użycie w tym punkcie sformułowania „nie ulega wątpliwości" Sąd przyjął, że sektor nawozów zapewnia istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej.

360 W ramach części pierwszej zarzutu czwartego czwarty wnoszący odwołanie podnosi, że Sąd naruszył prawo w pkt 72–75 czwartego zaskarżonego wyroku, opierając się na domniemaniu i odwracając w ten sposób ciężar dowodu, w zakresie, w jakim wywnioskował ze strategicznego znaczenia sektora nawozów dla Federacji Rosyjskiej, że sektor ten niewątpliwie zapewnia istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej. Alternatywnie wywód Sądu można również analizować jako rozszerzenie zakresu kryterium g) w tym sensie, że Sąd zrównał „sektory gospodarcze, które zapewniają istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej" z każdym sektorem gospodarczym mającym znaczenie strategiczne dla Federacji Rosyjskiej jako państwa.

361 W drugim zarzucie szczegółowym w ramach części drugiej zarzutu czwartego ów wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi, że ten nie zbadał dwóch argumentów, które wnoszący odwołanie podniósł w pierwszej instancji, a mianowicie argumentu, zgodnie z którym udział sektora nawozów w dochodach rządu Federacji Rosyjskiej był minimalny, oraz argumentu, zgodnie z którym na gruncie ustawodawstwa Federacji Rosyjskiej wywóz nawozów obłożony jest zerową stawką podatku VAT. Wspomniane uchybienia powodują, że uzasadnienie czwartego zaskarżonego wyroku jest niewystarczające.

362 Co się tyczy zarzutu pierwszego czwartego wnoszącego odwołanie, Rada uważa, że większość twierdzeń sformułowanych na poparcie tego zarzutu jest niedopuszczalna w zakresie, w jakim dotyczą one okoliczności faktycznych oraz oceny dowodów przedstawionych przed Sądem.

363 Co się tyczy drugiego zarzutu szczegółowego w ramach części drugiej zarzutu czwartego, Rada uważa, że kwestia, czy dochody pochodzące z rosyjskiego sektora nawozów można uznać za „istotne", wchodzi w zakres oceny dowodów o charakterze faktycznym, która nie może być przedmiotem ponownego badania przez Trybunał.

364 Co do istoty Rada, popierana przez Republikę Łotewską i Komisję w sprawie C-35/24 P, kwestionuje zasadność argumentów czwartego wnoszącego odwołanie.

ii) Ocena Trybunału

365 Na wstępie należy stwierdzić, że części druga i trzecia zarzutu pierwszego oraz drugi zarzut szczegółowy w ramach części drugiej zarzutu czwartego są dopuszczalne. Czwarty wnoszący odwołanie podnosi bowiem w części drugiej zarzutu pierwszego przeinaczenie dowodów i naruszenie zakresu kontroli sądowej Sądu, w części trzeciej zarzutu pierwszego – naruszenie zasad dotyczących ciężaru dowodu, a w drugim zarzucie szczegółowym w ramach części drugiej zarzutu czwartego – naruszenie obowiązku uzasadnienia. Tymczasem wszystkie te zarzuty stanowią, jak wynika z orzecznictwa Trybunału przytoczonego w pkt 101, 158, 226 i 324 niniejszego wyroku, kwestie prawne, których zbadanie należy do jego właściwości w ramach odwołania.

366 Co do istoty, odnosząc się w pierwszej kolejności do wszystkim zarzutów, w kontekście których, w ramach części drugiej i trzeciej zarzutu pierwszego oraz części pierwszej zarzutu czwartego czwarty wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi, że ten w pkt 72–75 czwartego zaskarżonego

wyroku przeinaczył dowody lub, opierając się na domniemaniu, odwrócił ciężar dowodu bądź też naruszył zakres kontroli sądowej, należy je oddalić, ponieważ opierają się one na błędnym zrozumieniu tych punktów wyroku.

367 Po pierwsze, okoliczności, że Sąd uwzględnił w pkt 72 czwartego zaskarżonego wyroku dowody dotyczące znaczenia gospodarczego Uralchemu i Uralkali w celu sprawdzenia, czy sektor nawozów zapewniał istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej, nie można uznać za przeinaczenie tych dowodów ani za nieuwzględnienie zakresu kontroli sądowej Sądu. Jak wynika bowiem z pkt 337 i 354 niniejszego wyroku, dane dotyczące przedsiębiorstwa mogą w pewnych okolicznościach stanowić wskazówkę co do istotnego charakteru źródła dochodów, jakie dany sektor gospodarczy zapewnia rządowi Federacji Rosyjskiej, w szczególności gdy – jak ma to miejsce w niniejszej sprawie w przypadku Uralchemu i Uralkali w świetle ustaleń Sądu zawartych w pkt 72–75 czwartego zaskarżonego wyroku – przedsiębiorstwo to jest jednym z największych w rozpatrywanym sektorze.

368 Ponadto nie ma znaczenia, że wspomniane dowody mogą również służyć do ustalenia w szczególności wiodącego charakteru danego przedsiębiorcy, ponieważ Sąd jest zobowiązany upewnić się, w ramach sprawowanej przez siebie kontroli sądowej, której zakres został przypomniany w pkt 327 niniejszego wyroku, że przedstawione mu dowody potwierdzają uzasadnienie przyjęte w odniesieniu do tej osoby przez właściwy organ Unii. W niniejszej sprawie, ponieważ z uzasadnienia przyjętego przez Radę w odniesieniu do czwartego wnoszącego odwołanie wynika między innymi, że ten prowadził „działalność w sektorach gospodarczych zapewniających istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej”, Sąd, nie naruszając przy tym prawa, starał się sprawdzić w świetle dowodów przedstawionych przez tę instytucję, czy sektor gospodarczy, w którym ten wnoszący odwołanie prowadził działalność, zapewniał istotne źródło dochodów temu rządowi.

369 Po drugie, nie można uznać, że w szczególności w pkt 74 czwartego zaskarżonego wyroku Sąd oparł się na domniemaniu i w ten sposób odwrócił ciężar dowodu czy też poszerzył zakres kryterium g). Sąd stwierdził bowiem na podstawie przedstawionych mu dowodów, na których przeinaczenie nie powołuje się czwarty wnoszący odwołanie lub – jak wynika z pkt 367 niniejszego wyroku – co do których zarzucane przeinaczenie nie zostało wykazane, że Rosja jest jednym z głównych światowych podmiotów w sektorze nawozów oraz że sektor ten zajmuje istotne miejsce zarówno w rosyjskim, jak i w światowym sektorze rolno-spożywczym. Tymczasem te ustalenia faktyczne pozwalają wykazać, bez konieczności przyjmowania jakiegokolwiek domniemania, że rosyjski sektor nawozów – ze względu na swoją pozycję, wagę i znaczenie dla światowych dostaw oraz dla samej Federacji Rosyjskiej, jak również ze względu na znaczenie działających w tym sektorze Uralchemu i Uralkali – siłą rzeczy zapewnia istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej.

370 Sąd miał zatem podstawy, aby stwierdzić w pkt 75 czwartego zaskarżonego wyroku, że pomimo faktu, iż Rada nie przedstawiła danych liczbowych dotyczących dochodów uzyskiwanych przez rząd Federacji Rosyjskiej z sektora nawozów, „nie ma wątpliwości”, że sektor ten zapewnia istotne źródło dochodów temu rządowi.

371 W drugiej kolejności, co się tyczy drugiego zarzutu szczegółowego w ramach części drugiej zarzutu czwartego, w którym czwarty wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi, że ten nie ustosunkował się do niektórych jego argumentów, należy przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału przytoczonym w pkt 101 niniejszego wyroku spoczywający na Sądzie obowiązek uzasadnienia nie wymaga jednak, by Sąd przedstawił wywód, w którym wyczerpująco

rozpatrzyłby każdy z argumentów wysuniętych przez strony postępowania z osobna, a tym samym to uzasadnienie może być dorozumiane, jeżeli tylko pozwala zainteresowanym zapoznać się z powodami nieuwzględnienia ich argumentów przez Sąd i zapewnia Trybunałowi wystarczający materiał do sprawowania kontroli.

372 Tymczasem należy stwierdzić, po pierwsze, że biorąc pod uwagę ustalenia i ocenę okoliczności faktycznych dokonane przez Sąd w pkt 72–74 czwartego zaskarżonego wyroku i streszczone w pkt 369 niniejszego wyroku, czwarty wnoszący odwołanie mógł zrozumieć, iż Sąd w sposób dorozumiany, lecz niewątpliwy oddalił jego argument, zgodnie z którym udział sektora nawozów w budżecie rządu Federacji Rosyjskiej był minimalny, i tym samy uznał, że istotne źródło dochodów należy oceniać samo w sobie, a nie w odniesieniu do tego budżetu.

373 Po drugie, ten wnoszący odwołanie mógł również wywieść z tych samych punktów czwartego zaskarżonego wyroku, że zważywszy na wiodącą pozycję Rosji na świecie w sektorze nawozów oraz na znaczenie tego sektora dla rosyjskiego i światowego sektora rolno-spożywczego, fakt, iż ustawodawstwo tego państwa trzeciego przewiduje zerową stawkę podatku VAT na eksport nawozów, nie wystarczał, aby podważyć istotny charakter dochodów zapewnianych rządowi Federacji Rosyjskiej przez sektor nawozów, tym bardziej że wpływy z podatku VAT nie stanową jedynego źródła dochodów pochodzących z tego sektora.

374 Z powyższych względów części drugą i trzecią zarzutu pierwszego oraz część pierwszą i drugi zarzut szczegółowy w ramach części drugiej zarzutu czwartego w sprawie C-35/24 P należy oddalić.

4) W przedmiocie zarzutów piątego i szóstego w sprawie C-111/24 P

i) Argumentacja stron

375 W zarzucie piątym podniesionym na poparcie odwołania w sprawie C-111/24 P piąty wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi przeinaczenie dowodu nr 2, o którym mowa w pkt 74 piątego zaskarżonego wyroku. We wskazanym punkcie Sąd stwierdził, że ranking największych rosyjskich podatników, przedstawiony w ramach tego dowodu, został sporządzony na podstawie zarządzenia federalnego urzędu podatkowego Rosji, podczas gdy piąty wnoszący odwołanie przedłożył w swojej replice tekst tego zarządzenia i wskazał, że ograniczono się w nim do ustanowienia kryteriów bez wskazania żadnego przedsiębiorstwa i bez tworzenia żadnego rankingu. Tymczasem, biorąc pod uwagę okoliczność, że Sąd, oparłszy się wyłącznie na dowodzie nr 2, stwierdził w pkt 106 tego wyroku, iż Rada mogła słusznie uznać, że sektor bankowy zapewnia istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej, skutkiem tego przeinaczenia było to, że ów punkt nie został wystarczająco uzasadniony.

376 W zarzucie szóstym piąty wnoszący odwołanie podnosi, że Sąd w sposób niewystarczający, wewnętrznie sprzeczny i bez żadnych dowodów uzasadnił pkt 106 piątego zaskarżonego wyroku, błędnie wywodząc z wysokości wpływów podatkowych generowanych przez Alfa Bank, że cały sektor bankowy zapewnia istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej. Tymczasem sama okoliczność, że dane przedsiębiorstwo jest jednym z najważniejszych podmiotów w sektorze gospodarki, do którego ono należy, nie pozwala jeszcze stwierdzić, że sektor ten zapewnia istotne źródło dochodów rządowi danego państwa. Byłoby tak nawet w sytuacji, gdyby

– jak Sąd w sposób dorozumiany uznał w pkt 106 piątego zaskarżonego wyroku – dane przedsiębiorstwo należało do największych podatników w kraju, ponieważ Sąd nie może opierać się na wnioskowaniu przez dedukcję ani na domniemaniach.

377 Rada kwestionuje zasadność argumentacji piątego wnoszącego odwołanie.

ii) Ocena Trybunału

378 Co się tyczy zarzutu piątego, należy przypomnieć, że w sytuacji gdy wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi przeinaczenie okoliczności faktycznych lub dowodów, powinien on – zgodnie z art. 256 TFUE, z art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i z art. 168 § 1 lit. d) regulaminu postępowania przed Trybunałem – szczegółowo wskazać, które okoliczności lub dowody zostały jego zdaniem przeinaczone przez Sąd, oraz wykazać błędy w analizie, które w jego opinii doprowadziły do takiego przeinaczenia. Ponadto zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przeinaczenie musi w oczywisty sposób – bez konieczności dokonywania nowej oceny faktów i dowodów – wynikać z akt sprawy (wyrok z dnia 13 marca 2025 r., Shuvalov/Rada, C-271/24 P, EU:C:2025:180, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo).

379 W niniejszej sprawie należy stwierdzić, że dowód nr 2 zbadany przez Sąd w pkt 74 piątego zaskarżonego wyroku jest artykułem pochodzącym ze strony internetowej, który dotyczy największych podatników w Rosji w 2020 r. i który przytacza jako źródło zarządzenie federalnego urzędu podatkowego Rosji. O ile prawdą jest, że – jak twierdzi piąty wnoszący odwołanie – owo zarządzenie, którego tekst ów wnoszący odwołanie przedstawił Sądowi, nie ma na celu ustalenia rankingu największych podatników rosyjskich, a jedynie podanie listy kryteriów, o tyle ze wspomnianego zarządzenia wynika również, jak podnosi Rada w odpowiedzi na skargę, że włączenie spółki do grona największych rosyjskich podatników musi wynikać z decyzji wydanej przez tę urząd federalny.

380 Tymczasem, wskazując w pkt 74 piątego zaskarżonego wyroku, że omawiany artykuł „odnosi się do zarządzenia federalnego urzędu podatkowego Rosji, w którym przedstawiono ranking największych podatników według kryteriów określonych w artykule, który streszcza to zarządzenie”, nie można wykluczyć, że Sąd stwierdził, iż ten ranking został stworzony nie przez samo omawiane zarządzenie, lecz przez federalny urząd podatkowy Rosji, zgodnie z kryteriami wymienionymi w tym zarządzeniu. W języku francuskim, który był językiem postępowania w sprawie T-333/22, zaimek względny „qui” [który] użyty we wspomnianym fragmencie pkt 74 piątego zaskarżonego wyroku może bowiem odnosić się zarówno do „zarządzenia”, jak i do „federalnego urzędu podatkowego Rosji”. W tych okolicznościach należy uznać, że przeinaczenie zarzucane przez piątego wnoszącego odwołanie nie wynika w sposób oczywisty z ustaleń Sądu i z akt sprawy.

381 Co się tyczy pkt 106 piątego zaskarżonego wyroku, na który powołano się zarówno w piątym, jak i w szóstym zarzucie piątego wnoszącego odwołanie, należy zauważyć, że Sąd zbadał w nim istotny charakter źródła dochodów zapewnianego Federacji Rosyjskiej przez sektor bankowy, w którym wnoszący odwołanie prowadzi działalność, w świetle znaczenia spółki, której jest on akcjonariuszem. Interpretację tę potwierdza fakt, że w żadnym miejscu piątego zaskarżonego wyroku Sąd nie zbadał żadnych dowodów dotyczących dochodów generowanych przez ten sektor gospodarki. W tych okolicznościach wspomniany punkt należy rozumieć w ten sposób, że Sąd w sposób dorozumiany, lecz niewątpliwy uznał w nim, iż znaczenie Alfa Banku – potwierdzone okolicznością stwierdzoną zarówno w pkt 97, jak i w pkt 106 tego wyroku, że był on największym

bankiem prywatnym i jednym z największych podatników w Rosji – samo w sobie wystarczyło, aby uznać, że rosyjski sektor bankowy zapewnia istotne źródło dochodów rządowi Federacji Rosyjskiej.

382 Tymczasem analogicznie do tego, co zostało wskazane w pkt 337, 354 i 367 niniejszego wyroku, w pewnych okolicznościach można uznać, że sektor gospodarczy danego państwa zapewnia istotne źródło dochodów rządowi tego państwa, jeżeli istnieje łańcuch wystarczająco konkretnych, precyzyjnych i spójnych poszlak wskazujących, że jedna z najważniejszych spółek tego sektora sama zapewnia temu rządowi znaczne dochody.

383 Z powyższych względów zarzuty piąty i szósty w sprawie C-111/24 P należy oddalić.

2. W przedmiocie podnoszonych naruszeń prawa i przeinaczeń, które miał popełnić przez Sąd w odniesieniu do „wiodącego" charakteru drugiego wnoszącego odwołanie i „zaangażowania" wnoszących odwołanie pierwszego i piątego w rozumieniu kryterium g)

384 W części pierwszej zarzutu drugiego w sprawie C-696/23 P, w trzecim zarzucie szczegółowym w ramach części pierwszej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P oraz w zarzucie ósmym w sprawie C-111/24 P wnoszący odwołanie pierwszy, drugi i piąty podnoszą, że Sąd dopuścił się naruszeń prawa, a nawet przeinaczenia w odniesieniu do „wiodącego" charakteru drugiego wnoszącego odwołanie i „zaangażowania" wnoszących odwołanie pierwszego i piątego w rozumieniu kryterium g).

a) W przedmiocie części pierwszej zarzutu drugiego w sprawie C-696/23 P

1) Argumentacja stron

385 W części pierwszej zarzutu drugiego w sprawie C-696/23 P pierwszy wnoszący odwołanie podnosi, że w pkt 52 pierwszego zaskarżonego wyroku Sąd naruszył prawo, orzekając, iż Rada mogła zasadnie uznać, że ów wnoszący odwołanie był „zaangażowany" w niektórych rosyjskich sektorach gospodarki w dniu umieszczenia jego nazwiska w wykazach załączonych do spornej decyzji i do spornego rozporządzenia, podczas gdy – z uwagi na zbycie jego akcji na kilka dni przed tym dniem – w przedmiotowym dniu pełnił on już jedynie formalne funkcje w radzie nadzorczej TMK i grupy Sinara, a rozważania Sądu w tym punkcie dotyczą jedynie działalności tych spółek, a nie działalności prowadzonej przez tego wnoszącego odwołanie we własnym imieniu.

386 Rada wnosi do Trybunału o odrzucenie tej części zarzutu jako niedopuszczalnej w zakresie, w jakim pierwszy wnoszący odwołanie zmierza w rzeczywistości do uzyskania nowej oceny okoliczności faktycznych, nie wykazując istnienia jakiegokolwiek przeinaczenia. Co do istoty, Rada kwestionuje zasadność argumentacji tego wnoszącego odwołanie.

2) 2) Ocena Trybunału

387 Co się tyczy kwestii dopuszczalności, w świetle orzecznictwa Trybunału przytoczonego w pkt 161 niniejszego wyroku należy zauważyć, że wbrew temu, co twierdzi pierwszy wnoszący odwołanie, Sąd nie dokonał w pkt 52 piątego zaskarżonego wyroku kwalifikacji prawnej okoliczności faktycznych. Dopiero bowiem w pkt 56 tego wyroku, w świetle ustaleń i ocen okoliczności

faktycznych dokonanych w pkt 52–55 wspomnianego wyroku, Sąd uznał, że ów wnoszący odwołanie może zostać uznany za „wiodącego przedsiębiorcę" „zaangażowanego" w rosyjskim sektorze gospodarczym w rozumieniu kryterium g). W tych okolicznościach, powołując się na pkt 52 tego wyroku, wnoszący odwołanie zmierza do podważenia ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd w tym punkcie, których kontrola nie należy do właściwości Trybunału w ramach odwołania, przy czym wnoszący odwołanie nie wykazał zresztą w żaden sposób, że Sąd przeinaczył dowody w tym samym punkcie.

388 Co więcej, jeśli chodzi o kwestię, czy pierwszy wnoszący odwołanie był w taki sposób zaangażowany w dniu wydania spornej decyzji i spornego rozporządzenia, należy stwierdzić, że kwestia ta została rozstrzygnięta przez Sąd w pkt 62 pierwszego zaskarżonego wyroku, który nie jest kwestionowany przez tego wnoszącego odwołanie, i że w każdym razie chodzi o kwestię faktyczną, której kontrola, jak wynika z poprzedniego punktu, nie należy do właściwości Trybunału.

389 Wynika z tego, że pierwszą część drugiego zarzutu podniesionego na poparcie odwołania w sprawie C-696/23 P należy odrzucić jako niedopuszczalną.

b) W przedmiocie trzeciego zarzutu szczegółowego w ramach części pierwszej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P

1) Argumentacja stron

390 W trzecim zarzucie szczegółowym w ramach części pierwszej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P drugi wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi, że ten w pkt 126 drugiego zaskarżonego wyroku nie uzasadnił w sposób wymagany prawem powodu, dla którego w odniesieniu do spornych aktów utrzymujących funkcja konsultanta, którą wnoszący odwołanie pełnił wówczas w Yandexie, nadal zapewniała mu znaczący „wpływ" na tę spółkę w rozumieniu kryterium g), co oznacza, że ustalenia Sądu w tym względzie są nieprawidłowe pod względem merytorycznym.

391 Rada wnosi do Trybunału o odrzucenie tego zarzutu szczegółowego jako niedopuszczalnego w zakresie, w jakim drugi wnoszący odwołanie zmierza w rzeczywistości do uzyskania nowej oceny okoliczności faktycznych, nie wykazując istnienia jakiegokolwiek przeinaczenia. Co do istoty, Rada kwestionuje zasadność argumentacji tego wnoszącego odwołanie.

2) 2) Ocena Trybunału

392 Co się tyczy kwestii dopuszczalności, w zakresie, w jakim w ramach trzeciego zarzutu szczegółowego w ramach części pierwszej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P drugi wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi niewystarczające uzasadnienie pkt 126 drugiego zaskarżonego wyroku, należy przypomnieć, że kwestia, czy uzasadnienie wyroku Sądu jest wewnętrznie sprzeczne lub niewystarczające, stanowi zagadnienie prawne, które jako takie może zostać podniesione w ramach odwołania (wyrok z dnia 26 maja 2016 r., Rose Vision/Komisja, C-224/15 P, EU:C:2016:358, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).

393 Co do istoty, odnosząc się do zarzucanego niewystarczającego uzasadnienia, należy zauważyć, że w pkt 126 drugiego zaskarżonego wyroku Sąd odsyła do uzasadnienia przedstawionego w pkt 119–124 tego wyroku. Tymczasem pkt 122 i 124 tego wyroku, w zakresie, w jakim wyjaśniono w nich w istocie, że mimo rezygnacji ze stanowiska dyrektora wykonawczego

i zastępcy dyrektora generalnego Yandexu i pełnienia jedynie funkcji konsultanta w tej spółce drugi wnoszący odwołanie nadal posiadał za pośrednictwem organizacji znaczne uprawnienia w Yandexie i nadal należał do zbiorowego kierownictwa tej spółki, potwierdzają wniosek, do którego doszedł Sąd w pkt 126 wspomnianego wyroku, zgodnie z którym ów wnoszący odwołanie zachował ścisłe powiązania z tą spółką i zdolność wywierania na nią wpływu. W związku z tym nie można uznać, że ten ostatni punkt został niewystarczająco uzasadniony.

394 W tych okolicznościach należy oddalić argument drugiego wnoszącego odwołanie, zgodnie z którym pkt 126 drugiego zaskarżonego wyroku zawiera nieścisłości faktyczne w następstwie braku wystarczającego uzasadnienia. W każdym razie wnoszący odwołanie nie wyjaśnia, wbrew temu, czego wymaga orzecznictwo przypomniane w pkt 158 niniejszego wyroku, na czym miałaby polegać ta nieścisłość w świetle dokumentów zawartych w aktach sprawy przedłożonych Sądowi.

395 Z powyższych względów trzeci zarzut szczegółowy w ramach części pierwszej zarzutu pierwszego w sprawie C-704/23 P należy oddalić.

c) Sprawa C-111/24 P

1) Argumentacja stron

396 W zarzucie ósmym podniesionym na poparcie odwołania w sprawie C-111/24 P piąty wnoszący odwołanie podnosi, że chociaż Sąd przyznał już, iż dana osoba nie może zostać ukarana na podstawie kryterium g) ze względu na działalność gospodarczą, którą zakończyła kilka miesięcy przed przyjęciem dotyczących jej środków ograniczających, to Sąd odmówił uznania w pkt 129 i 130 piątego zaskarżonego wyroku, że wnoszący odwołanie, zbywając swoje udziały w Alfa Banku, zakończył swoją działalność przed przyjęciem pierwszych spornych aktów utrzymujących. Sąd uzasadnił tę odmowę okolicznością, że artykuł prasowy przedstawiony przez tego wnoszącego odwołanie w celu wykazania prawdziwości zbycia tych udziałów nie był wystarczająco precyzyjny, ponieważ nie wskazywał ani daty zbycia, ani tożsamości nabywcy, a także nie został poparty żadnym dokumentem urzędowym.

397 Piąty wnoszący odwołanie uważa, że Sąd naruszył w ten sposób zasadę rzetelnego procesu, nakładając na niego nadmierne i nieuzasadnione wymogi dowodowe. Skład nowego akcjonariatu jest bowiem kwestią zewnętrzną, przedstawienie oficjalnego dokumentu – zbędne i zbyt daleko idące, a data zbycia udziałów była jednoznacznie wcześniejsza od daty przyjęcia pierwszych zaskarżonych aktów utrzymujących. Ponadto zasada równości broni została naruszona również z tego powodu, że w innych sprawach Sąd przyznał, iż Rada przedstawiła artykuły prasowe pochodzące z tego samego źródła, które zostało przedłożone w pierwszej instancji przez piątego wnoszącego odwołanie, w tym w celu wykazania, że osoba ukarana nie jest już akcjonariuszem danego przedsiębiorstwa.

398 Piąty wnoszący odwołanie twierdzi również, że Sąd błędnie ocenił zakres kontroli sądowej ze względu na to, że Rada ograniczyła się do podważenia wiarygodności artykułu przedstawionego przez wnoszącego odwołanie i przez agencję prasową, która opublikowała ten artykuł, bez poddania kontroli kwestii konieczności przedstawienia dodatkowych informacji na ten temat. Wreszcie, Sąd naruszył zasadę kontradyktoryjności, ponieważ kwestia zbycia udziałów piątego wnoszącego odwołanie nie została poddana kontradyktoryjnej dyskusji między stronami.

399 Rada uważa, że zarzut ósmy w sprawie C-111/24 P należy uznać za niedopuszczalny, ponieważ piąty wnoszący odwołanie zmierza poprzez ten zarzut do ponownego zbadania przez Trybunał jednego z dowodów. Co do istoty, Rada kwestionuje zasadność argumentacji piątego wnoszącego odwołanie.

2) 2) Ocena Trybunału

i) W przedmiocie dopuszczalności

400 Przede wszystkim należy przypomnieć, jak wskazano w pkt 226 i 324 niniejszego wyroku, że po pierwsze, uprawnienia kontrole Trybunału w odniesieniu do ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd obejmują w szczególności kwestię przestrzegania zasad dotyczących ciężaru dowodu i postępowania dowodowego, a po drugie, naruszenie przez Sąd zakresu jego kontroli sądowej jest kwestią prawną, która należy do właściwości Trybunału w ramach odwołania.

401 Następnie podnoszone naruszenie prawa do rzetelnego procesu i wynikającej z niego zasady równości broni oraz zasady kontradyktoryjności, których Sąd jest zobowiązany przestrzegać w ramach toczących się przed nim postępowań, jest kwestią prawną, która należy do właściwości Trybunału w ramach odwołania (zob. podobnie wyroki: z dnia 15 lipca 2021 r., Komisja/Landesbank Baden-Württemberg i SRB, C-584/20 P i C-621/20 P, EU:C:2021:601, pkt 56–77; a także z dnia 12 lipca 2022 r., Nord Stream 2/Parlament i Rada, C-348/20 P, EU:C:2022:548, pkt 127, 128).

402 Wreszcie, jeżeli dowody zostały uzyskane w prawidłowy sposób, przy poszanowaniu ogólnych zasad prawa i wymogów proceduralnych dotyczących ciężaru dowodu i postępowania dowodowego, wyłącznie do Sądu należy ocena, jaką wagę należy nadać przedstawionym dowodom, przy czym ocena tych okoliczności faktycznych i dowodów nie stanowi zatem, z zastrzeżeniem przypadków ich przeinaczenia, kwestii prawnej podlegającej kontroli Trybunału w postępowaniu odwoławczym (zob. podobnie wyrok z dnia 29 listopada 2018 r., Bank Tejarat/Rada, C-248/17 P, EU:C:2018:967, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).

403 W niniejszej sprawie piąty wnoszący odwołanie podnosi w istocie naruszenie przez Sąd zasad dotyczących ciężaru dowodu i postępowania dowodowego, zakresu jego kontroli sądowej, a także prawa do rzetelnego procesu oraz zasad równości broni i kontradyktoryjności. Tymczasem zarzuty dotyczące takich naruszeń są co do zasady dopuszczalne w ramach odwołania zgodnie z orzecznictwem Trybunału przypomnianym w pkt 400 i 401 niniejszego wyroku.

404 Natomiast w zakresie, w jakim piąty wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi, że ten w pkt 130 piątego zaskarżonego wyroku uznał, iż dowód zbadany w tym punkcie nie ma wystarczającej wartości dowodowej, należy uznać, że argument ten jest niedopuszczalny na podstawie orzecznictwa Trybunału przytoczonego w pkt 402 niniejszego wyroku.

405 Wynika z tego, że zarzut ósmy w sprawie C-111/24 P jest dopuszczalny jedynie w zakresie określonym w pkt 403 niniejszego wyroku.

ii) Co do istoty

406 W zarzucie ósmym piąty wnoszący odwołanie podnosi w istocie, że w pkt 130 piątego zaskarżonego wyroku Sąd naruszył jego prawo do rzetelnego procesu sądowego, zasadę równości broni oraz zasadę kontradyktoryjności, a także naruszył zakres kontroli sądowej przy badaniu dowodu przedstawionego przez tego wnoszącego odwołanie w pierwszej instancji.

407 W tym względzie należy przypomnieć, że prawo do rzetelnego procesu sądowego stanowi podstawową zasadę prawa Unii, zagwarantowaną obecnie w art. 47 Karty. Aby spełnić wymogi tego prawa, sądy Unii powinny czuwać nad tym, aby w toczącym się postępowaniu przestrzegana była zasada kontradyktoryjności, która nadaje każdej ze stron postępowania prawo do zapoznania się z materiałem dowodowym i uwagami przedstawionymi sądowi przez stronę przeciwną oraz do ustosunkowania się do nich. Dla spełnienia wymogów związanych z rzetelnym procesem ważne jest bowiem, aby strony znały i mogły przedyskutować w sposób kontradyktoryjny okoliczności zarówno faktyczne, jak i prawne, które mają decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia postępowania. Ponadto zasada równości broni, będąca konsekwencją samego pojęcia rzetelnego procesu, wiąże się z obowiązkiem przyznania każdej ze stron rozsądnej możliwości przedstawienia swojej sprawy, w tym dowodów, w warunkach niestawiających jej w wyraźnie mniej korzystnej sytuacji w stosunku do strony przeciwnej (zob. podobnie wyroki: z dnia 15 lipca 2021 r., Komisja/Landesbank Baden-Württemberg i SRB, C-584/20 P i C-621/20 P, EU:C:2021:601, pkt 56–59 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 12 lipca 2022 r., Nord Stream 2/Parlament i Rada, C-348/20 P, EU:C:2022:548, pkt 128 i przytoczone tam orzecznictwo).

408 W niniejszej sprawie z akt postępowania przed Sądem nie wynika, że piąty wnoszący odwołanie został pozbawiony, w świetle wymogów prawa do rzetelnego procesu, możliwości omówienia i uzasadnienia dowodu zbadanego przez Sąd w pkt 130 piątego zaskarżonego wyroku i że znalazł się on w ten sposób w wyraźnie mniej korzystnym położeniu w stosunku do Rady. W odpowiedzi na skargę przed Sądem Rada powołała się bowiem na nieprecyzyjny charakter tego dowodu i na konieczność uzupełnienia go dokumentem urzędowym, który piąty wnoszący odwołanie mógł racjonalnie przedstawić w replice przed Sądem, czego nie kwestionuje on w ramach swojego odwołania. Ponadto Sąd przeprowadził rozprawę, podczas której wnoszący odwołanie mógł przedstawić swoje argumenty dotyczące omawianego dowodu.

409 Z powyższych względów zarzut ósmy w sprawie C-111/24 P należy w części odrzucić jako niedopuszczalny, a w części oddalić jako bezzasadny.

F. W przedmiocie części drugiej zarzutu pierwszego i zarzutu piątego w sprawie C-696/23 P, żądania trzeciego w sprawie C-704/23 P, części piątej zarzutu pierwszego w sprawie C-35/24 P oraz zarzutu pierwszego w sprawie C-111/24 P

1. W przedmiocie części drugiej zarzutu pierwszego i zarzutu piątego w sprawie C-696/23 P

a) W przedmiocie części drugiej zarzutu pierwszego

1) Argumentacja stron

410 W części drugiej zarzutu drugiego, którą należy zbadać w niniejszej sekcji zgodnie z rozważaniami przedstawionymi w pkt 91 niniejszego wyroku, pierwszy wnoszący odwołanie podnosi, że Sąd błędnie uznał zarówno w pkt 66, jak i w pkt 89 pierwszego zaskarżonego wyroku, że dochody, o których mowa w kryterium g), powinny pochodzić z sektorów gospodarczych. Jego zdaniem dochody te mogą odnosić się wyłącznie do przedsiębiorstw działających w tych sektorach lub do wiodących przedsiębiorców. W tym względzie pierwszy wnoszący odwołanie przypomina, że zgodnie z prawem pierwotnym Unii i z orzecznictwem Trybunału środki ograniczające mogą zostać zastosowane wobec danej osoby tylko wtedy, gdy zostanie wykazane istnienie wystarczającego związku między tą osobą a reżimem lub zwalczaną sytuacją. Tymczasem w ramach kryterium g) istnienie takiego związku można ustalić tylko wtedy, gdy osoba objęta środkami ograniczającymi sama przyczynia się, choćby pośrednio, za pośrednictwem kontrolowanych przez nią przedsiębiorstw, do zasilania budżetu Federacji Rosyjskiej.

411 Rada kwestionuje zasadność argumentacji pierwszego wnoszącego odwołanie.

2) 2) Ocena Trybunału

412 Jak wynika w istocie z rozważań przedstawionych w pkt 181, 276 i 291 niniejszego wyroku, kategoria osób, o których mowa w kryterium g), a mianowicie „wiodących przedsiębiorców”, ma obiektywny związek z Federacją Rosyjską w świetle celu polegającego, jak wyjaśnił Sąd w pkt 90 pierwszego zaskarżonego wyroku i jak przypomniano w pkt 121 niniejszego wyroku, na wywarciu dodatkowej presji na Federację Rosyjską i zwiększeniu kosztów jej działań mających na celu podważenie integralności terytorialnej, suwerenności i niezależności Ukrainy.

413 W tych okolicznościach Sąd nie naruszył prawa, uznając, że kryterium g) należy, jak wynika z pkt 66 pierwszego zaskarżonego wyroku i z pkt 125 niniejszego wyroku, interpretować w ten sposób, że istotne źródło dochodów zapewniane rządowi Federacji Rosyjskiej powinno pochodzić nie od wiodących przedsiębiorców, lecz od sektorów gospodarczych, w których prowadzą oni działalność.

414 W związku z tym część drugą zarzutu pierwszego w sprawie C-696/23 P należy oddalić.

b) W przedmiocie zarzutu piątego

415 W ramach zarzutu piątego pierwszy wnoszący odwołanie powtarza wszystkie argumenty, które podniósł w pierwszej instancji, dotyczące drugiego kryterium, na którym oparto zastosowane wobec niego środki ograniczające, a mianowicie kryterium przewidzianego w szczególności

w art. 2 ust. 1 lit. f) decyzji 2014/145, w przypadku gdyby Trybunał uwzględnił jego odwołanie, uchylił pierwszy zaskarżony wyrok i sam postanowił orzec w przedmiocie skargi o stwierdzenie nieważności.

416 Rada uważa, że należy oddalić ten zarzut.

417 W tym względzie należy zauważyć, że zarzut piąty podniesiony przez pierwszego wnoszącego odwołanie na poparcie odwołania został podniesiony, na wypadek gdyby Trybunał uwzględnił odwołanie i uchylił pierwszy zaskarżony wyrok na podstawie jednego lub kilku z czterech pozostałych podniesionych przez niego zarzutów. Biorąc pod uwagę fakt, że żaden z tych czterech pozostałych zarzutów nie może zostać uwzględniony, nie ma potrzeby orzekania w przedmiocie zarzutu piątego.

2. W przedmiocie żądania trzeciego w sprawie C-704/23 P

418 W żądaniu trzecim drugi wnoszący odwołanie wnosi do Trybunału o zasądzenie na podstawie art. 268 TFUE zadośćuczynienia za krzywdę, jakiej miał on doznać w wyniku przyjęcia spornych aktów.

419 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 169 § 1 i art. 170 § 1 regulaminu postępowania żądania odwołania powinny mieć na celu uchylenie, w całości lub w części, orzeczenia Sądu w brzmieniu zawartym w sentencji tego orzeczenia, a w przypadku uznania odwołania za zasadne – uwzględnienie żądań przedstawionych w pierwszej instancji, z wykluczeniem wszelkich nowych żądań.

420 Biorąc pod uwagę fakt, że żądanie trzecie nie ma na celu uchylenia, w całości lub w części, orzeczenia Sądu w brzmieniu zawartym w sentencji drugiego zaskarżonego wyroku, żądanie to należy rozumieć jako odnoszące się do sytuacji, w której odwołanie zostałoby uznane za zasadne. Tymczasem poza faktem, że żaden z zarzutów podniesionych przez drugiego wnoszącego odwołanie na poparcie jego odwołania nie może zostać uwzględniony, należy zauważyć, że wspomniane żądanie jest w każdym razie niedopuszczalne, ponieważ wnoszący odwołanie nie przedstawił w pierwszej instancji żądania zadośćuczynienia za krzywdę, jakiej miał doznać w wyniku przyjęcia spornych aktów.

3. W przedmiocie części piątej zarzutu pierwszego w sprawie C-35/24 P

421 W części piątej zarzutu pierwszego czwarty wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi, że poprzez użycie czasu teraźniejszego w pkt 33, 59, 61 i 76 czwartego zaskarżonego wyroku Sąd przeinaczył okoliczności faktyczne, uznając, że ów wnoszący odwołanie nadal był właścicielem i prezesem-członkiem zarządu Uralchemu, podczas gdy w dniu ogłoszenia tego wyroku nie pełnił on już funkcji prezesa-członka zarządu tej spółki.

422 Rada kwestionuje zasadność argumentacji czwartego wnoszącego odwołanie.

423 W tym względzie wystarczy zauważyć, że czwarty wnoszący odwołanie nie wyjaśnia, w jaki sposób takie przeinaczenie, przy założeniu, że zostanie ono wykazane, miałoby mieć wpływ na sentencję czwartego zaskarżonego wyroku.

424 W związku z tym część piątą zarzutu pierwszego w sprawie C-35/24 P należy oddalić.

4. W przedmiocie zarzutu pierwszego w sprawie C-111/24 P

a) Argumentacja stron

425 Na poparcie zarzutu pierwszego piąty wnoszący odwołanie przypomina, że zastosowane wobec niego środki ograniczające opierają się na kryteriach g) i d). Podkreśla on również, że jego skarga do Sądu dotyczyła każdego z tych dwóch kryteriów.

426 W tym kontekście piąty wnoszący odwołanie zarzuca Sądowi, że ten w pkt 134 i 135 piątego zaskarżonego wyroku odmówił zbadania jego argumentów dotyczących kryterium d), ponieważ uznał, że środki ograniczające przyjęte na podstawie kryterium g) były uzasadnione i wystarczające do poparcia spornych aktów. Tymczasem prawo do skutecznego środka prawnego, ustanowione w art. 47 Karty, oznacza, że wnoszący odwołanie może, w przypadku gdy akt Unii opiera się na różnych podstawach prawnych, orzec, że akt ten jest przynajmniej częściowo bezzasadny.

427 Ponadto, biorąc pod uwagę okoliczność, że w odróżnieniu od kryterium g) kryterium d) dotyczy osób, które wspierają, materialnie lub finansowo, rosyjskich decydentów lub uzyskują korzyści od tych decydentów, prawo do dobrego imienia – stanowiące część prawa do poszanowania życia prywatnego zagwarantowanego w art. 7 Karty – pozwala piątemu wnoszącemu odwołanie, w celu przywrócenia jego dobrego imienia, kwestionować prawidłowość powodów przyjętych przez Radę na podstawie kryterium d), nawet jeśli umieszczenie jego nazwiska w wykazie było uzasadnione w świetle kryterium g).

428 Powinno tak być tym bardziej, że środki ograniczające nie mają charakteru karnego, lecz mają na celu zmianę niektórych zachowań wspierających sytuacje, którym sprzeciwia się wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa Unii. Tymczasem, ponieważ osoba fałszywie oskarżona nie może zmienić zachowania, którego siłą rzeczy nigdy się nie dopuściła, Sąd powinien był zbadać, czy uzasadnienie przyjęte przez Radę wobec piątego wnoszącego odwołanie w świetle kryterium d) było prawidłowe, czy też nie.

429 Rada kwestionuje zasadność argumentacji piątego wnoszącego odwołanie.

b) Ocena Trybunału

430 W odniesieniu do kontroli zgodności z prawem decyzji przyjmującej środki ograniczające Trybunał orzekł już, że w świetle ich prewencyjnego charakteru, jeśli sąd Unii uzna, że co najmniej jeden z powodów wymienionych w uzasadnieniu jest wystarczająco precyzyjny i konkretny, że jest wykazany i że stanowi sam w sobie wystarczającą podstawę do wsparcia tej decyzji, to okoliczność, iż te pozostałe powody tym się nie cechują, nie może uzasadniać stwierdzenia nieważności wspomnianej decyzji (zob. podobnie wyroki: z dnia 18 lipca 2013 r., Komisja i in./Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P i C-595/10 P, EU:C:2013:518, pkt 130; z dnia 28 listopada 2013 r., Rada/Manufacturing Support & Procurement Kala Naft, C-348/12 P, EU:C:2013:776, pkt 72; a także z dnia 29 listopada 2018 r., Bank Tejarat/Rada, C-248/17 P, EU:C:2018:967, pkt 60).

431 Nie ulega wątpliwości, że w pkt 134 i 135 piątego zaskarżonego wyroku Sąd zastosował to orzecznictwo, uznając, że nie ma konieczności badania zasadności środków ograniczających zastosowanych wobec piątego wnoszącego odwołanie na podstawie kryterium d), ponieważ doszedł do wniosku, że środki te były zasadne w świetle kryterium g).

432 Wbrew temu, co twierdzi piąty wnoszący odwołanie, wspomniane orzecznictwo nie narusza wymogów prawa do skutecznego środka prawnego przed sądem ani – jako elementu prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego – prawa do dobrego imienia, tak jak te prawa podstawowe zostały ustanowione, odpowiednio, w art. 47 i 7 Karty.

433 Po pierwsze, Trybunał uznał już bowiem, że wynikający z tego orzecznictwa zakres kontroli sądowej aktów Unii nakładających środki ograniczające gwarantuje właściwą równowagę między z jednej strony zachowaniem międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa a z drugiej strony ochroną wolności i praw podstawowych zainteresowanej osoby. W szczególności przy poszukiwaniu tej właściwej równowagi Trybunał wziął właśnie pod uwagę zarówno prawo do skutecznego środka prawnego, jak i prawo do dobrego imienia osób objętych środkami ograniczającymi (zob. podobnie wyrok z dnia 18 lipca 2013 r., Komisja i in./Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P i C-595/10 P, EU:C:2013:518, pkt 130–134).

434 Po drugie, chociaż nie można wykluczyć, jak podnosi piąty wnoszący odwołanie, że istnieje różnica pod względem naruszenia dobrego imienia między umieszczeniem nazwiska danej osoby w wykazie w oparciu o kryterium g) a umieszczeniem w wykazie opartym na kryterium d), w tym znaczeniu, że ten pierwszy przypadek dotyczy kategorii osób, podmiotów lub organów, które w przeciwieństwie do drugiego niekoniecznie pozostają w relacjach z „rosyjskimi decydentami odpowiedzialnymi za aneksję Krymu lub destabilizację Ukrainy”, to jednak wnoszący odwołanie nie zostałby pozbawiony – z tego tylko powodu, że ani Sąd w pierwszej instancji, ani Trybunał na etapie odwołania nie orzekły w przedmiocie zasadności umieszczenia jego nazwiska w wykazie na podstawie kryterium d) – możliwości żądania naprawienia szkody, jaką miał ponieść w wyniku tego umieszczenia w wykazie, a w konsekwencji możliwości skorzystania z prawa do skutecznego środka prawnego przed sądem.

435 Należy bowiem przypomnieć, że skarga o stwierdzenie odpowiedzialności pozaumownej Unii oparta na art. 340 akapit drugi TFUE została wprowadzona jako autonomiczny środek prawny, odgrywający szczególną rolę w systemie środków zaskarżenia i podlegający wymogom ustanowionym ze względu na jego szczególny cel. Tak więc na podstawie art. 268 i 340 TFUE w związku z art. 46 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej osoba taka jak piąty wnoszący odwołanie może wnieść taką skargę w terminie pięciu lat od zdarzenia stanowiącego podstawę tej odpowiedzialności w celu uzyskania naprawienia szkody, jaką w swej ocenie poniosła z powodu środków ograniczających nałożonych na nią aktem Unii, i to nawet jeśli nie dochodziła ona stwierdzenia nieważności aktu, który, jak twierdzi, jest niezgodny z prawem i który wyrządził jej szkodę, lub nawet jeśli Sąd i Trybunał nie orzekły w przedmiocie wszystkich zarzutów stwierdzenia nieważności dotyczących różnych kryteriów umieszczenia w wykazie – pod warunkiem jednak, że nie zmierza ona do osiągnięcia rezultatu tożsamego z tym, jaki zapewniłby jej uwzględniony w odpowiednim czasie środek zaskarżenia o stwierdzenie nieważności (zob. podobnie wyrok z dnia 5 września 2019 r., Unia Europejska/Guardian Europe i Guardian Europe/Unia Europejska, C-447/17 P i C-479/17 P, EU:C:2019:672, pkt 49–51 i przytoczone tam orzecznictwo).

436 Tymczasem w sytuacji, w której znajduje się piąty wnoszący odwołanie, ta ostatnia przesłanka byłaby spełniona, gdyby w skardze o odszkodowanie zmierzał on nie do stwierdzenia nieważności środków ograniczających nałożonych na podstawie kryterium d), lecz do uzyskania naprawienia szkody, jaką miał ponieść ze względu na naruszenie jego dobrego imienia w związku z zastosowaniem wobec niego tych środków na podstawie tego kryterium.

437 Po trzecie, orzecznictwo przytoczone w pkt 430 niniejszego wyroku wpisuje się również w logikę kontroli sądowej orzeczeń Sądu, która wynika z regulaminu postępowania przed Trybunałem.

438 Zgodnie z art. 169 § 1 i art. 170 § 1 tego regulaminu postępowania żądania odwołania powinny mieć na celu uchylenie, w całości lub w części, orzeczenia Sądu w brzmieniu zawartym w sentencji tego orzeczenia, a w przypadku uznania odwołania za zasadne – uwzględnienie żądań przedstawionych w pierwszej instancji, z wykluczeniem wszelkich nowych żądań.

439 Wynika z tego, że odwołanie powinno zawierać zarzuty mające na celu podważenie pod względem prawnym orzeczenia Sądu i mogące mieć wpływ na sentencję tego orzeczenia, w przeciwnym razie zarzuty te zostaną uznane za bezskuteczne ze względu na ich niezdolność do spowodowania uchylenia w całości lub w części wspomnianego orzeczenia w brzmieniu zawartym w tej sentencji (zob. podobnie wyroki: z dnia 21 września 2000 r., EFMA/Rada, C-46/98 P, EU:C:2000:474, pkt 38; a także z dnia 9 czerwca 2011 r., Comitato „Venezia vuole vivere” i in./Komisja, C-71/09 P, C-73/09 P i C-76/09 P, EU:C:2011:368, pkt 65 i przytoczone tam orzecznictwo).

440 To właśnie na podstawie tego orzecznictwa dotyczącego środków ograniczających Trybunał wielokrotnie orzekał, że skoro Sąd słusznie uznał, iż środki ograniczające przyjęte na podstawie jednego z kryteriów umieszczenia w wykazie przewidzianych w danym akcie Unii były zasadne, zarzuty dotyczące naruszenia prawa, jakiego miał dopuścić się Sąd przy ocenie zasadności tych środków przyjętych na podstawie innego kryterium przewidzianego w tym akcie, należy uznać za bezskuteczne. Ponieważ sentencja orzeczenia Sądu jest zasadna, takie naruszenie prawa – przy założeniu, że zostanie wykazane – nie może prowadzić do uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu ani, a fortiori, do uchylenia aktów zakwestionowanych przez wnoszącego odwołanie (zob. podobnie wyroki: z dnia 29 listopada 2018 r., Bank Tejarat/Rada, C-248/17 P, EU:C:2018:967, pkt 61; a także z dnia 1 sierpnia 2025 r., Timchenko/Rada, C-702/23 P, EU:C:2025:605, pkt 48).

441 Z powyższych względów zarzut pierwszy w sprawie C-111/24 P należy oddalić.

V. Wnioski

442 W świetle wszystkich powyższych względów odwołania w sprawach połączonych C-696/23 P, C-704/23 P, C-711/23 P, C-35/24 P i C-111/24 P należy oddalić.

VI. W przedmiocie kosztów

443 Zgodnie z art. 184 § 2 regulaminu postępowania, jeżeli odwołanie jest bezzasadne, Trybunał rozstrzyga o kosztach. Zgodnie z art. 138 § 1 tego samego regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 tego regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę.

444 Ponieważ Rada wniosła o obciążenie pięciu wnoszących odwołanie kosztami postępowania w każdej ze spraw połączonych, a ci ostatni przegrali sprawę, należy postanowić, że pokrywają oni własne koszty oraz koszty poniesione przez Radę w każdej z tych spraw.

445 Zgodnie z art. 140 § 1 regulaminu postępowania, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 tego regulaminu, państwa członkowskie i instytucje interweniujące w sprawie pokrywają własne koszty. Zgodnie z tymi przepisami Republika Czeska i Komisja, interwenienci w postępowaniu odwoławczym w sprawie C-35/24 P, a także Republika Łotewska, interwenient w pierwszej instancji i uczestnik postępowania przed Trybunałem w tej sprawie, pokrywają własne koszty w tej sprawie.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

1) **Sprawy C-696/23 P, C-704/23 P, C-711/23 P, C-35/24 P i C-111/24 P zostają połączone do celów wydania wyroku.**

2) **Odwołania zostają oddalone.**

3) **Dmitry Alexandrovich Pumpyanskiy, Tigran Khudaverdyan, Viktor Filippovich Rashnikov, Dmitry Arkadievich Mazepin i German Khan pokrywają własne koszty oraz koszty poniesione przez Radę Unii Europejskiej w każdej z połączonych spraw.**

4) **Republika Czeska, Republika Łotewska i Komisja Europejska pokrywają własne koszty w sprawie C-35/24 P.**

Podpisy